

fuzinar

Leto XX

Ravne na Koroškem, 15. avgusta 1983

Št. 8

PRVO POLLETJE -DOBRO IN SLABO

Sredina avgusta je že sredina 3. trimesečja, vendar urejamo in preverjamo podatke zmeraj za mesec nazaj, zato so še živi rezultati poslovanja v 1. polletju 1983.

Ce velika delovna organizacija z zelo raznovrstnim proizvodnim programom v tako težkem času, kot je naš, dela šest mesecev brez večjih zastojev in to obdobje zaključi brez izgube, s tem ne smemo biti nezadovoljni. Če pa hkrati 11 tozdov nima pokritih obveznosti, to ni dobro. Tudi prevelika rast izmečka ne, ne padeč kvalitete.

Zato so delegati akcijske konference ZK železarne zadeli žebelj na glavo, ko so dejali, da se še vse premalo zavedamo težkega gospodarskega položaja. Preveč se še opiramo na dobre rezultate v preteklosti, preveč tozdovsko smo kdaj še usmerjeni, premalo pa še storimo za odpravo slabosti.

Kadar je objektivnih, zunanjih težav veliko, takrat si zares ne moremo privoščiti še subjektivnih, naših lastnih. Ker jih poznamo — številke polletnega obračuna so jih neusmiljeno pokazale — jih bomo znali odpraviti z ustreznimi akcijami za ohranitev nemotene proizvodnje pa z znižanjem izmečka in s trajno izboljšanim odnosom do dela.

Komunisti o družbenoekonomskih in samoupravnih odnosih

(Iz razprave na akcijski konferenci OO ZKS Železarne Ravne)

Na 3. akcijski konferenci OO ZKS Železarne Ravne, ki je bila 19. julija 1983, so komunisti razpravljali o razvoju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v naši delovni organizaciji, ustavili pa so se tudi ob problematiki posameznih tozdov.

O DELITVI OD IN OSEBNEM PRISPEVKU

V prvem delu konference so govorili o delitvi osebnega dohodka in o vrednotenju osebnega prispevka.

Milan Zafošnik je v uvodu dejal, da si v železarni zelo prizadevamo za dober sistem delitve OD, sam sistem pa je premalo, kajti manjka nam natančen razvid del in nalog — nimamo namreč kriterija za vrednotenje mnogih del v naših tozdih in delovnih skupnostih. Pripravljamo enotno metodologijo za

ugotavljanje osebnega prispevka, pri čemer bodo pomembni časovni standardi, gospodarnost in kvaliteta. »Predvsem bomo morali vztrajati,« je poudaril Zafošnik, »da bo imela kvaliteta večji vpliv na OP kot doslej.«

Filip Rožanc je povedal, da gospodarska zbornica pripravlja model za ugotavljanje minulega dela, ki ga bomo preizkušali tudi v naši železarni (in še v štirih delovnih organizacijah v Sloveniji). Tako bomo lahko sooblikovali kriterije za določanje tega pomembnega deleža OP.

Andjelko Krautberger je poročal o razpravi komunistov v Jeklarni. Želijo, da bi se dosledno uveljavilo načelo delitve po delu in rezultatih dela. Delež za OP naj ne bo določen glede na poslovno uspešnost celotnega tozda, ampak po resničnem prispevku posameznega delavca.

Dušan Vodeb je menil, da nagrajevanje strokovnega dela v naši delovni organizaciji ni dobro rešeno, saj lahko strokovni delavci napredujejo le do 19. SSD, medtem ko sežejo poslovodni delavci do 25. skupine.

Alenka Pikalo je poudarila, da bi morali v opis del in nalog napisati opravila, ki jih delavec resnično opravlja, ne tista, ki naj bi jih opravljal. Osebn prispevek mora imeti vlogo pri oblikovanju OD delavca.

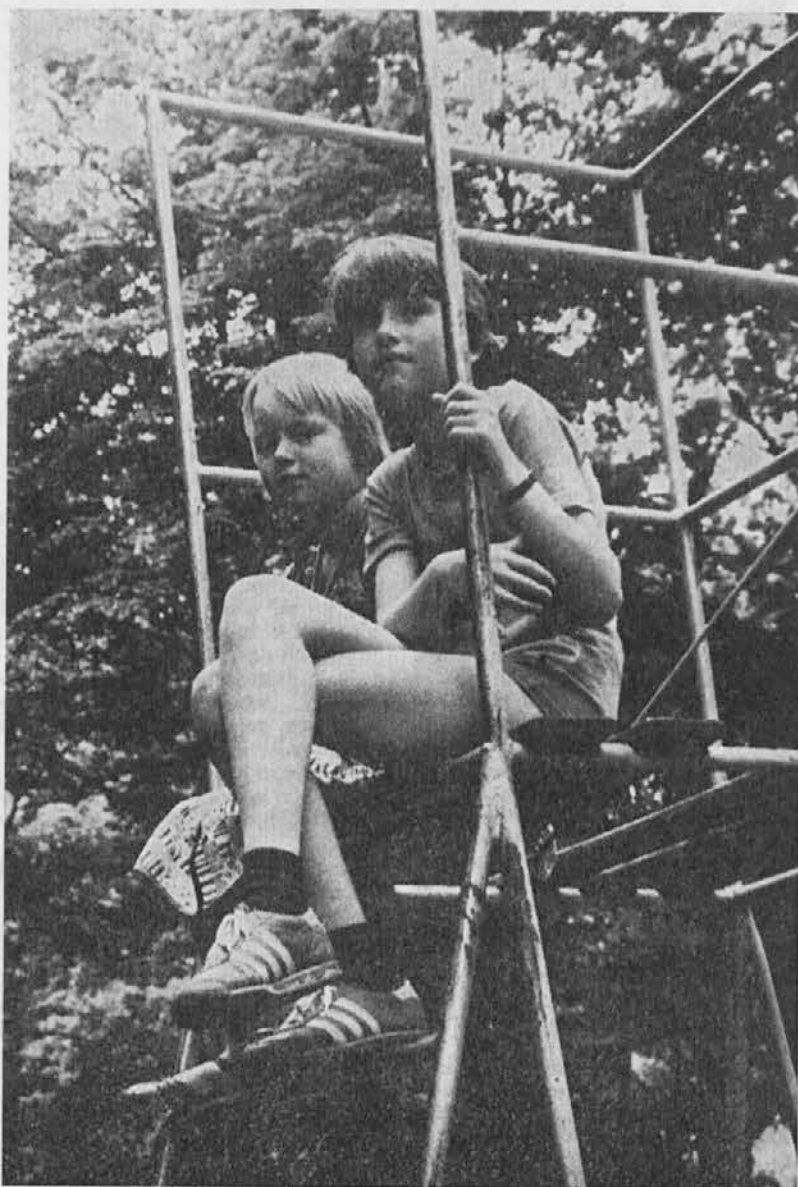
O SKUPNEM PRIHODKU IN SVOBODNI MENJAVI DELA

Komunisti v Industrijskih nožih so govorili o problematiki skupnega pri-

hodka, internih cen in izvoznih premijah. Tozd veliko izvažajo, prodajne cene pa ne spremljajo rasti cen vložka, ki jim ga prodajajo metalurški tozdi. Želijo oblikovati dohodkovne odnose z njimi, da bi skupaj nosili riziko ob podražitvah in zamrznitvah cen ter ob drugih ukrepih. To bi pomenilo tudi večjo socialno varnost delavcev v tozdih mehanske predelave.

Ravnatelj Alojz Knez, ki je poročal v imenu OO ZK Industrijski noži, je povedal tudi, da so v tozdu zadovoljni le z izvoznimi premijami, ki jih plačuje delovna organizacija, sozdovske in

(Nadaljevanje na 2. strani)



V zelenju

(Nadaljevanje s 1. strani)

zvezne premije pa so nenapovedano prenehali izplačevati.

Janez Žnidar je pojasnil, da so se stroški in cene surovin v metalurških tozdih še bolj povišali, kot priznajo uradno povišane cene vložka za predelovalne obrate. Mehanski predelovalni tozdi bodo morali povečati produktivnost, skrbeti za izkoriščenost kapacitet in gospodarno ravnati s surovinami in energijo, da bodo tako prispevali svoj delež k stabilizaciji.

Predstavnik Jeklolivarne Peter Dobrovnik je spregovoril o problematiki nadzora nad materialnimi stroški, ki jih zaračunavajo tozdi skupnih in spremljajočih dejavnosti. Cene storitev npr. določajo delavci po lastni presoji, ni pa mogoče ugotoviti, koliko je kako delo res vredno in kolikšni so dejanski stroški za porabljeni material. Delavci Je-

zarni in zunaj nje. Skrbijo za družbeno prehrano, letovanje, kulturno in rekreativno dejavnost železarjev. Toda oni so le izvajalci del, potrebno pa je bolje urediti financiranje, saj tozdi ne more sam nositi stroškov, ki so nastali zaradi širitve dejavnosti, povečanja cen živil in uslug ipd.

POTREBNA JE RACIONALNA PORABA SREDSTEV

Zvonko Topler, predstavnik tozda TRO s Prevalja, je poročal o problematiki v zvezi z uvozom strojev, ki jih nujno potrebujejo za proizvodnjo, pa v vodstvu delovne organizacije nimajo pravega posluha za to. Komunisti v njihovem tozdu menijo, da prepočasno nadomeščamo izrabljena osnovna sredstva z novimi in delamo s tem medvedjo uslugo proizvodnji za izvoz in za domače tržišče. Morali bi iti bolj v ko-

da je sindikat kot subjektivna sila sodeloval pri nastajanju in uresničevanju usmeritev razvoja samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov, vendar smo zaradi zaostrenih gospodarskih razmer marsikdaj stopali z začetne poti, zamujali dogovorjene roke, pogosto pa gradimo sisteme, ki so za delavce nerazumljivi. Še vedno družbenoekonomskih odnosov ne uresničujemo dosledno. Preslabo so razmejene naloge med organi samoupravljanja, strokovnimi službami in družbenopolitičnimi organizacijami.

Pri nadaljnjem dograjevanju sistemov in uresničevanju usmeritev mora-

mo dati čas tudi za opredeljevanje subjektivnih sil oziroma za razprave. Danes gradiva obravnavamo istočasno na vseh ravneh družbenopolitične in samoupravne organiziranosti.

Za dosledno uresničevanje nalog in za premišljeno postavljanje rokov se je zavzel tudi Branko Junger. Menil je, da samoupravljalcev ne smemo preobremenjevati z množico zadev, zaradi česar trpi kvaliteta razprav, ljudje pa postanejo nezainteresirani tudi za stvari, ki so za njih pomembne. Vsi bi se morali tudi zavzeti za boljše delo samoupravne delavske kontrole.

Mojca Potočnik

Junij v številkah

Junija smo dosegli s planom predvideno skupno proizvodnjo 95,3 odst., v kumulativni 96,5 odst. Odpreda je bila presežena za 2,9 odst., v kumulativni zaostajamo za 2,0 odst. Fakturirana realizacija je bila presežena za 22,0 odst., kumulativno 0,6 odst. Pri izvozu smo pri dolarski vrednosti dosegli 81,0 odst., kumulativno 81,7 odst., pri dinarjih 92,6 odst., kumulativno 84,1 odst. Vrednostni plan prodaje na domačem trgu je bil presežen za 33,1 odst., kumulativno 6,9 odst.

SKUPNA PROIZVODNJA

TOZD JEKLARNA. TOZD je dosegla predvideno proizvodnjo 100,0 odst. Na skladišču je dovolj starega železa, ki pa je voluminozno izredno slabo in polno primesi barvnih kovin. Ob premajhnem prostoru za sortiranje vložka na skladišču se posledice odražajo na porastu izmečka v proizvodnji. Z legiranimi elementi TOZD ni bila vedno oskrbovana, s tem pa ni bila zadovoljivo rešena potreba po legiranih jeklih. Neredna in zakasnela je oskrba s kokilami, ognjevzdržnimi materiali in eksotermnimi ploščami.

TOZD JEKLIVARNA. V juniju TOZD ni dosegla z letnim gospodarskim načrtom predvidenega fizičnega obsega proizvodnje, zaostanek 7,8 odst. to pa je tudi vplivalo na rezultate polletnega poslovanja, ki so zaradi tega nekoliko slabši.

Vzroki so predvsem v pomanjkanju tekočega jekla iz visokofrekvenčnih peči, saj poleg občutnega poslabšanja kvalitete tekočega jekla TOZD niti ni dobila zadostnih količin, čeprav so bili dani vsaj minimalni pogoji za normalno dobavo. To pa je povzročilo padec proizvodnje in povečanje proizvodnih stroškov.

V čistilnici večji del meseca niso delovale odpraševalne naprave, tako da je tudi tu prihajalo do zastojev, kar se odraža ne le na zdravstvenem stanju delavcev, ampak tudi v znatnem padcu proizvodnje in odpreda.

Problemi slabših surovin domačega izvora so tako kot v preteklosti še vedno prisotni.

TOZD VALJARNA. Predvidenega mesečnega plana TOZD ni dosegla, zaostanek 8,5 odst. Zaradi pomanjkanja vložka je na težki progi zaostala proizvodnja za 15,2 odst. Na srednji progi je bil predvideni plan dosežen 101,5 odst., na lahki 70,8 odst.

TOZD KOVAČNICA. Ob nekoliko slabši dostavi vložka iz Jeklarne je TOZD dosegla 99,0 odst. skupne proizvodnje. Količinsko bi bila sicer dostava zadovoljiva, če ne bi bilo prekomernega izmečka in neuspele proizvodnje. Vzrok izmečka so bile predvsem slabo odlite šarže, poroznost in razpoke v vročem. Neuspela proizvodnja pa je porasla zaradi slabih šarž, delno pa tudi zaradi slabega čiščenja gredic.

TOZD JEKLOVLEK. Za 69,2 odst. proizvodnjo, kumulativno 94,5 odst., je vsekakor glavni vzrok v tem, da ves mesec ni bilo vložka za vlečno ravnalni stroj. Tudi ostali asortiment je bil zelo neugoden in vložek slabo pripravljen. Svoje pa je prispeval še celomeščni remont enega od luščilnih strojev.

TOZD ORODJARNA. Ob še nedobavljenih strojih je TOZD za predvidenim planom skupne proizvodnje precej zaostala, medtem ko je bil operativni plan, ki si ga je zastavil delavski svet TOZD, presežen za 7,0 odst.

TOZD STROJI IN DELI. Skupna proizvodnja je bila proti mesečnemu planu presežena za 18,8 odst., čeprav je del obdelanih ulitkov ostal neod-



Zavzeto delo

klolivarne predlagajo, da bi uvedli enoten nadzor nad porabo sredstev in pokrivanjem materialnih stroškov, ki jih zaračunavajo tozdi skupnih in spremljajočih dejavnosti, kar bo prispevalo k racionalizaciji njihovega poslovanja.

O problemih pridobivanja dohodka s svobodno menjavo dela je govoril predstavnik OO ZK tozda ETS Rudolf Košuta. Komuniste v njihovem tozdu zanima, kako so njihovi poslovni rezultati povezani z intenzivnostjo in kvaliteto njihovega dela, kolikšen je delež njihovega dela v tržni vrednosti železarskega izdelka in kakšen je vpliv investicijskega dela, nakupa in prodaje električne energije na rezultate dela. Odgovor na ta in druga vprašanja bomo dobili šele, ko bomo v železarni uredili tak sistem svobodne menjave dela, ki bo omogočal, da bomo z objektivnimi merili vrednotili delo tozdo skupnih in spremljajočih dejavnosti in delovnih skupnosti.

Za dosledno uresničevanje dohodkovnih odnosov so se zavzeli tudi komunisti tozda Družbeni standard. Mirko Angeli je poudaril, da želijo v njihovem tozdu storiti vse za dobro počutje železarjev v delovnem in prostem času, zato si tudi prizadevajo za dokončanje investicij družbenega standarda v žele-

rak z napredkom v lesni industriji in izdelovati zanjo sodobnejše orodje. Lesna industrija Slovenije namerava uvoziti orodje, ki bi ga lahko izdelovali mi, ko pa smo prosili za pomoč pri vlaganju v investicije za te namene, niso imeli deviznih sredstev.

Naša delovna organizacija bi se morala bolj dogovarjati s slovensko lesno industrijo, saj imamo veliko skupnih interesov.

Komunisti tozda TRO tudi menijo, da bi bilo nesmiselno formirati oddelek karbidne trdine kot samostojen tozdi.

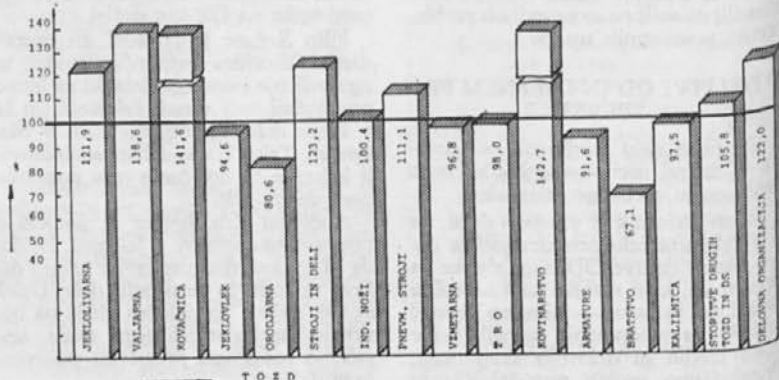
Jože Žunec se je zavzel za to, da bi vsi dosledno uresničevali program ekonomske stabilizacije. Izkoristiti moramo sedanje zmogljivosti strojev in tako povečati produktivnost.

Tudi Ferdo Gnamuš je menil, da moramo racionalno izkoriščati stroje in naprave. Ne moremo namreč širiti zmogljivosti z novimi investicijami. Le z večjim izvozom bomo lahko premagali sedanje gospodarske težave.

UČINKOVITEJSI RAZVOJ SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

Slavko Rosc, predstavnik konference OO sindikata, je v razpravi poudaril,

FAKTURIRANA REALIZACIJA V JUNIJU 1983



IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juniju je znašal izkoristek delovnega časa 81,86 odst., odsotnosti pa 18,14 odst. Odsotnosti so bile porazdeljene na:

— letni plačani dopust	7,63 %
— izredno plačani dopust	1,43 %
— služena potovanja	0,31 %
— bolezen do 30 dni	3,99 %
— bolezen nad 30 dni	3,53 %
— druge plačane odsotnosti	1,05 %
— neplačane odsotnosti	0,20 %

premljen zaradi zamujanja pri popravilu v čistilnici oziroma ozkega grla pri termični obdelavi.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI. Proizvodnja nožev in brzoreznega orodja je bila presežena za 5,7 odst., medtem ko je proizvodnja gredic v juniju mirovala. Delo je potekalo nemoteno, zaradi okvar nekaterih strojev pa so morali izpad te proizvodnje nadoknaditi z nadurnim delom.

TOZD PNEVMATISNI STROJI. Kljub številnim težavam v proizvodnji je bila le-ta presežena za 13,9 odst. Delo je bilo ovirano predvsem zaradi pomanjkanja trde kovine, zastojev pri termični obdelavi ter raznih okvar strojev. Za izvoz še nadalje primanjkuje naročil.

TOZD VZMETARNA. Ob neugodnem asortimentu vzmeti (lahke vzmeti) in rekonstrukciji peči za termično obdelavo je TOZD dosegla predvideni plan skupne proizvodnje le 70,6 odst.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA TON		ODPREMA TON		FAKTURIRANA REALIZACIJA DIN		IZVOZ \$		IZVOZ DIN		DOMAČI TRG DIN	
	junij	kumul.	junij	kumul.	junij	kumul.	junij	kumul.	junij	kumul.	junij	kumul.
JEKLARNA	100,0	98,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
JEKLOLIVARNA	92,2	96,3	96,1	93,4	121,9	100,7	134,8	103,0	167,2	113,1	110,7	97,7
VALJARNA	91,5	94,1	108,2	97,1	138,6	103,8	55,6	65,9	69,0	71,8	162,7	114,9
KOVAČNICA	99,0	106,8	105,0	113,4	141,6	118,1	61,3	85,6	78,3	90,3	157,8	125,2
JEKLOVLEK	69,2	94,5	70,5	94,4	94,6	97,0	61,7	88,5	74,5	92,2	98,2	97,8
ORODJARNA	75,2	72,3	79,6	74,6	80,6	72,2	—	—	—	—	90,8	81,4
STROJI IN DELI	118,8	97,8	113,6	95,3	123,2	101,4	111,8	101,6	128,4	108,4	119,1	95,7
— NOŽI, BRZOREZ. OROD.	105,7	104,6	106,6	94,5	101,1	91,8	124,6	78,6	148,3	85,2	61,2	97,4
— GREDICE	—	78,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
INDUSTRIJSKI NOŽI	67,1	95,1	106,6	94,5	100,4	91,8	124,6	78,6	148,3	85,5	60,2	97,2
PNEVMATISNI STROJI	113,9	93,3	113,0	91,2	111,1	92,4	—	11,3	—	10,1	118,2	97,6
VZMETARNA	70,6	85,5	74,6	85,2	96,8	82,0	24,8	27,1	30,8	29,7	118,6	99,3
T R O	125,1	113,3	110,7	98,8	98,0	100,1	118,0	198,1	66,1	100,7	105,3	100,0
KOVINARSTVO	128,9	97,8	127,7	98,7	142,7	98,6	—	—	—	—	148,0	102,2
ARMATURE	80,9	55,2	81,0	55,3	91,6	81,8	22,1	44,7	36,0	49,1	238,2	167,9
BRATSTVO VARVARIN	58,5	47,9	57,6	46,5	67,1	50,3	—	—	—	—	73,9	55,4
KALILNICA	—	—	—	—	97,5	101,8	—	—	—	—	97,5	101,8
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	—	—	—	—	105,8	94,1	—	—	—	—	105,8	94,1
DELOVNA ORGANIZACIJA	95,3	96,5	102,9	98,0	122,0	100,6	81,0	81,7	92,6	84,1	133,1	106,9

Pri listnatih vzmeteh je bil plan dosežen 77,4 odst., pri vzmetnih palicah pa 43,5 odst.

TOZD TRO. Predvideni plan skupne proizvodnje je TOZD presežla za 25,1 odst. Kljub precejšnjim bolniškim izostankom, kar je v znatni meri vplivalo na zmanjšanje proizvodnje karbidne trdine. V oddelkih brusilni-

ce, kalilnice in pri izdelavi krožnih žag je prišlo do občutnega pomanjkanja strojnih kapacitet.

TOZD KOVINARSTVO. Na 28,9 odst. prekoračitev skupne proizvodnje je v znatni meri vplivala proizvodnja zvarjenec po pogodbi iz leta 1982. Zaradi pomanjkanja vložka pa je prišlo do zaostanka pri proizvodnji zobatih vencev. Še nadalje pa pesti TOZD velik bolniški izostanek.

TOZD BRATSTVO. Ob nekoliko ugodnejši proizvodnji v juniju je TOZD dosegla 58,5 odst. skupno proizvodnjo. Osnovni razlog je v boljši organizaciji oskrbe s potrošnim oziroma vložnim materialom.

PRODAJA DOMA

TOZD JEKLOLIVARNA. Ob doseženi 76,1 odst. prodaji je bil vrednostni plan presežen za 10,7 odst. Plan odpreme je pod načrtovanim predvsem zaradi forsiranega izvoza.

TOZD VALJARNA. Plan prodaje je TOZD presežla za 26,9 odst., vrednostno 62,7 odst. Tako ugodni rezultati na domačem trgu so bili doseženi predvsem na račun kvalitetnega asortimenta in manjšega izvoza.

TOZD KOVAČNICA. Predvideni plan prodaje je TOZD presežla za 16,9 odst., vrednostno 57,8 odst. Tako visoka realizacija je predvsem odraz prodaje visoko legiranih odkovkov.

TOZD JEKLOVLEK. Ob pomanjkanju vložka in drobnem asortimentu TOZD ni dosegla predvidene prodaje. Količinsko je bil plan dosežen 71,7 odst., vrednostno 98,2 odst.

TOZD ORODJARNA. Količinsko je TOZD zaostala za predvidenim planom prodaje 4,8 odst., vrednostno 9,2 odst. Pri skupini orodne plošče je bil izdelan predlog rebalansa plana glede na sedanje kapacitete pri razrezu materiala.

TOZD STROJI IN DELI. Mesečno načrtovano prodajo je TOZD presežla za 28,0 odst., vrednostno za 19,1 odst. Zasedenost z naročili po posameznih skupinah proizvodov glede na planirane količine je zadovoljiva. Pri zagotavljanju naročil za proizvodnjo stiskalnic

in strojev za predelavo v letu 1984 pa nastajajo precejšnji problemi. Do sedaj so zagotovljena naročila le za nekaj več kot 60 odst. predvidenega plana.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI. Predvideno prodajo je TOZD dosegla 66,0 odst., vrednostno 60,2 odst. Proizvodnja krožnih žag še vedno zaostaja za načrtovano, pojavljajo se predvsem problemi cen, saj so pogosto odobrene prodajne cene nižje od lastnih. Zasedenost z naročili po posameznih skupinah proizvodov je zadovoljiva, še vedno pa so zaostanki pri dobavih furnirskih nožev.

TOZD PNEVMATISNI STROJI. Načrtovano prodajo je TOZD presežla 17,2 odst., vrednostno 18,2 odst. Spremenjeni pogoji na področju obresti vedno bolj slabijo kupno moč trgovskih organizacij, zato je v zadnjem času opaziti rahlo nazadovanje naročil v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta.

TOZD VZMETARNA. TOZD je dosegla mesečno načrtovano prodajo 82,8 odst., vrednostno pa je plan presežla 18,6 odst., in to predvsem na račun prodaje lažjih vzmeti, ki imajo bolj ugodno prodajno ceno. Povpraševanje po klasičnih vzmeteh vedno bolj upada, tako da so naročila nižja od načrta.

TOZD TRO. Mesečno načrtovano količinsko prodajo je TOZD presežla 8,6 odst., vrednostno 5,3 odst. Zase-

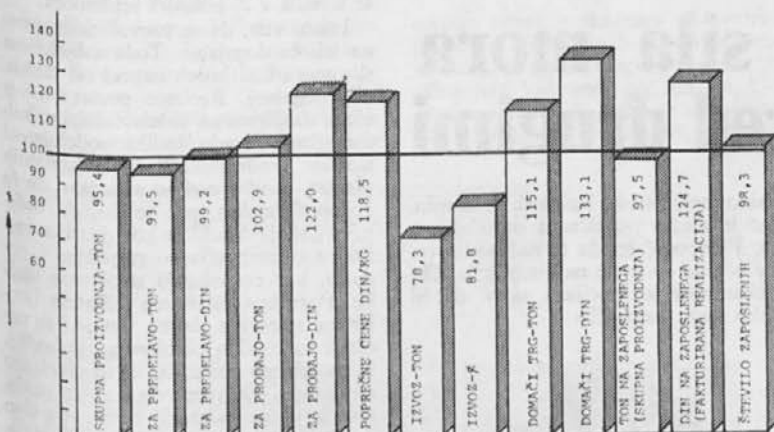
OSKRBA Z ENERGIJO

V juniju je bila oskrba s primarno energijo zadovoljiva. Ob normalni dobavi in količinsko ustreznimi proizvodnji sekundarne energije je bila zagotovljena zadostna količina energetskih medijev pri vseh porabnikih.

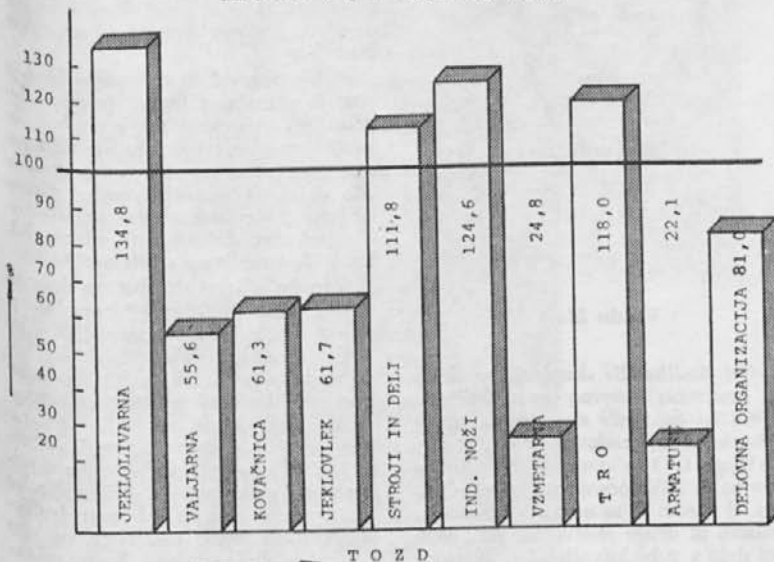
V juniju je bilo dobavljeno:

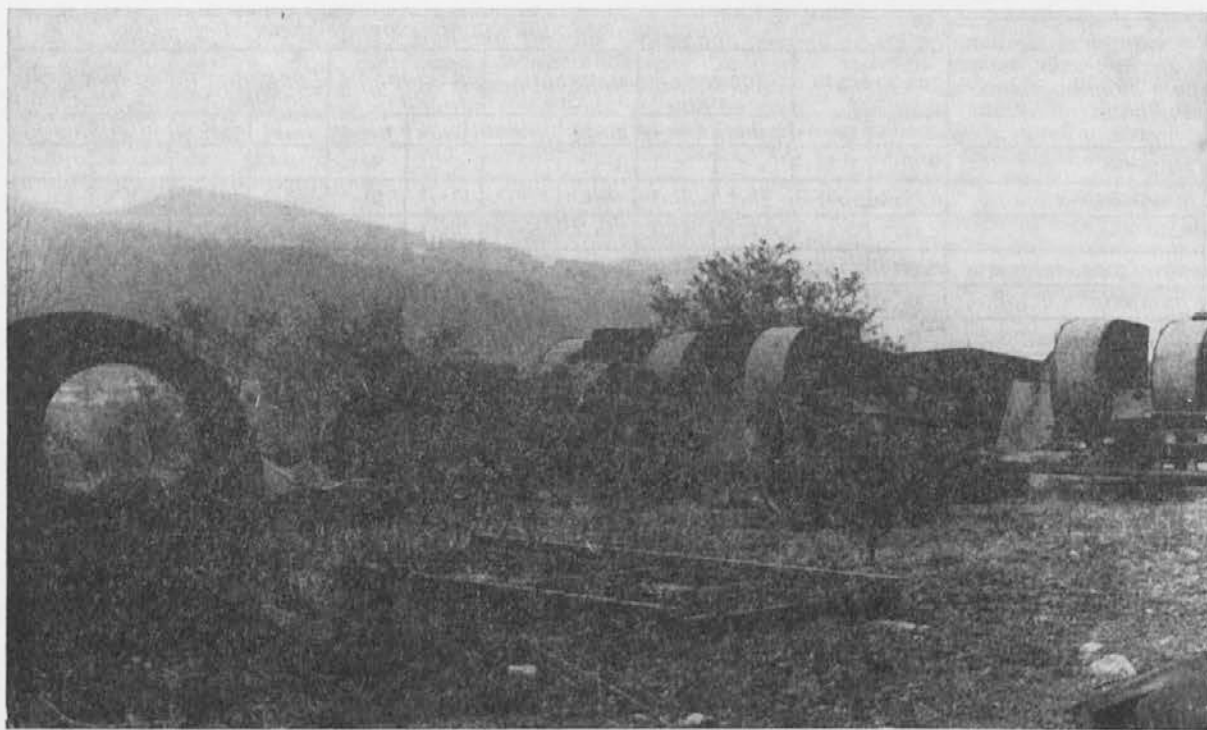
— elektro energije	18.603.770 kWh
— zemeljskega plina	3.067.470 Nm ³
— mazuta	1.298.630 kg
— butan-propana	9.180 kg
— koksa	5.000 kg
— karbida	13.410 kg
— hladilne vode	925.025 m ³

DOSEGANJE PLANSKIH OBVEZNOSTI V JUNIJU 1983



IZVOZ V \$ V JUNIJU 1983





»Barbara« za stroje

denost z naročili po posameznih skupinah proizvodov je zadovoljiva. Zaradi obveznosti proizvodnega programa in malih proizvodnih serij še vedno prihaja do velikih zaostankov dobav glede na pogodbe.

TOZD ARMATURE. Količinsko je TOZD pressegla predvideni plan prodaje 82,0 odst., vrednostno 138,2 odst. Zasedenost z naročili je zadovoljiva.

NABAVA

Dobave starega železa v juniju so potekale nemoteno v okviru planiranih količin. Nekoliko slabše je bilo z oskrbo ferolegur.

Dobava nemetalnih dodatkov je bila redna, kvaliteta livarskih peskov zadovoljiva. Na trgu pa še vedno primanjkuje nekaterih industrijskih maziv. Zaradi velikih izvoznih obveznosti naših dobaviteljev se je oskrba z drugim vložnim materialom poslabšala.

UVOZ

Oskrba z uvoznimi materiali je bila v juniju kritična. Tako smo konec meseca ostali brez: FeW, FeCr suraffine, Ca Si, Ca-karbida, Ni in še nekaterih drugih materialov. Velik problem predstavlja izpad proizvodnje v Rušah, saj moramo sedaj spet upoštevati CaSi, FeCr suraffine in Ca-karbid. Poleg tega smo morali zaradi slabe domače kvalitete uvoziti tudi bentonit. Niklja iz ZSSR še vedno ni in je tudi malo verjetno, da ga bi kmalu dobili. Za nabavo ferolegur smo sicer izvedli skupno licitacijo, vendar pa je le-ta finančno nepokrita, poleg tega pa naš dolg pri IB SZ še vedno znaša nekaj čez 2 mio \$. Normalno smo oskrbljeni le z elektrodami vseh dimenzij. Zaradi novih režimov uvoza in zmanjšanja razpoložalnih pravic s 60 odst. na 47 odst. vidimo rešitev za zagotovitev uvoza le v večjem izvozu in najetju tujih kreditov, predvsem prek kupcev naših jekel.

IZVOZ

V juniju smo dosegli konvertibilni izvoz v \$ 77,1 odst., skupaj 81,0 odst. Kljub temu, da so v skupnem mesečnem izvozu metalurške TOZD udeležene s 75,0 odst., izvoz metalurških

izdelkov iz meseca v mesec zaostaja. Vzroki za to so: neizpolnjevanje dogovorjenih dobavnih rokov ter izredna kriza, ki jo doživlja jeklarstvo na Zapadu in se kot posledica odraža v manjšem odvzemu pravočasno in nepravčasno izdelanega paličastega jekla tako v valjani, kovani kot tudi brušeni izvedbi.

Mesečni izvoz v juniju je od metalurških TOZD preseglal le TOZD Je-

kolivarna, medtem ko so vsi ostali pod načrtom.

Od mehanskih TOZD pa so predvideni plan presegle TOZD Stroj in deli, Industrijski noži in TRO.

Zaključevanje in pridobivanje novih naročil je zelo težavno. Po nekaterih izdelkih je povpraševanje zelo majhno, dobavni roki so kratki, cene nizke, tako da se večkrat nimamo možnosti vključiti v nove posle.

Subjektivna sila mora biti korak pred drugimi

Sedanost družbenopolitičnih organizacij v naši železarni predstavljamo naprej s sindikatom in njegovim predsednikom Vladimirjem Makom.

»Na vlogo sindikata v socialistični samoupravni družbi so različni pogledi. Do kod smejo po vašem segati pravice sindikata, ki ni predstavnik delavcev, temveč organizacija, v kateri se delavski razred organizirano bojuje zase?«

»Vloga sindikata je jasna, čeprav smo danes priča tudi nekaterim nerealnim pogledom na to vlogo. Vloga je v tem, da usmerja delavski razred v to, da vidi splošne pogoje družbene produkcije, da lahko na tej podlagi realno gleda na razpolaganje z ustvarjenim dohodkom ali krajše: gre za nenehno bitko za doseganje takih rezultatov, ki ti v končni fazi omogočajo zadovoljevanje interesov. Je pa res, da je vloga sindikata do neke mere tudi zaščitniška, ko skušamo angažirati ljudi v smeri boljših rezultatov.

Glede na spoznanje pri opravljanju svoje funkcije opažam, da je še vedno prisotno zgrešeno mnenje, da je sindikat reprezentant delavcev, ne pa delavci sami. Sindikat smo vsi, ne le izvršni odbori. Poskušamo zbuditi zavest, kaj smo kot subjektivna sila, kot najširša fronta. Načinov pri tem je več. Imamo kup akcij, pri katerih bežimo od forumskega načina delovanja, ki pa v naši železarni že tako ali tako ni pravilo. Forumsko delovanje smo mi že presegli. Na kak način preseglj? Z do-

sledno uveljavitvijo sindikalnih skupin, kjer je mesto političnega opredeljevanja. Predpogoj je, da te najmanjše celice oživijo — to je naša ambicija. Organiziranost je izpeljana tako, da bi lahko temu zadostili.«



Vlado Mak

»Ob sindikalnih skupinah so sindikat predvsem osnovne organizacije po tozidih in delovnih skupnostih. Ste z njihovim delom zadovoljni?«

»Vloga OO je opredeljena, njihovo delo pa je težko ocenjevati in posploševati. S časom v zaostreni gospodarski situaciji ni druge rešitve kot intenzivirati delo v subjektivnih silah. Nastopa

vprašanje, koliko resno dojamemo situacijo nekega družbenega trenutka. Z intenziviranjem na vseh nivojih našega delovanja se tudi na tem področju stvari bistveno spreminjajo. Opažam, da je v zadnjem obdobju število sestankov v porastu. Tudi vsebina teh sestankov je bolj usklajena, kot je bila kdajkoli poprej. In če je vsak sestanek dogovor za konkretno akcijo, je tudi število sestankov neko merilo.

Pri političnem opredeljevanju v OO moramo upoštevati širše družbene usmeritve, ne smemo gledati ozko skupinsko lokalistično. Kot subjektivna sila se ne smemo opredeljevati glede na trenutne razmere.«

»Iz programa samoupravnih in političnih aktivnosti za julij se vidi, da je dela veliko. Katere dejavnosti vam trenutno jemljejo največ časa?«

»Trenutnih aktivnosti ni, gre za kontinuiteto aktivnosti. Znana je vloga sindikata na področju kadrovanja v samoupravne organe, pri ocenjevanju delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, pri obravnavi polletnih rezultatov itd. Izhajajoč iz vloge sindikata kot takega se zmeraj odvijajo neke aktivnosti.

Za prihodnje naloge smo si na zadnji akcijski konferenci postavili med ostalimi nalogami tudi, da bomo dajali več poudarka področju ustvarjanja. V ta namen pripravljamo problemsko konferenco sindikata z okvirno temo »Uresničevanje akcijskih programov za izboljšanje proizvodnih in finančnih rezultatov tozidov in delovnih skupnosti«. Na osnovi polletnih rezultatov bomo prišli do gibanja produktivnosti, kvalitete, gospodarnosti itd., kar pa bomo morali v nadaljevanju še veliko bolj dojeti, bolj konkretizirati vzroke, locirati mesta, kjer to nadporečno narašča v negativnem smislu. Načrt mora biti mobilizacijski. Sam od te konference veliko pričakujem, konkretno naj bi se izvedla v 2. polovici septembra.

Imam vtis, da se preveč naslanjamo na tekoča dogajanja. Toda subjektivna sila mora biti korak naprej od trenutnih dogajanj. Recimo: pomembna je vloga sindikata pri izdelavi dolgoročnih usmeritev. Seveda sindikat sodeluje pri izdelavi srednjeročnih in dolgoročnih planov, vendar osebno smatram, da še vedno formalno, pač toliko, da sodeluje. Zakaj? Sindikat kot družbenopolitična organizacija ne razpolaga s podatki, kot razpolagajo strokovne službe. Pogrešam predvsem nekatere konkretne sestavine planov, tiste, ki so podlaga za izračun planiranega dohodka, in morebitne posledice, če se planirano ne doseže. Delavec mora za te posledice iz plana vedeti. Prizadevanja v to smer grejo, a so še premalo podkrepjena, kajti še za jutri je težko planirati. Težimo k realnosti plana, s tem da bi mobilizacijski del tega plana bolj poudarjali. Delavec mora vedeti za vse posledice.«

»Ob razpravah o delovnem času je postala aktualna zahteva, da mora sindikat pri reševanju težav čimbolj izrabljati vse dejavnike, ki vplivajo nanje, predvsem samoupravno organizacijo dela, tehnično-tehnološko opremljenost, proizvodne programe, kadrovske politike, dohodkovne odnose itd. Kako jih izrabljamo v železarni?«

»Menim, da pri družbenem dogovoru o delovnem in obratovalnem času ni ambicija začetek oz. konec dela. Ambicija je organizirati tak delovni čas, da bo dal največje učinke. Osebno smatram, da bi morali več narediti organizatorji proizvodnje, saj bi boljše organizacija dala boljše rezultate. Tudi naša akcijska konferenca je javno skritizirala to področje. Na kak način se mora organizirati, ni več stvar družbenopolitičnih akcij, usmeritev pa smo kot subjektivna sila dali. Stvari se mo-

HIDRAVLIČNO KLADIVO ZAČELO NOVO OBDOBJE

7. julija je pričela Železarna Ravne prvič v svoji zgodovini izdelovati hidravlična kladiva. Tako se je pri nas začelo počasi končevati obdobje pnevmatike.

Po neuspešnih razgovorih s švedsko firmo Atlas Copco o prihodnjem razvoju pnevmatike v naši železarni se je intenzivnemu lastnemu razvoju pnevmatičnih in hidravličnih kladiv posvetila skupina domačih delavcev: Anton Pratkanec kot vodja, Franc Bivšek, Avgust Knez, Franc Hirtl, Franc Kotnik, Marjan Lečnik, Franc Sisernik, Alojz Pečnik, Brane Mesner, Jožica Praper, Bojan Paradiž in Konrad Fras. Steklo je preučevanje hidravličnega razbijalnega kladiva RRH-30, ki so ga 7. julija začeli v tozdu Pnevmatični stroji izdelovati. S tem je železarna ovrgla bojazen, da pri hidravlični opremi ne more razvojnino in proizvodno konkurirati drugim svetovnim proizvajalcem in je vzporedno z njimi stopila v novo obdobje proizvodnje bistveno bolj učinkovitih orodij za gradbeništvo, rudarstvo, gradnjo cest itd., dokazala, da lahko tudi lasten razvoj in domača inventivna dejavnost data želene rezultate in da ni treba vedno kupovati ličence na tujem. Ob tem je tudi tozdu Pnevmatični stroji dokazal, da je proizvodno in kvalitetno usposobljen za prehod od pnev-

matike na hidravliko. Potrdila se je pravilnost odločitve za gradnjo nove montažne hale v tem tozdu in se obenem pokazala potreba po še drugih novih obratih tozda Pnevmatični stroji.

Letos bomo izdelali 10 prototipnih kladiv v starih prostorih Pnevmatičnih strojev in jih dali testirati več potrošnikom. Med najpomembnejše štejemo Riko iz Ribnice ter še nekatera druga gradbena in komunalna podjetja. Zavedamo se tudi, da moramo vzporedno s tehnološkim in proizvodnim programom osvojiti zahodna tržišča, saj so za razliko od pnevmatičnih orodij hidravlična, ki so veliko bolj učinkovita, manj hrupna in imajo manj tresljajev, primerna za izvoz. Izvozniki oddelek si bo moral to nalogo vzeti kot prednostno.

V razbijalnem kladivu RRH-30 so vsi deli iz domačih materialov, uvažati bo treba samo tesnila, ki pa v celotnem izdelku predstavljajo nepomembno vrednost.

Za naslednje leto predvidevamo proizvodnjo 400 do 500 kladiv in tudi, da bomo začeli izdelovati hidravlično vrtno kladivo, ki bo v veliki meri nadomeščalo sedanja pnevmatična. Tako se tudi nadaljnja pot hidravlike v naši železarni že vidi.

Po razgovoru s tov. Pratkanecjem zapisala H. Merkač

rajo lotiti strokovne službe, smo že posredovali pri njih. Isto so socialne kartoteke delo strokovnih služb, mi pa le pobudniki zanje.

Konkretni rezultati naših stalnih prizadevanj na področju zaposlovanja so

recimo ocenitev delavcev na reelekciji, akcija subjektivnih sil ob obravnavi zaključnega računa, ki vodi k bolj učinkoviti kadrovske politiki itd. Drugo vprašanje pa je, kako se subjektivne sile vključujejo v postopek sprejema-

nja kadrov. Dejstvo je, da premalo učinkovito. Nimamo še celovitega sistema, kako.

Tudi v akciji za graditev dohodkovnih odnosov se naš sindikat intenzivno vključuje. Ne gre samo za standardno vključevanje, pogledati moramo zgodovino. V bližnji preteklosti, ko smo postavljali teze, smo se že opredeljevali do tega. Včasih imam občutek, da se opredeljujemo preveč strokovno. Zdi se mi pomembno vprašanje, kakšna je pri tem vloga družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Menim, da smo se tudi v akcijo spreminjanja osebnega prispevka vključili dovolj konstruktivno, ne preveč strokovno, in globalna ocenitev je, da je akcija skladna s tezami. Sam kot politični aktivist bi tudi rad videl svetle primere, kjer izdajajo izjemni dohodek, kar pri nas delamo. Ne bi rekel, da naš sindikat pri tem nima zasluga, je mobiliziral delavce.

»Zadnji kongres samoupravljalcev je poudaril, da delegatski sistem brez sodelovanja s sindikatom ne more biti uspešen. Sindikat mora odpravljati slabosti, med katerimi je velika tudi nezanimanje, ki se ga vse pogosteje lotevajo z odposlancem delegatov. Ali je tako tudi v železarni?«

»Dejstvo je, da se delegat lahko odpočije v sredini, kjer dela. Vendar je usmeritev naše konference pri tem naslednja: lahko se ga odpočije, vendar se je treba predhodno pomeniti, kje so razlogi za to. V železarni so odpočije bolj poredki, glavni razlog ni neaktivnost, je bolj premešanje iz toda v tozdu.

Na pripravah za 3. kongres samoupravljalcev smo v delovanju delegatskega sistema opazili veliko slabosti, ki niso samo v delegacijah. Na osnovi konkretnih zaključkov iz teh ugotovitev ne moremo biti v popolnosti zadovoljni. Možnost, da se delegata odpočije, je bila sicer podprta, vendar šele po predhodni analizi. Vendar rešitev ni v tem. Je ena, mislim pa, da glavna ni. Vprašanje je neposredna zveza z delegatsko bazo in premajhno vključevanje subjektivnih sil.

Po mojem so v delegatskem sistemu najbolj problematične osnovne relacije. Koordinacija je nedvomno pomembna, a ne do take mere, kot jo imamo mi. Zaradi preobilice splošnih akcij je vedno manj samoiniciativnosti samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Velika večina samo čaka na dnevni red in na gradivo, ni pa samoiniciativnosti.

Bi rajši videl, da v tozdu izdelajo programe samoupravnih aktivnosti, ne pa da prihajajo aktivnosti iz centra, z družbenopolitične koordinacije itd. Biti

bi morale bolj življenjske, odraz hotenja in želja. Na tem področju bi morali veliko več narediti. Tako dnevni redi delegacij niso posledica hotenja delavskih baz, niso dovolj spontani. Iskati je treba večinski interes in se o njem meniti. Če je stvar preveč usmerjena, če je preveč direktna, ni dobro, duši samoiniciativnost. To je lahko dolgoročno gledano zelo nevarna zadeva, saj se lahko pasivizira do take mere, da se ne bo nihče več samoiniciativno sestal.

»O ukinjanju tozdov, ki se je razpaslo zadnje čase, sindikati menijo, da je pojav nevaren, da gre za uveljavljanje posamičnih interesov v škodo združevanja dela. Ali se tudi pri nas kažejo težnje tozdov, da bi se zaprli? Kako bi lahko sindikat to preprečil?«

»Pri tem gre za vprašanje iskrene solidarnosti. Predpostavka je, da se ne smemo ozko lastniško obnašati, torej neomajna solidarna odgovornost, ne lažna. Skonfrontirati se moramo o vseh slabostih, načelo solidarnosti moramo izvajati. Je tako: ko nam gre dobro, nas ne briga toliko, kaj dela sosed in kako mu gre. To pri nas pomeni naslednje: če imam jaz kot tozdu v ozdu ali ozd v sozdu, sosed pa ne, zakaj bi svoji delil z njim. To pa ni prav. Pri nas do teh teženj zaenkrat še ne prihaja, že iz same opredelitve samoupravnih organiziranosti železarn. Je kup življenjskih stvari, ki nas vežejo v eno. Menim, da je treba jačati vlogo večjih kompleksov in da je tozdovska zapiranje le posledica napačnega tolmačenja posameznikov.«

»Med družbenopolitičnimi delavci v naši železarni ste kot predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata edini, ki svoje vloge ne opravlja ljubiteljsko, ampak poklicno. Je to prednost?«

»Ne morem si predstavljati, da bi ob teh tako različnih nivojih organiziranosti sindikata kot aktivist na nivoju delovne organizacije takšno funkcijo opravljal neprofesionalno. Zadevo obracam tako: tudi če bi bil vseeno prisoten na svojem delovnem mestu. Mislim, da profesionalna funkcija sploh ni tvoj privilegij. Ko sem bil postavljen za predsednika sindikata, sem si želel enakovreden status vsem drugim funkcionarjem v železarni. Toda hitro sem spoznal, da ima sindikat v železarni drugačno vlogo kot druge družbenopolitične organizacije, mislim glede na programe, statut itd., in da če bi bil neprofesionalec, najbrž ne bi bil ne dober funkcionar in ne dober delavec. Osebo sem prepričan, da je bolje tako, kot je.«

»Tov. Mak, hvala za razgovor!«
Helena Merkač

Vrtanje s komprimiranim zrakom ali s hidravliko

Hidravlično vrtanje (rotacijsko v zrahljanem terenu-kamenini) je že v začetku 60-ih let običajno. Prvi konkurenčno sposobni vrtni stroji na hidravliko z udarnim vrtanjem v trdih kameninah so prišli na tržišče v letu 1973. Tri leta pozneje je bilo na tržišču že 20 proizvajalcev. Del teh je danes odpadel, drugi del se je specializiral za stroje za gradnjo cest ali za podzemno in dnevno eksploatacijo. Opremo za vrtanje v trdih formacijah-kameninah-rudninah proizvaja ta čas samo okoli 6 do 7 proizvajalcev za podzemna vrtanja ali dnevne kope. Imata pa tudi od teh samo Tamrock in Atlas C. veliko izbiri na tem področju. Alimak, Montabert, SIG, Ingersoll-Rand in

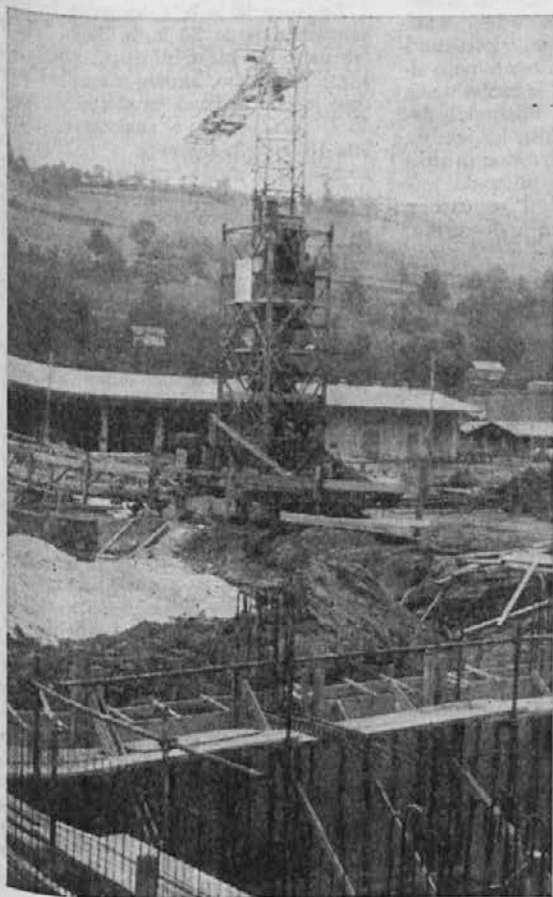
Gardner Denver spadajo tudi zraven, toda izbira je vendar manjša. Tako pride v velikem razponu različnih rudnin v upoštevek le hidravlično vrtno kladivo.

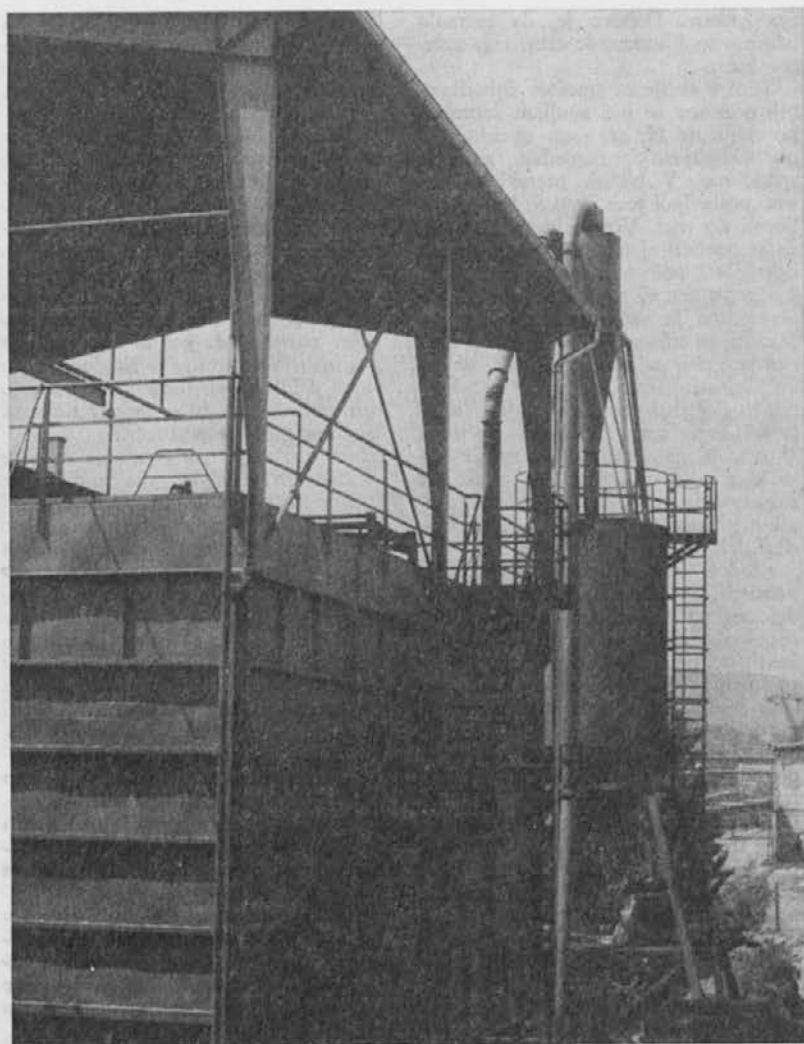
V nekaterih evropskih državah je teh kladiv v uporabi že od 4500 do 5000. Okoli 2000 jih je grajenih na vrtnih vozovih različnih izvedb za gradnjo cest, predorov in gradbeništvo, ostalo pa za podzemno eksploatacijo. Pri tem je važna vrsta dejavnikov.

Gospodarski dejavniki

Vrtni učinek in hitrost vrtanja sta pri hidravličnih vrtnih kladivih za 50% višja kot pri enakovrednih na komprimirani zrak, in to zaradi obli-

Temelji za nov obrat tozda Pnevmatični stroji





Razgled

ke bata in od udarnega impulsa hidravličnega stroja. Amplituda udarnega vala je pri batu kladiva na komprimiranem zraku večja in neenakomerna, pri batu hidravličnega kladiva pa manjša in konstantna pri isti količini energije. Ker pa doba trajanja vrtnega pribora bolj zavisi od velikosti te amplitude udarca, kot pa od moči enega udarca (večja je amplituda, tem bolj skrajšuje dobo trajanja vrtnega pribora), je hidravlika omogočila tako konstrukcijo bata in kladiva, ki z enim udarcem bata prenese znatno večjo energijo na vrtni pribor v primerjavi s pnevmatičnim kladivom. Poleg tega hidravlika omogoča skoraj dovršeno regulacijo in dolžino hoda bata. Zato je tudi hitrost prodiranja večja pri hidravličnem kladivu. Dokazana je tudi primerjava, da je za enako eksploatacijo dovolj hidravlični vrtni voz z dvema kladivoma in ročicama, pri pnevmatičnem tri ročice, torej odpade komplet tretja ročica s hidravlično opremo, kar je tudi znaten prihranek. Tak stroj je tudi lažji, kar ima spet določene prednosti pri organizaciji dela in s tem prihranke. Jasna točka prihranka pri prehodu na hidravliko je energija. Vemo, kako velike so izgube pri komprimiranem zraku (toplotne, netesnost, trenje, upori itd).

Z večjim učinkom hidravličnega sistema in konstrukcijsko prednostjo bata kladiva je mogoče doseči večjo izhodno moč, ne da bi povečali vhodno moč. Pri hidravličnem kladivu je normalno potrebna samo tretjina pogonske energije, da bi se dobila enaka moč kot pri pnevmatičnem kladivu enakih dimenzij. Če hočemo doseči večjo hitrost vrtnja in s tem visok učinek, moramo izkoristiti pridobitve hidravličnega vrtnega kladiva. Pri hidravličnih kladivih tudi ni oljne megle na delovi-

ščih, izločen je hrup, značilen za kladiva na komprimiranem zraku.

To se s humanizacijo dela vred vklaplja v ergonomске zahteve, ki so vsak dan ostrejša za zaščito človeka in ohranitev zdrave delovne sredine in okolja.

Rezervni deli in vzdrževanje se menja od uporabnika do uporabnika različno (za okoli 20%). Pri hidravlični verziji je močno zmanjšano, ne zahteva tako čestih popravil kot pnevmatične naprave. Cena rezervnih delov je sicer visoka, toda z njimi dosežemo tudi velike učinke. Zato je to v praksi prava vrednost.

Pri hidravlični vrtni napravi je gospodarnost-življenjska doba (vrtnje dolgi vrtin) v trdi kamenini okoli 100.000 m vrtin, ali 300.000 m vrtin v mehkejših kameninah. Kar je za 1,5 do 2-krat boljša gospodarnost nasproti pnevmatični vrtni napravi.

Dejavniki, ki vplivajo na delovno okolje

Če pomislimo na dejavnike, ki vplivajo na delovno okolje pri pnevmatičnih kladivih, ima hidravlična oprema precej manj neugodnih vplivov. Povzroča dosti manj hrupa, ni oljne megle na delovišču, vidljivost je bistveno boljša. Oljni pritisk nasproti komprimiranemu zraku omogoča zanesljivo in hitro regulacijo ventilov za pomik in število udarcev ter rotacijo kladiva v različnih kameninah — prilagoditev na odpor. Tudi možnost daljinske regulacije za vrtnje je s hidravliko ugodnejša kot tudi s hidravlično manipulacijo vrtnih drog.

Nadaljnji aspekti

Važna stvar, ki nastopa pri hidravliki, je profit pri vrtnju-proizvodnji. Nivo učinka je zelo visok tudi pri zelo različnih premerih vrtin, globin in ka-

menin. Na splošno je naklonjenost do hidravlike zelo velika. Vrtnje na elektrohivraliko kot na dieselsko hidravliko je uspešna in uporabna v določenem okolju. Tako lahko vrtamo na vsakem kraju z najbolj ugodnimi pogoji. Seveda je potrebna pri podzemni eksploataciji pač posebna dieselska oprema, če se ne uporablja elektro hidravlika.

Pričakovati je, da bo v zhraljani kamenini potekalo pridobivanje brez vrtnja in miniranja. Pri trdih in žilavih kameninah bodo stopnje pred rušenjem še ostale tudi naprej, se pravi delovni ritmi: vrtnje, miniranje, nakladanje, razen v nekaterih primerih, ko bo tudi tu miniranje odpadlo. Tako razvoj hidravličnih vrtnih kot tudi rušilnih kladiv-strojov ne pomeni nobene spremembe v osnovnem pridobivanju.

Dobimo pa zelo veliko pri učinkovitosti vrtnalnih faz ali razbijalno-rušilnih in s tem v zvezi gospodarne kot tudi ekološke, humanitarne prednosti. Delovno območje prihodnjega obdobja je razvoj težke strojne opreme, izboljšava strojne mehanizacije, daljinsko krmljenje in avtomatizacija tovrstne opreme.

Razvoj pnevmatičnih vrtnih kladiv in druge opreme z velikimi učinki je nesporemljiv, ker vodi v težke in prevelike naprave, ki trošijo preveč energije.

Zaključek

Hidravlično vrtnje konkurira danes zelo močno pnevmatičnemu. Kljub

temu pa ni nujno, da se danes povsod in vedno avtomatično odločimo za hidravliko, kjer imamo že na razpolago pnevmatiko, ampak je potrebna kalkulacija, ki potem odloči o izbiri. Vrh tega je lahko odločilna enostavna meritev.

V nadaljnjem razvoju bo napredek predvsem na strani hidravličnega vrtnja in te vrste opreme. Osnova za to je v boljši reakciji pritiska olja nasproti komprimiranemu zraku in niz drugih prednosti.

Tehnični napredek, ne pa naravno bogastvo je neposredni ključ za gospodarski napredek, ta pa za družbeni napredek. Zaloge tehničnega napredka so neomejene. Seveda pa rešitve ne pridejo same po sebi, temveč jih je treba dolgo, skrbno preučevati. Jedro problema je v tem, da ohranimo duha pobud in novatorstva, ki je tesno povezan z organizacijskim duhom, z uspešnostjo in kontinuiteto tega duha, ki ga je treba prenašati od tistih ljudi, ki ga imajo, na številne skupine delavcev. Morali bi biti hudo nevedni, da bi menili, češ, da je mogoče tovrstne probleme urejati s predpisi. Ustvarjalna dejavnost, ki se kaže tako v velikih delih kot v majhnih stvarih, pomeni blaginjo vsakega in vseh hkrati. Zaradi tega je ena izmed najbolj plemenitih nalog, da se omogoči velikanskim človeškim množicam sodelovanje pri mnogoteri in raznovrstni ustvarjalni dejavnosti.

August Knez

Železarstvo v ZDA in razvoj v svetu

Uvod

Pretežni del tega, o čemer pišem, sem pobral iz članka o razvoju industrije železa in jekla v ZDA in Kanadi v letu 1982, ki je izšel v februarjski številki strokovne revije »Iron and Steel engineer« 1983. Pišem samo o tistem, kar ocenjujem, da je zanimivo za širši krog sodelavcev v Slovenskih železnarh. V svojih člankih, ko sem že večkrat obravnaval proizvodne in druge poslovne rezultate v slovenski jeklarski industriji, predvsem pa uspehe pri izvozu, sem omenjal tudi težave, s katerimi se bori jeklarska industrija na svetu. Sedanja svetovna kriza v železarstvu je najprej prizadela ZDA in šele kako leto kasneje tudi dežele Evropske gospodarske skupnosti. Tokrat navajam povzetek o tem, kako Amerikanci pišejo o stanju v svojem železarstvu in svoji najbolj merodajni strokovni reviji. Treba je vedeti, da v zahodnih evropskih deželah ni dosti bolje. Vprašanje pa je, če je že bilo najhujše, ali najhujše še prihaja nad Evropo. Ta pripevek pišem tudi z namenom, da bi dobili predstavbo, s kakšnimi težavami se srečujejo tisti naši sodelavci, ki se bore za povečanje izvoza na konvertibilno tržišče. Dežele konvertibilnega trga so pa pri sedanjih krizi v železarstvu ravno najbolj prizadete.

Leto 1982 v ZDA

Pravijo, da je bilo leto 1982 v ameriški železarstvu in industriji tako, da bi bilo najbolje, da se ga ne bi bilo treba spominjati. Doseženih je bilo več rekordov, a na nesrečo samo negativni. Ob pričetku leta 1982 so se še nekateri tolažili, da bo to prelomno leto in da

se bo obrnilo na bolje. Bilo pa je ravno obratno, vse se je zasukalo na slabše. Proizvodnja in prodaja sta se zmanjševali iz meseca v mesec.

Že januarja je bila odprema iz železarn najnižja po 24 letih, da bi bila v februarju še nižja in menda najnižja, kar jih pomnijo. Skupaj z marčno prodajo je bila za prvo četrtletje odprema 26,7% nižja kot v enakem obdobju leta 1981 in že takrat je bila slaba. Ko so prišli še drugo četrtletje, so znašale dobave 30% manj kot v prvem polletju 1981. Leto so zaključili daleč slabše kot več desetletij nazaj. Slabim možnostim prodaje je botroval še izreden pritisk za uvoz jeklarskih izdelkov, ki je dosegel po devetih mesecih 22,3% porabe tržišča ZDA.

Takemu stanju na tržišču jeklarskih izdelkov je bila prilagojena tudi proizvodnja jekla. Ta je znašala v letu 1982 vsega 72,9 milijonov ton in je bila najnižja po letu 1946. Izkoriščenost razpoložljivih zmogljivosti naprav za proizvodnjo jekla je znašala vsega 47,3%. Enako kot se je nižala prodaja iz meseca v mesec, se je nižala tudi proizvodnja jekla, tako da je bila npr. avgusta 37% nižja kot v istem mesecu leta 1981. Tako nizke mesečne proizvodnje niso zabeležili več kot 10 let nazaj. Razumljivo, da se je takšno stanje odražalo tudi na zaposlovanju ali še bolj jasno rečeno na brezposelnosti v železarski industriji.

Ob takem stanju in pogojih, kot so jih imeli v železarstvu ZDA leta 1982, res ni mogoče pričakovati pomembnih gibanj in sprememb v razvoju. Proizvodnjo so širili samo ponekod in še to minimalno in vezano na modernizacijo in rekonstrukcijo obstoječih obratov.

Zapirali so zastarele železarnice in obratne, menjali operativno proizvodno politiko, reorganizirali in preusmerjali ter odpuščali zaposlene.

Veliko je bilo ugibanj in napovedovanj, kaj se bo dogajalo v železarski industriji ZDA in na svetu. Kakšne so realne potrebne zmogljivosti? Veliko ugibanj, vendar z gotovim zaključkom, da bodo nastopile spremembe in da se bo moral vsakdo, kdor se bo hotel v tej tekni obdržati, prilagoditi pogojem in spremembam, ki jih zahtevata svetovno tržišče in napredek v tehnologiji.

Na področju investicij so že sledili tem zahtevam in so bile te predvsem namenjene zniževanju porabe energije, izboljšanju kvalitete proizvodov in zniževanju stroškov proizvodnje. Posebno pozornost, ki je pa vezana tudi na velike stroške, so namenili povečanju humanizacije dela in zaščiti okolja.

Nekaj je jasno. Dežele v razvoju, tiste, ki imajo za to naravne pogoje, in tiste, ki imajo denar, grade svojo železarsko industrijo. Te dežele bodo v bodoče pokrivala še večji del potreb po jeklarskih proizvodih, kot jih pokriva že sedaj, zase in za sosede. Ta mlada železarska industrija pa še nekaj časa ne bo obvladala najsodobnejše tehnologije in večjega dela potreb porabe kvalitetnih, ali če hočete, plemenitih jekel. Samo kdor bo obvladal kvaliteto proizvodov, in to s ceneno proizvodnjo, bo lahko konkurenčen na svetovnem trgu. Tega se v ameriški železarski industriji vse bolj zavedajo in prav bi bilo, da bi na to mislili tudi pri nas.

Razvoj

V enem letu se v železarski industriji le redko pojavi kaj izjemno pomembnega in novega. Zaenkrat ni znano, da bi se kaj izrednega zgodilo v letu 1982 na področju tehnologije in gradnje proizvodnih naprav. Vemo le to, da je bilo to leto mogoče v sedanji svetovni krizi najtežje in vendar tudi tako obdobje stremlja za napredkom.

Proizvodnja koksa je za Slovenske železarnice manj zanimiva in koksarne omenjam le zato, da lahko gibanja primerjate z dogajanji v jugoslovanski črni metalurgiji. Najsodobnejše koksne baterije grade po svetu za zmogljivosti od 500.000 ton letno do največ 850.000 ton. Ves proizvodni proces je docela avtomatiziran in voden računalniško. Česar ni možno zajeti z enim sistemom, zajame pač dodatni sistem, ki je z osrednjim docela sinhroniziran. Odsevanje prahu in plinov na vstopni strani polnjenja, med procesom in pri praznjenju je redno uveden sestavni del opreme in gradnje sodobnih koksnihih baterij.

Za ves del proizvodnih naprav v železarnstvu, od koksarn, priprave vložka za proizvodnjo surovega železa, plavžev in jeklarskih proizvodnih agregatov lahko velja, da v zadnjih letih ne zasledimo več izjemno velikih dimenzij in proizvodnih zmogljivosti. Tudi pri Japoncih ne. Izjema je mogoče visoka peč v ZSSR v Čerepovcu, ki je še v gradnji in bo dajala dnevno proizvodnjo 12.600 ton surovega železa. V primerjavi z mesečno proizvodnjo su-

rovega železa v Slovenskih železarnah je to približno 61 %. Dvodnevna proizvodnja je torej večja kot celomesečna v SZ.

Plavžarji se po svetu zadnje čase in tako tudi leta 1982 veliko ukvarjajo s prihranki koksa, ki ga skušajo nadomestiti z vpihovanjem premogovega prahu. Doslej so že uspeli do injiciranja 50 do 60 kg na 1 tono proizvedenega surovega železa. Ponokod še kombinirajo premog z nafto, kjer jo pač imajo. Upajo, da bodo v prihodnje povečali količino premogovega prahu do 100 kg na tono grodila, za kar poskusi že tečejo. Posebno tam, kjer proizvajajo surovo železo za konvertorski postopek, poskušajo doseči višjo temperaturo surovega železa ob prehodu, tako da bi v konvertorju lahko dodajali večje količine jeklenih odpadkov, kar poceni proizvodnjo. To, da so povsod pri proizvodnji surovega železa vedno prisotna prizadevanja za zniževanje žvepla in drugih škodljivih spremljevalcev, vemo in ta prizadevanja se še nadaljujejo.

Pri direktni redukciji je več ali manj nesprenjeno stanje. Svetovne proizvodne zmogljivosti so približno petkrat večje kot proizvodnja in vendar grade še naprej nove naprave in uvajajo tudi nove postopke. Dva nova prijavljena postopka sta na osnovi premoga, kot reducenta.

Posebno zanimiv je Korf-Voest, ki je prek direktne redukcije namenjen neposredni proizvodnji surovega železa — po cenejši poti. Prva industrijska naprava naj bi dala letno 60.000 ton. Sklepam, da je postopek namenjen deželam v razvoju.

Plazma še vedno buri duhove v železarnstvu. Vemo, da gradi Voest večjo proizvodno enoto za proizvodnjo jekla. Švedi imajo v Hoforsu napravo na osnovi plazme za proizvodnjo železove gobe. SKF na osnovi plazme pridobiva iz prahu filtrov električnih obločnih peči Zn, Cr, Ni ter Mo kot železove zlitine.

Za konvertorje sem že napisal, da naprav ne večajo in da si prizadevajo, da bi porabili kar največ jeklenih odpadkov. Kjer tega ob investiciji še niso vgradi, so v teku dopolnitve za kar najbolj kontrolirano vodenje procesa s procesnim računalnikom.

O Siemens Martinovih pečeh drugje ne pišejo ali zelo malo. Menda še največ pišemo pri nas, ker si prizadevamo, da bi se SM peči znebili, kot so se jih zvečine že v industrijsko razvitih deželah. Ob tem sem se nehote spomnil na že dokaj prileten ameriški avto »buick«, ki so ga imeli leta 1946 na ministrstvu za industrijo in rudarstvo v Ljubljani. O njem mi je pravil njegov šofer, da še kar imenitno pelje, težava je le v tem, da porabi nekaj nad 30 litrov bencina na 100 km in da se rezervnih delov ne da lahko dobiti. No ja, saj imajo avtomobilisti vsako leto tudi pri nas še tekmo »veteranov«. — In še vedno vozijo...

Oglejmo si še, kaj je novega pri električnih obločnih pečeh, ker pri drugih ni posebnih novosti. Saj tudi pri teh ne, ker o vodohlajenih stenah in obojih smo že veliko čitali in slišali, prizadevanja, da bi ob izlivu zadržali žlindro, so pripeljali do preboda na dnu peči. Dodatni gorilci za znižanje porabe električne energije so znani. Vse pa kaže (sklepam namreč po podatkih o novih pečeh), da ne grade več ekstremno velikih in za nad 200-tonske v zadnjem obdobju ne vem in jih tudi ne navajajo. Podatki tudi govore, da ne pretiravajo več z močjo transformator-

ja; npr. za 90-tonsko peč uporabijo transformator 60 MVA, kar imajo za UHP in enako velja tudi za 90 MVA transformator pri 166-tonski peči.

Ponovna metalurgija ima vse širšo uporabo in so v rabi vsi znani in tudi že kombinirani sistemi. Za velik del kvalitet velja, da jih je možno odličiti na napravah za neprekinjeno vlivanje samo po prejšnji obdelavi v ponovci. Med kvalitetnimi jekli nastopa nov pojem — posebno čista jekla. Sicer nova opredelitev, vendar že kar močno razširjena zahteva naročnikov. Brez ponovne metalurgije oziroma vakuumiranja je tako jeklo nedosegljiv cilj.

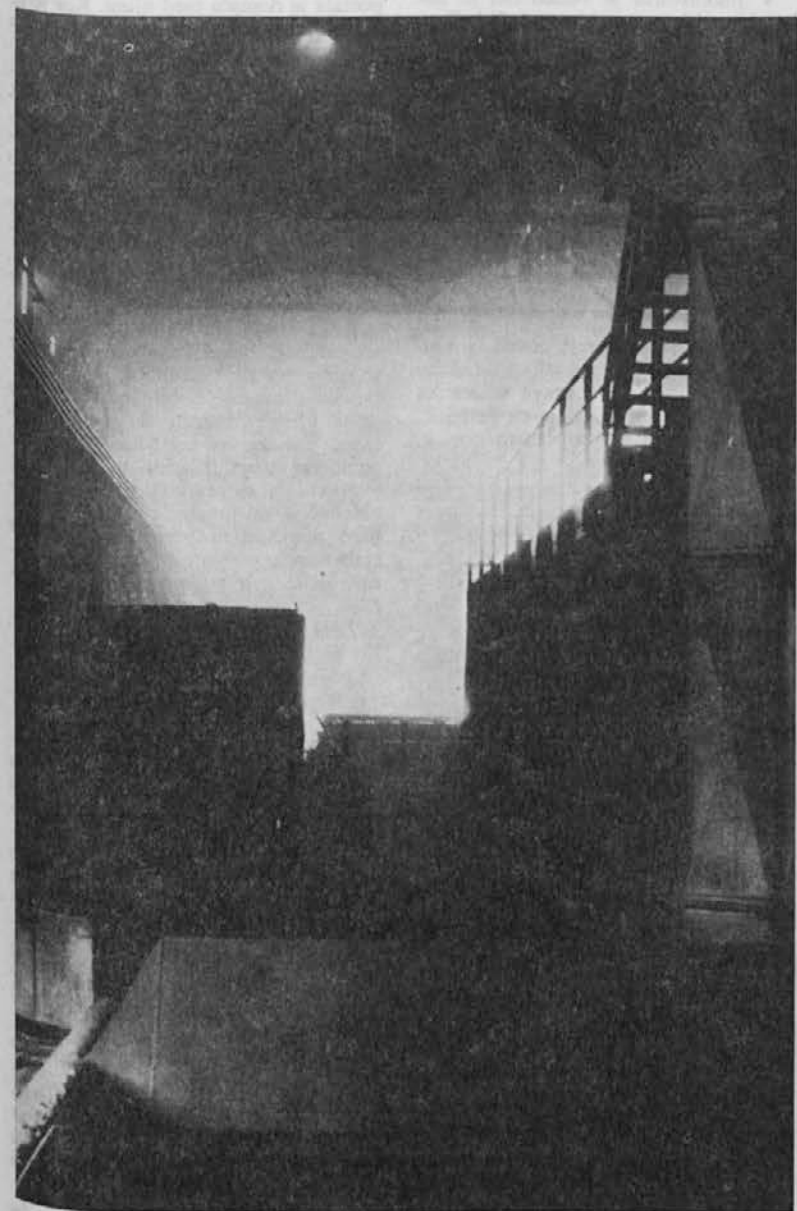
Pri neprekinjenem vlivanju se sedaj večina znanih, pomembnih proizvajalcev ukvarja z gradnjo in uvajanjem horizontalnega vlivanja. Nekaj zgrajenih naprav je že vključenih v redno proizvodnjo. Menda so skoraj vse naprave namenjene za vlivanje močno legiranih jekel in predvsem nerjavnih kvalitet. Elektromagnetno mešanje med neprekinjenim vlivanjem ima vse širšo uporabo, saj izdatno vpliva na kvaliteto izdelkov. Avtomatizacija uravnavanja vseh vplivnih dejavnikov med vlivanjem je postala že običajna zahteva investitorjev, kar je seveda vezano na pogoje za možnost kontrole v vseh fazah vlivanja in delovanja naprave.

V valjarnah, kot sem omenil že prej tudi za topilniške naprave, ni več težej po čim večji zmogljivosti in le malo za gradnjo novih obratov. Investicije so namenjene predvsem modernizaciji obstoječih naprav. Te usposablja za vodenje proizvodnje s procesnimi računalniki. Obstoječe proge modernizirajo, da bi dale kvalitetnejše izdelke. Sorazmerno veliko vlagajo za kontrolo in čiščenje vložka ter za adjustiranje izdelkov. Sem spadajo tudi naprave za ravnanje, luščenje, brušenje in vlečenje valjarniških izdelkov, ki morajo biti pred odpremo tako toplotno obdelani, da so že pripravljeni neposredno za nadaljnjo predelavo oziroma obdelavo. Prihranek energije je tudi v valjarnah aktualno vprašanje, ki daje povod za marsikatero koristno naložbo.

Zaključek

V Ameriki imajo imenitno informativno službo. V okviru te tudi zbirajo podatke o vseh dogajanjih v železarski industriji po vsem svetu. Vsako leto opišejo v svoji strokovni reviji vse, za kar menijo, da bo za njihove strokovnjake v železarnstvu zanimivo in kar ocenjujejo, da je vredno vedeti. Mogoče niso vsi podatki zajeti prav iz zadnjega, preteklega leta. Stari podatki pa to prav gotovo niso. Vse tudi ni uporabno za vsakogar. Mogoče tudi nisem povzel vsega, kar bi še koga zanimalo, zato sem že v uvodu zapisal, kje sem dobil glavni vir, iz katerega sem črpal. Skoraj prepričan sem pa, da ni napisano skoraj nič takega, kar ne bi bilo vredno prečitati. Iz tega, kar je napisano o razvoju, se pa da zaključiti, da pri nas v glavnem sledimo sodobnim dogajanjem v tehnologiji proizvodnje jekla. V opremljenosti, t. j. pri proizvodnih napravah, avtomatizaciji in računalniškem vodenju tehnoloških procesov je treba pa še veliko modernizirati, da bi lahko rekli, da držimo korak s sodobno železarsko industrijo, razen v nekaj primerih v posameznih železarnah.

Milan Marolt



Jeklarjev dan

Počitnice v železarni

Naj vas naslov ne zavede, da bi se hudovali ali celo ustrašili. Saj si še nihče ni zmisli, da bi privlekel v fabricko šotor ali počitniško prikolico in tu užival svoj dopust. Je pa res, da ima šolska mladina junija in julija počitnice in da številni srednješolci in študenti nekaj tega časa preživijo v naši železarni. Pa ne zato, da bi tu počitnikovali, ampak da se naučijo še drugega dela, kot je tisto v šoli. Da poskusijo, kako je biti delavec in da tudi kaj zaslužijo. Nekateri pa v počitniškem delu iščejo predvsem dopolnilo svojemu študiju.

ŠOLSKA MLADINA POMAGA PREMOŠČATI ČAS DOPUSTOV

V vseh tozidih železarne in tudi v delovnih skupnostih (tu manj) imajo v počitniških mesecih zaposlene učence, stare nad 15 let, dijake in študente. Nekateri zamenjujejo stalne delavce, ki so na dopustu, drugi opravljajo postranska dela, ki jih med redno proizvodnjo ni mogoče ali pa jih delavci sami ne utegnejo opraviti — razna čiščenja, urejanje prostorov in podobno.

Zanimivo je, da je največ »počitniških« delavcev zaposlenih v Jeklarini in Jekloliivarni, ki slovita po najtežjih delovnih mestih.

»Pri nas najbolj potrebujemo močne fante, ki so že dopolnili 18 let, da jih lahko vključimo v 4. izmeno,« je povedal Jože Kotnik, vodja Jeklarne I. »Letos pa je bilo zanimanje za delo pri nas zelo veliko, zato smo vzeli tudi mlajše. Ti delajo samo v dveh izmenah — nekateri pri pečeh, sestavili pa smo tudi skupino, ki naše proizvodne prostore, kar je prav tako nujno, čisti in pospravlja: v hali je namreč precej tesno.«

Jože Kotnik je povedal, da so s počitniškimi delavci v glavnem zadovoljni. »Večinoma so pridni, najde se tudi kateri, ki se raje zrači, kot dela v zaдушni hali, toda če delo dobro organiziramo, tudi dobro delajo. Kljub težkim pogojem mladi radi prihajajo k nam, v času letnih dopustov in vročine, ko imamo tudi do 20% osip stalnih delavcev, si redne proizvodnje brez

praktikantov skoraj ne moremo predstavljati.«

V juliju je delal pri visokofrekvenčni peči Marko Cesar, ki je letos končal kovinarsko poklicno šolo na Ravnah.

»Preden se zaposlim v SGV, sem se želel preizkusiti še v metalurgiji. Delo pomočnika topilca se mi ne zdi pretežko, tudi na prah in hrup se nekako navadiš, od časa do časa pa se prezračim, ko nesem probe v laboratorij, kajti zračna pošta ne deluje. Okusil sem tudi že nočno delo — pri tej peči delamo triizmensko — pa kar gre. S spanjem podnevi nimam težav.«

Sicer pa se Marko že vživlja v samostojno življenje, zato bo tudi denar, ki ga bo zaslužil pri peči, znal prav obrniti.

TEŽKO DELO — SPODBUDA ZA UČENJE

V bližini peči sem opazila skupino mlajših fantov, ki je nalagala kovinske grude v železno košaro. Polno je odnesel žerjav, fantje so si oddahnili. Najbližji, Igor Planko, je bil videti najšibkejši med njimi.

»Končal sem 1. letnik kovinske usmeritve na ravenski srednji šoli. Letos sem prvič v železarni. Delo se mi ne zdi pretežko, bolj nas zdeluje vročina.«

Zaradi vročine je tožil tudi Darko Zvonar, učenec 1. letnika CSS v Velenju. Stal je pri kontejnerjih ob Meži in prešteval manjše strojne dele. Delo je opravljal za Pnevmatične stroje in pod opoldanskim soncem sanjal o morju, ki si ga bo s prisluženim denarjem privoščil v avgustu.

Šele prvi letnik tehnične-kovinarske usmeritve je končal tudi Zoran Pšeničnik iz Libelič, ki je julij preživel v čistilnici Jekloliivarne. Pomagal je pri brušenju in obrezovanju, včasih so ga vmes poklicali k drugemu delu, da ni popolnoma otrpnil v sklonjenem položaju. Ni skrival, da je to delo zanj v resnici težko. »Če ne bi treniral atletike, bi takega napora najbrž ne zmozel. Delo v čistilnici je zame velika izkušnja. Zdaj vem, da se moram učiti, če bom hotel priti do lažjega poklica.«

Tako so tekmovali v TRO



KO POZABIŠ, SE VRNEŠ

V Jekloliivarni je veliko del in nalog, ki se jih je moč hitro naučiti. Zato tudi sprejemajo na počitniško delo veliko šolarjev — med vsemi tozdi v železarni največ.

»Če ne bi bili pridni, jih ne bi zaposlovali,« je bil jedrnat zgovoren ravnatelj Matitz.

Čeprav je delo težko, se mladi radi vračajo med počitnicami tja, kjer so delali že prejšnje leto.

»Ko mine leto, pozabiš na tisto, kar ti ni bilo všeč, na vročino, na naporno in marsikdaj enolično delo, spominjaš pa se prijetnih trenutkov s sodelavci, ki te imajo za svojo,« je povedala Anita Zafošnik, abiturientka tehnične srednje šole, ki je že prava veteranka v jedrarni. Letos je delala tu že petič. Pričela je takoj po končanem pouku,

5. junija, in ostala še ves julij. Prišlo je se ji je delo, priljubili sodelavci, postala je domača med njimi. Ker je tu veliko ženskih del, nadomešča delavko na dopustu.

»Včasih dosegam normo, včasih ne, sicer te pa delo samo sili, da narediš, kolikor je potrebno. Razlika med nami, ki delamo tu samo v počitnicah, in stalnimi delavkami je, da smo me ob koncu šihite bolj izmučene kot one. Občudujem jih, saj vem, da jih doma po šihu čaka še vse gospodinjsko delo.«

Anita je v teh letih dodobra spoznala delo v jedrarni. Pozna tehnologijo, materiale, osvojila je delovno izrazoslovje. Enolično delo jo utruja, vendar se nobenega dela ne brani.

»Slabo mnenje dobijo o tebi, če ne delaš. Moraš dokazati, da si dober delavec. Vendar več kot 5 ur prav intenzivno ne moreš delati.«

Spominja se prvega leta v jedrarni. »Nekoč se mi je užgala posoda z vnetljivo tekočino za premaz valjev. Kar stala sem in otrpla gledala plamen. Starejši delavec je pogasil ogenj in me rešil.«

Zdaj je taki požarčki ne plašijo več. Ko ne bi imela drugega življenjskega cilja, bi se tu zaposlila. Pa namera študirati strojništvo na fakulteti. Še bo nekaj počitnic v jedrarni.

Na Anitino pot je stopila tudi srednješolka Nataša Igere — letos je bila v jedrarni drugič. Podobne izkušnje ima kot ona. »Sprva se mi je zdelo delo s peskom kot igranje v peskovniku, potem sem ugotovila, da je delo resno. Lahko je tudi nevarno. Čeprav je naporno, je zanimivo — delo samo ti krajša čas.«

Tako sta se razgovorili o delu, da so druge stvari ostale ob strani. Pa nista tajili, da jima nekaj pomeni tudi osebni dohodek.

»Prvo plačo sem najbolj nestrpno pričakovala,« se spominja Anita. »Ves dopoldan sem bila napeta in nemirna. Zdaj me to ne vznemirja več toliko.«

»Pričakujem, da bom letos dobila okrog starega milijona,« se je veselila Nataša.

V Jekloliivarni nista bili samo delavki, ampak tudi samoupravljavki.



Bili sta na zboru delovnih ljudi. Menita, da so delavci dovolj samoupravno osveščeni. »Se preveč sproščeni so,« je pribila Anita. »Rečejo, kar mislijo, nekateri celo premalo premislijo, kaj rečejo. Stresajo jezo na vodjo sestanka, ko ni sam kriv za vse, kar je narobe.«

KO BI BILI ŠOLARJI KVALIFICIRANI

Mladi, ki se prijavljajo na počitniško delo v železarni, si pogosto želijo, da bi delali pri strojih. Nekaterim uspe, drugi se morajo zadovoljiti z drugačnim delom.

V Industrijskih nožih so imeli julija zaposlenih 13 srednješolcev, kar je za majhen tozdel veliko. »Imamo precej strojev, pri katerih lahko delajo šolarji, nekateri pa morajo v času dopustov stati, ker z njimi lahko upravljajo le kvalificirani delavci,« je povedal delovodja Franc Kramer. Sicer imajo pri njih človeka, ki je zadolžen za praktikanke, a ko sem bila tam, je bil ravno na dopustu. Izkazalo se je, da je najbolje, če ima nekdo nadzor nad njimi in jim sproti nalaga delo.

Pri strojih so delavke in delavci, tudi praktikanti so obeh spolov.

Silva Gnamuš je letos končala zobotehniško šolo. Kar dobro se že suče okoli stroja, saj je v Industrijskih nožih že tretjič. Največ je vrtala navoje, včasih jih je čistila. Če je treba, prime tudi za metlo. »Zakaj ne,« se je zasmejala, »delo je delo. Tudi drugi pometajo.« Všeč ji je, ker je na delu več njenih vrstnikov. Pošalijo se, pa siht pod vročo aluminijasto streho hitreje mine.

Edo Medvešek, ki je končal 2. letnik kovinarske, se počuti že skoraj kot kvalificiran delavec. Ni več novinec v železarni, dvakrat je delal v čistilnici. »Delovne razmere so tu boljše,« se je zastrmel v žago, po kateri se je razlivala hladilna tekočina. Rezal je nekakšno železno bruno. »Paziti moraš, da točno nastaviš; če odrežeš premalo, je treba dalj obdelovati, če preveč, narediš izmeček.«

Ne skriva, tudi zaradi denarja je šel delat. Velike želje ima. Nekaj si bo letos že lahko kupil.

NA DELU ZVEŠ VELIKO NOVEGA

Vzdrževalci imajo poleti največ dela. In ker tudi oni hodijo na dopuste, bi potrebovali poleti veliko šolarjev, ko bi bili kvalificirani.

»Delajo lahko samo pomožna dela,« je povedal Karel Erženčnik, delovodja ETS v valjarni, in takoj pristavil, da je bil fant, ki jim je letos pomagal pri remontu na srednji progi, zelo priden.

»Elektrika mi je domača,« je povedal Tomi Polajnar, učenec 1. letnika SERS v Mariboru. »Že v osnovni šoli sem sodeloval v radioamaterskem krožku. Vpisal sem smer elektrotehnik-elektronik, vendar rad delam vse, kar je v zvezi z elektriko. Na vsakem koraku zvem kaj novega.«

Novih izkušenj pri delu se veseli tudi Anita Apat s Sel, ki je letos končala 3. letnik naravoslovno-matematične usmeritve. V železarni je že okusila težko delo v čistilnici in brusilnici SID, letos dela na telefonski centrali.

SINDIKAT IN SLOVENŠČINA V JAVNOSTI

Da bi v Zvezi sindikatov Slovenije pospešili uresničevanje (portoroškega) posvetovanja »Slovenščina v javnosti« in prispevali svoj delež k višji jezikovni kulturi, je svet republiškega sveta zveze sindikatov za izobraževanje, znanost in kulturo obravnaval vlogo in naloge zveze sindikatov pri razvijanju jezikovne kulture in skrbi za razumljiv in lep slovenski jezik ter sprejel priporočila za organizacije in organe Zveze sindikatov Slovenije.

Navajamo nekatere, ki zadevajo organizacije sindikata v združenem delu:

— Razumljiv in lep jezik naj bo značilnost vseh besedil za potrebe poslovanja in samoupravnega odločanja; to velja tudi za vsa sredstva obveščanja (glasila, bilteni, zborniki, oglasne deske, razglasne postaje, plakati itd.). Vsa besedila, namenjena javnosti, bi morala biti lektorirana.

— V rabi jezika se je treba izogibati samodejnim prenašanjem pravnih izrazov v komuniciranje pri delovnih postopkih in samoupravnem odločanju.

— Delavcem je treba na ustrezen način pojasnjevati nove politične in ekonomske izraze (ena od možnosti je besednjak novih izrazov kot rubrika v glasilih ipd.).

— Sindikalne organizacije naj bi aktivno sodelovale pri oblikovanju predlogov in pri sprejemanju odločitev o poimenovanju organizacij združenega dela in njihovih izdelkov. Pri tem naj bi upoštevale sporočila portoroškega posvetovanja in mnenja jezikovnega razsodišča pri RK SZDL.

— Strokovne službe naj bi jezikovno pravilno oblikovale pisna navodila za uporabo izdelkov in vse oblike propagande za te izdelke.

— Delavcem iz drugih republik in pokrajin, ki delajo v Sloveniji, je treba omogočiti, da bodo o temeljnih samoupravnih dolžnostih in pravicah seznanjeni v njim razumljivem jeziku. Z različnimi oblikami izobraževanja pa jim je treba omogočiti, da se bodo seznanili z osnovami slovenščine, kar jim bo omogočilo bolj dejavno vključevanje v samoupravljanje.

(Ponatis iz Informacij RS ZSS za obveščanje v združenem delu št. 4/VII, 29. 6. 1983)

»Delo je čisto, lahko, čeprav telefonisti pravijo, da ti z leti začne žreti živce.«

Sprva ji ni šlo v glavo, kako si je mogoče zapomniti toliko števil, zdaj jih zna že tudi sama precej na pamet. Pa še veliko premalo.

»Sama še ne bi mogla delati na centrali,« so povedali njeni sodelavci, »pomaga pa veliko.« Tudi oni njej gredo na roko in jo vodijo v umetnost telefonije. Tako ji siht za sihtom mine v prijetnem vzdušju.

DELO KOT DOPOLNILO IZOBRAZBI

Beno Pačnik se je že po osmem razredu zapisal železarni. Lani je delal v špediciji, letos, ko je končal 1. letnik naravoslovno-matematične usmeritve, so ga sprejeli v mehanski laboratorij tozda RPT.

»Všeč mi je delo pri strojih, s katerimi preizkušamo trdnost, prožnost, vzdržljivost, plastičnost jekel. Zanimivo je, kadar preizkušamo te lastnosti v posebnih pogojih. Probe moramo ohladiti na 0° C. Zanima me fizika in pri delu v mehanskem laboratoriju je veliko povezav s tem predmetom.«

Vesel je, da mu delavci zaupajo, da mu dajo delo, ki je zahtevno, všeč mu je, da se razumejo med sabo in da so tudi njega sprejeli kot svojega.

»Vsak ve, kaj je njegova dolžnost, delo prevzame tisti, ki je prost. Nihče se ne hudi, nihče ne prelaga dela na drugega.«

V takem ozračju je prijetno delati, zato bi se Beno sem še vrnil. »Ko bi le dobil to delo.«

Predvsem zaradi prakse sta letošnji julij preživeli v železarni študentki VEKS, Silva Podmeninšek in Jožica Steharnik. Obe sta že končali 2. letnik visoke šole in sta na počitniško delo hodili že v srednješolskih letih.

Silva je štipendistka delovne skupnosti za računalništvo. Želela je iti delat v proizvodnjo, a zanj tam ni bilo mesta. Čeprav študira računalništvo, se med računalniškimi posli težko znajde.

»Potrebujem kar precej časa, da se vpeljem v to delo. Šola ti da premalo praktičnega znanja. Ob polletnem običajno pa je veliko del, ki jih zmo-

rem tudi jaz. Tudi po drugih pisarnah imajo delo, ki bi ga lahko opravljale dijakinje in študentke, vendar se dekleta nerade odločajo za tovrstno delo, saj je nagajanje vse prej kot stimulativno. Prav bi bilo, da bi tudi v pisarnah plačevali po delu kot v proizvodnji. Jaz sem sprejela delo, ker mi je potrebna praksa.«

Z enakim namenom se je v juliju posvečala računalnikom Jožica Steharnik, ki študira poslovno informatiko in je štipendistka Delovne skupnosti za gospodarjenje.

Osnove računalništva je spoznala že v šoli, spoznati pa je želela tudi sistem, kakršnega imamo v železarni. »Naredila sem že manjši program, sicer pa bolj opazujem, sprašujem in spoznavam delo pri računalnikih,« je povedala z nasmehom. To jo zanima in poznavanje računalništva ji bo dobra podlaga za poklic, predvsem pa za študij.

DELAT GREŠ, DA KAJ NAREDIS

Različni interesi ženejo učence srednjih šol in študente, da se med počitnicami zaposlijo. Tega bolj vleče zaslužek, drugega družba, onemu se je že priljubilo praktično delo. Ni pa najbrž med njimi nikogar, ki bi si predstavljal, da bo lahko delovni dan v železarni preživel križem rok. Nasprotno, zavedajo se, da se lahko med delovnimi tovariši uveljavijo le z delom. In s pridnim delom si pridobijo spoštovanje odraslih.

Taka je tudi Cvetka Verdnik, ki je bila v juliju zaposlena na tajništvu tozda PII. »Zelo sem zadovoljna z njo,« jo je pohvalila tajnica Boža Kurnik. »Vse naredi, kar ji rečem, in tudi sama si zna poiskati delo.«

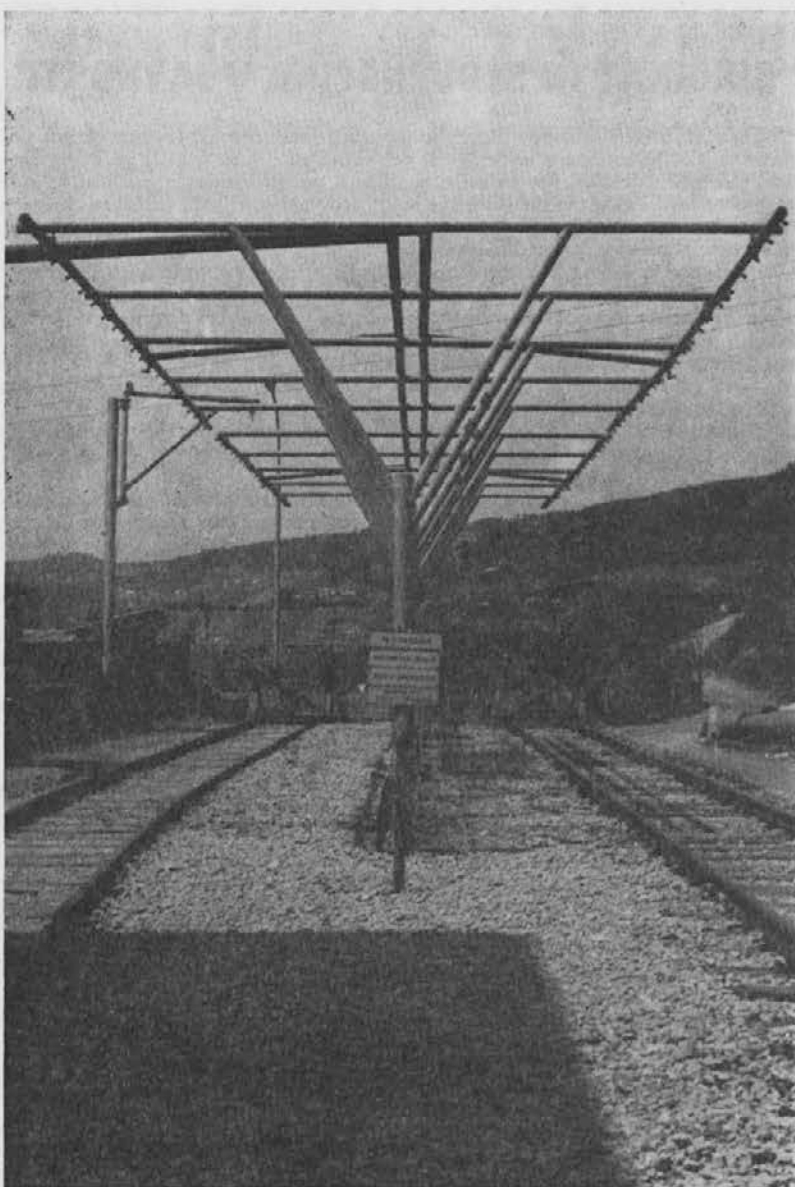
»Delo v tajništvu me zelo veseli,« je povedala Cvetka. »Čeprav hodim v trgovsko šolo, bi z veseljem šla v ta poklic, ko bi le dobila delo.«

Ni ji mar, da bo za svoje delo slabo nagajena. »Delat greš zato, da kaj narediš, ne le za denar.«

Naj ta Cvetkina misel spremlja vse mlade, ki svoje počitniške dni preživljajo v železarni — ne na počitnicah, ampak na delu.

Mojca Potočnik

Okrašena kokila



Simetrija

PREJELI SMO:

POČITNIŠKO DELO – DRUGA PLAT MEDALJE

Sem eden mnogih, ki sem se letos prijavil za počitniško delo v železarni. Rad bi se razpisal o stvarih, ki jih večina ne pozna, ne razume. Morda bi bilo bolje, če bi bil tiho in se te teme ne bi loteval in bi pozabil na vse skupaj. Kljub vsemu sem se odločil, da vse to napišem, saj je bilo vse preveč očitkov in vprašanj, na katera bi bilo treba odgovoriti.

Kot prvo bi postavil vprašanje nagrajevanja dela oz. zaslužka, ki bi ga naj praktikanti (z obvezno prakso) in počitniški delavci dobili. Res nihče ne pričakuje, da bi dobil toliko kot redni delavec, ampak tiste t. i. nagrade pa so zares malo nizke. Kako lahko npr. nekdo, ki dela na 4. izmeni pri katerikoli peči (6. skupina SSD, 7. pogoji dela, torej vse maksimalno), zasluži le 11.755,00 din? In še od mojstra je odvisno, če bo prejel 20% nagrade. Koliko to znese na dan, na uro, si lahko vsak sam izračuna. Pri vsem tem smo deloma krivi tudi sami, ker se nismo prej zanimali o pravilniku o nagrajevanju dela, o plači, saj upam, da je dostopen vsem. Mislim, da bi ob začetku prakse oz. dela lahko pri predavanjih o strukturi železarne (njenem delovanju, raznovrstnih predpisih itn.) namenili nekaj minut in besed tudi na-

grajevanju. Ali ne bi bilo mogoče, da bi npr. ustrezno tabelo maja objavili, da bi vsak vnaprej vedel, koliko lahko za določeno delo dobi, in ne šele, da to zve po končanem delu oz. praksi, ko se ponavadi začnemo spraševati o tem.

Kot drugo me zanima, zakaj se ne loči počitniško delo, ki ga pač nekdo opravlja kjerkoli, a ne zahteva določenega delovnega mesta, in počitniško delo drugega, ki 100-odstotno zaseda delovno mesto določenega delavca? Res za to ne moreš zahtevati njegove plače, ampak, če on zasluži 23.000 din, ti pa 12.000 din za isto delo, iste pogoje dela itn., je pa le malo prevelika razlika. Ob tako nizkih nagradah za delo in takšnih pogojih dela so se začudili tudi novinarji Večera, ki so nas sredi julija obiskali.

Ob prihodu na delovno mesto (topilnica, čistilnica, livarna...) so za nas dobro poskrbeli vsaj glede zaščitnih sredstev. Da pa tudi mi potrebujemo vsaj kakšno milo, če že »šmir paste« ne, ni nihče niti pomislil. Če to pomeni, da se v teh obratih ne smemo umazati, potem bi nagrada za delo morda zadostovala. Pa tudi prehud izdatek verjetno ne bi bil, če bi dobili kakšno brisačo. Delavci v teh težkih pogojih

dela so upravičeni tudi do mleka. Ne vem, zakaj tudi mi ne bi imeli pravice dobiti blokov zanj.

Slišijo se tudi pritožbe glede pranja delovnih oblek. Marsikatera bi bila potrebna pranja že pred iztekom enega meseca, saj se prenekaterim sol od potenja kar lušči od obleke, enako prah in umazanija, ki ju ni ravno malo.

Vemo tudi, da je predvsem julija in avgusta zelo vroče in da dobijo de-

lavci v posebnih pogojih dela dodatek zaradi vročine. Mar mi nismo upravičeni do njega? Ali naj to zopet pomeni, da nam, ki smo še mladi, ne sme biti vroče?

Vsega tega nisem napisal z namenom, da bi kogarkoli osebno napadel ali obtoževal. To so dejstva, ki se jim ne da izogniti.

Danko Rapnik, absolvent VTS
kemijska tehnologija

ODGOVOR SLUŽBE ZA SISTEM OD

V naši delovni organizaciji je bilo julija na počitniškem delu oz. obvezni praksi skupaj 398 dijakov in študentov, za avgust pa je bilo prijavljenih 290; velika večina na počitniškem delu. Podatke navajamo zato, da podkrepimo interes, ki ga je železarna pokazala, da se dijaki in študenti zaposlijo in si prislužijo kak dinar, na drugi strani pa je to tudi pomoč v proizvodnji v času rednih letnih dopustov naših delavcev.

Glede nagrade za opravljeno delo pa tole. Le-ta znaša za polni delovni čas (ves mesec) npr. v topilnici največ skupno od 15.000 do 16.700 din, odvisno od prizadevanosti, in če je bila zaposlitev v 4. izmenah, na nalogah z izjemnimi temperaturami ter z ustreznimi zahtevnostjo dela.

Nagrado sestavljajo:

— zahtevnost dela, pogoji dela in razporeditev delovnega časa — neto 11.755 din,

— prizadevnost oz. osebni prispevek od 20–30% (lahko pa je tudi negativna) — neto 2350–3522 din,

— izjemne temperature — neto 1473 din.

Za primerjavo smo vprašali še v železarni Jesenice in Store in Rudniku Mežica. Ugotovili smo, da so pri njih te nagrade bistveno nižje.

Omenimo še, da imamo v tozidih referente za OD (v Jeklarni posebej), ki bi lahko dali potrebno informacijo. Lahko pa bi jo dobili tudi v službi za sistem OD.

Glede mila, »šmir paste«, brisač in mleka smo v Jeklarni zvedeli, da so dijaki in študenti vse to lahko že sedaj dobili, če so to zahtevali. Mleka primanjkuje. Kljub temu pa bodo to vprašanje ponovno preverili in dodelili ustrezno vsakomur to, kar mu pripada.

Vodja službe za sistem OD

MLADI V TERITORIALNO OBRAMBO

Na Obretanovem je bilo v prvi polovici julija usposabljanje mladih prostovoljcev za vstop v enote teritorialne obrambe. Po petdnevem usposabljanju je 7 deklet in 20 fantov dalo svečano zaobljubo pripadnikov teritorialne obrambe.

Tokratno usposabljanje je potekalo skupaj s 30 mladimi, ki niso vključeni v srednje usmerjeno izobraževanje. Zato je bilo njihovo urjenje, ki ga je organiziral občinski sekretariat za ljudsko obrambo, daljše in je trajalo 18 dni. Taborniški prostor odreda Koroški jeklarji je postal njihov začasni dom, kjer so se učili nove družbene vloge.

Mladi prostovoljci so sledili ciljem urjenja in s tem dodali svojemu mlademu življenju nov smisel. Spoznavali so vojaške večine za morebiten obojen boj tudi pred služenjem vojaškega roka, predvsem uporabo pehotnega orožja v različnih oblikah boja, nadalje postopke dekontaminacije, vlogo komandirja enote, nudenje prve pomoči ipd. V novih pogojih bivanja in dela so v sicer kratkem času doživljali vrednote tovarištva in pomoči. Idejnopolitična vzgoja pa jim je krepila ljubezen do naše socialistične skupnosti, bratstvo med našimi narodi, zaupanje v moč in pripravljenost za obrambo domovine. S tem so mladi prostovoljci postali močnejši v svoji pripravljenosti za obrambo domovine. Za kulturno-zabavno življenje še zmeraj ostane čas. Ob tabornem ognju so si dajali duška in se zblizali. Obiskali so jih tudi borci, pa predstavniki družbenopolitičnega življenja. Na spomenik iz NOB so položili cvetje in pripravili kulturni program. Ob za-

ključku tabora so prebrali kroniko, ki je v tajnosti nastajala. Ta ni prizanesla niti komandantu tabora. Smeha ni manjkalo! Prizadevni prostovoljci so prejeli priznanja, knjižna darila in plošče.

Komandant tabora kapetan Maks Gorenšek je poln vtisov pripovedoval:

»Kljub skrajšanemu programu so se zelo hitro živeli v vojaško življenje. Življenje v taboru so organizirali sami. Mladinska organizacija je dobro pripravila kulturno-zabavne prireditve. Razvili so vrednote tovarištva — vsi so bili kot eden. Razšli so se kot prijatelji in s tem dosegli največji uspeh. Doslej sem bil večkrat skeptičen, ko sem razmišljal o osemnajstletnih komandantih med NOB. Ta skupina me je prepričala, saj je šlo kot namazano.

Presenetljivi so bili tudi rezultati streljanja. Takih še v enoti ne dosega mo. Starši so lahko ponosni nanje. Njim, šolam in delovnim organizacijam bomo poslali fotografijo s karakteristikami. Skušali bomo urediti, da bi mladi prostovoljci lahko služili vojaški rok glede na rod in specialnost, ki jo bodo že zdaj osvojili. Tako bodo že pripravljeni in s tem uspešnejši v enotah JLA.

Za vse, ki so končali to urjenje, pripravljamo naslednje leto nadaljevanje: čim več dinamike, premični tabori, povezovanje z domačini, skratka — urjenje partizanskega bojevanja. Naše delo bi popestrili, če bi se nam pridružili še taborniki.

Rad bi se še zahvalil našim gostiteljem tabornikom Koroški jeklarji in občinskemu sekretariatu za ljudsko obrambo.

Samo Šavc

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto X Ravne na Koroškem, 15. avgusta 1983

Št. 8



»Mladi fužinar« izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Saša Meško, Irma Fajmut, Barbara Sušnik, Marjana Kjørpenčev in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino »Mladega fužinarja«

V vodovod smo vgradili tudi sebe...

Na zelenih valovih kobanskega hribovja gnezdi posamezne kmetije. Od daleč so videti kot romantične trdnjave, ki se vzpenjajo proti nebu, v katerih vztrajajo hribovski ljudje vsemu dolinskemu napredku in vrvežu navkljub. In ko prideš bliže, ko se zagrižeš v makadamske poti, ko začneš pešačenje po gozdnih stezah, spoznaš, da je ta romantika lažna. Izžete in sključene postave domačinov Pernic ter marsikje kmetije, ki propadajo, ti mnogo povedo. Vendar imata vsaka perniška kmetija, sleherni uveli in izmozgani obraz svojo zgodovino, svojo preteklost, ki pa je mnogo močnejša od sedanjosti.

Kakšni so obeti za prihodnost? Je to mogoče vodovod, so to novi kilometri obnove cestnega omrežja? Je to morda obnova nekaterih kmetij in melioracija zemljišča? So to brigadirji letošnje republiške delovne akcije »Kobansko '83«, ki bolj kot s čim drugim z golimi rokami, s pesmijo ter dobro voljo podirajo trdnjave sedanje zaostalosti in tudi miselnosti.

Na sredini Mute, v šolskem poslopju, je brigadirsko naselje za nas brigadirje, ki smo se odločili po svojih močeh pomagati tem krajem in ljudem, ki jih je morda napredek obšel. Odkar rohnijo kompresorji ter pnevmatična kladiva in odkar se sliši žvenket

krampov in lopat ter pesem brigadirjev, se je življenje na Muti in Pernicah povsem spremenilo. Dobilo je svojstven utrip mladosti, ki pa je drugačen od tistega običajnega. Brigade bodo nedvomno veliko pripomogle, da se bo o teh predelih več in bolje govorilo. Zaživeli bodo življenja, ki jim dejansko pripada. Odnosi, ki so se razvili med nami in ljudmi, so topli in iskreni. Se več, ljudje so nas sprejeli kot svoje. Ko stopamo brigadirji mimo teh ljudi, ki so vse svoje življenje posvetili tej zemlji in so njihove roke polne žuljev, opazimo na njihovem licu nasmehe. To je za nas brigadirje največje plačilo za storjeno delo. Mladinska delovna akcija je letos prvič na Muti. Trenutni rezultati pa kažejo, da dela še ne bo tako hitro zmanjkalo in bosta pesem ter značilni HO-RUK odmevala tod okoli še v prihodnjih letih. Tako dolgo pa bo v naselju plapolala tudi slovenska trobojnica kot znanilka boljše prihodnosti. Z zastavo pa bo tudi brigadirska pesem in mladost, ki se bo vsako leto znova vračala sem ter vedno govorila o nas ter našem delu.

Silvo Jaš

PREBRALI SMO V BRIGADIRSKIH BILTENIH

Že v prejšnji številki smo vam obljubili, da bomo to obarvali lahko, ne tako počitniško, temveč bolj brigadirsko. V tem mesecu je mladinsko prostovoljno delo v pravem razmahu, tudi brigade OK ZSM koroške krajine so ali bodo še odšle na akcije. Skratka, vlada brigadirsko in delovno vzdušje. In še nekaj je pri vsem tem zanimivo. Ena takšnih delovnih akcij, ki pa ima pečat republiškega merila, je tudi pri nas. Muta gosti dve izmeni skupno sedem brigad na delovni akciji »Kobansko '83«. Ta akcija je letos prvič na Muti, preselila se je iz Radelj, in za to številko »Mladega fužinarja« smo izbrali lahko sestavke (nekaj tudi iz biltenov, ki so jih brigade tiskale in izdajale na akciji) in za katere se nam je zdelo prav, da delček njihovega dela in življenja predstavimo tudi vam.

Mladinske delovne akcije so v naprednem gibanju jugoslovanske mladine vedno bile in ostajajo značilna in pomembna oblika njenega delovanja. Tak način delovanja mladine že na začetku predstavlja nedvoumno manifestacijo privrženosti idejam in nalogam naše socialistične revolucije. Stotisoči mladih so se ob graditvi nove družbe ravno na delovnih akcijah širom Jugoslavije obogatili z največjimi vrednotami. Te vrednote lahko plemenitijo graditelja socialistične samoupravne družbe s tovarštvom, bratstvom in enotnostjo, z ljubeznijo do domovine. Gradili so naši starši, gradimo mi, gradili bodo naši otroci. Gradili so, gradimo in bodo gradili domovino ter sebe!

BRIGADIRSKI OČENAŠ ZA ŠTAB AKCIJE »KOBANSKO '83«

Aco naš, ki si v štabu, posvečeno bodi tvoje ime, pridi k nam tvoje kraljestvo, zgodi se tvoja volja kakor na trasi, tako v naselju. Daj nam danes svoj vsakdanji opomin, ne vpelji nas v skušnjava,



Ponosno in svečano



Nežni del brigade Rdečega križa

IMRU — PLAKETA OB 60-LETNICI II. ZASEDANJA SKOJ

V ponedeljek, 27. junija 1983, je bila svečana seja predsedstva občinske konference Zveze socialistične mladine Slovenije ob 60-letnici drugega kongresa SKOJ v Kefrovem mlinu. V krajšem kulturnem programu so sodelovali cicibani vzgojnovarstvene organizacije Solzice in oktet TRO. Seji so prisostvovali tudi predstavniki našega gospodarskega, kulturnega in družbenopolitičnega življenja. Na seji so podelili priznanje II. in III. kongresa SKOJ skojevcu, španskemu borcu in borcu NOV tov. Ivanu Kokalu-Imru.

M. K.

ostaja zgolj na formalno-pravnih nivojih. V zvezi socialistične mladine vztrajamo, da bi si v teh institucijah bolj prizadevali za iskanje ali dajanje pobud za nove programe, ki bodo omogočali zaposlitev brezposelnim osebam oziroma take pogoje, ki bodo spodbujali večje angažiranje iskalcev zaposlitve. Zato moramo v skupnostih za zaposlovanje najti take možnosti, da se bodo iskalci zaposlitve zaposlovali le prek njih. To pa je in mora biti stalna naloga mladih na vseh nivojih, seveda v povezavi z delegati v delegacijah skupnosti za zaposlovanje, česar je bilo v preteklosti premalo.

V zvezi socialistične mladine zahtevamo, da skupnosti za zaposlovanje uporabljajo tako metodologijo, ki bo omogočala prikaz realne in natančne slike stanja brezposelnosti, vključno z ugotavljanjem latentne brezposelnosti.

Družbeni cilj, kjer bo vzgojno-izobraževalni sistem postal del produkcijskega procesa, se uresničuje prepočasi, zato moramo šolski sistem hitreje navezovati na združeno delo. Zavoljo te nepovezanosti nastaja neskladje med kadri in zaposlitvenimi možnostmi, med strukturo iskalcev zaposlitve in prostimi delovnimi mesti.

Osnovne organizacije zveze socialistične mladine v TOZD se morajo odločneje zavzemati, da bodo tozdi, ki tega še niso storili, planirali realne kadrovske potrebe delavcev. S stalno politično akcijo moramo mladim omogočiti, da bo štipendija trdna vez med delavci v združenem delu in mladimi v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Zato moramo skupaj z drugimi subjekti štipendiranju stalno namenjati dovolj pozornosti, da bi lahko sproti odpravljali vse deformacije, težave in napake. Vse premalo pa se v praksi uveljavlja funkcionalno izobraževanje že kvalificiranih kadrov.

V zvezi socialistične mladine Slovenije sodimo, da so kljub zaostreni ekonomski situaciji v tem trenutku še odprte možnosti zaposlovanja. Z drugimi subjekti na tem področju, zlasti v osnovnih organizacijah ZSMS v TOZD, se mladi zavzemajo za boljšo organizacijo proizvodnje, izkoriščenost proizvodnih sredstev (uvajanje večizmenskega dela) in širitev tistih panog, ki imajo izvozne perspektive.

Mladinska organizacija se še naprej zavzema za omejevanje nadurnega, pogodbenega in honorarnega dela ter za prožnejše urejanje delovnega časa. Čeprav vztrajamo samo pri teh akcijah ne more prinesiti bistvenih premikov v zaposlovanju, pa lahko skupaj z uspehi na drugih področjih pripomore k zmanjšanju števila nezaposlenih in izboljšanju dela že zaposlenih. Trajna naloga mladih v osnovnih organizacijah mora biti stalno koordinirana in analizirana v okviru občinskih konferenc, medobčinskih svetov ZSMS in republiške konference ZSMS, ker bomo z enotnim in usklajenim pristopom dosegli večje rezultate.

V Zvezi socialistične mladine Slovenije menimo, da se zaposlovalne možnosti odpirajo tudi na tistih področjih, ki jih je opredelila Kraigherjeva komisija in spadajo v domeno drobnega gospodarstva, kmetijske dejavnosti,

AKCIJA — PRIJATELJSTVO, TRDNOST IN MOČ

Prijatelji!

Prišli smo z različnih koncev in krajev. Nismo se poznali. Novi obrazi, novi nasmehi, novi pogledi... Akcija-beseda! Ena sama lepa beseda je potrebna in prijateljstvo je položilo svoj prvi gradbeni temelj. Dnevi tečejo, drvi, še bolj hitro, kot si misliš. Smo se res vse pogovorili, smo se res spoznali? Je bilo dovolj časa? Akcija! Ali ni ta beseda lepa? Tu nisi sam. Ne smeš biti sam. Prijatelji so vendar osebe, ki jih moramo ceniti. Rada vas imam, prijatelji. Hočem, le eno hočem — prijateljstvo. Hočem, da je to vse, ničesar drugega nočem. Prijatelji! Poslavljam se in s strašno dolgimi koraki odpravljamo v svet. Se še bomo kdaj srečali? No, prijatelji, nikar ne žalujte. Odsotnost nam bo prinesla bistrejšo sliko tistega, kar najbolj ljubimo. Odhajamo. Zapuščamo drug drugega. Obrazov ne bomo nikoli pozabili. Verjemi, prijatelj, nikoli ne bom pozabila tvojega simpatičnega nasmeha. Ne joči, smej se! Zgradila sva nekaj, kar je v človeku najlepšega. Nikoli te ne pozabim. Mislila bom nate, ko bo dež, ko bom srečna, ko mi bo hudo!

Akcija, prijatelj, akcija!

Brigadirski statut in še kaj...

1. člen: Komandant ima vedno prav!
2. člen: Če misliš, da nima prav, se ravnaj po prvem členu...

temveč nas reši vsega hudega. AMEN. Kuharice naše, milosti polne, Aco je z vami, blagoslovljene ste med štabovci, blagoslovljen je sad vašega dela v obliki marmelade.

V imenu sv. Acota
sv. Bobota
sv. Oskarja
in sv. Silvota

Biti brigadir in vsaj mesec živeti brigadirsko življenje, je enkratno doživetje. Železnice, ceste, tovarne, šole in drugi objekti, zgrajeni s pomočjo brigadirskih rok, dobe večjo vrednost, postanejo del posameznika, postale bodo del vsakega, ki bo še stopil med brigadirje udarnike. Delo pa ni edina stvar, ki družijo brigadirje iz vse Jugoslavije in tudi tujine. To so nepozabni večeri ob kresu, ob zvokih kitar. To je tisto pravo brigadirsko življenje, tu se zavistni pogledi brigadirjev, ki na trasi merijo moči med posameznimi brigadami, spremenijo v poglede prijateljstva in enotnosti. Tekmovalna vnema, ki je še pred nekaj urami žulila marsikatero roko, nevajeno trdega dela, ostane le še spomin, ob katerem se nasmehneš in misliš: »Zakaj sem hotel na vsak način dokazati, da sem boljši, pridnejši od tega fanta, ki sedi poleg mene, ko pa sva tako dobra prijatelja. In čudno, šele včeraj sva se spoznala.«

Brigadirji, brigadirke
roke si podajmo,
strnimo naše vrste
v skupnost neomajno.

Brezposelnost in kooperative

Izhajajoč iz ocene, da se razmere v zaposlovalni politiki zaradi splošnih pogojev, v katerih je združeno delo, stalno slabšajo, menimo, da je treba vprašanje zaposlovanja obravnavati z vso resnostjo in pri njegovem reševanju upoštevati vse možnosti.

Dolgoročni cilj naše družbe je ustvarjanje takšnih pogojev, v katerih bo zaposlitev ne samo osnova socialne varnosti človeka, temveč tudi vseh samoupravnih pravic, ki mu omogočajo, da skupaj z drugimi delavci odloča o pogojih in rezultatih dela ter celotni družbeni reprodukciji.

V okviru brezposelnosti so najbolj prizadeti mladi, še posebej mladi strokovni kadri, pa tudi invalidi. Angažiranje in vztrajanje mladinske organizacije pri reševanju tega vprašanja ne predstavlja le ustvarjanja možnosti za ustrezno zaposlitev nezaposlenih, temveč odpira tudi zaposlitvene perspektive celotni šolajoči se mladini. Izvajanje politike

opiranje na lastne sile, za katero smo se zavestno opredelili, terja, da maksimalno izkoristimo ustvarjalni in delovni potencial vseh kadrov.

Zveza socialistične mladine Slovenije podpira politiko produktivnega zaposlovanja, ki predstavlja razbremenjevanje združenega dela nenačrtnega in stihijskega zaposlovanja. Le-to presega njegove materialne možnosti. Zavzemamo se, da v teh zaostrenih razmerah prevladujejo pri zaposlovanju strokovnost, ustvarjalnost in inventivnost.

Bistvenih premikov v produktivnem zaposlovanju si ni moč zamišljati brez prestrukturiranja slovenskega gospodarstva. Prestrukturiranje pa bo možno le ob stalno naraščajočih strokovno višje usposobljenih kadrih, skladno z višanjem deleža tehnološko zahtevnejše proizvodnje.

Preobrazba skupnosti za zaposlovanje v inštitute svobodne menjave dela prepogosto

kulture, znanosti, informatike, zabave, uslužnostnih dejavnosti. Podpiramo prizadevanja:

— ki z načrtno kreditno politiko, uvajanjem sodobne marketinške mreže, z ustreznim davčno politiko in racionalnim poslovanjem omogočajo take možnosti, ki bodo spodbujale realizacijo teh programov in odpirale zaposlovalne možnosti zlasti za mlade strokovne kadre

— da se začnejo izdelovati in realizirati konkretni programi razvoja teh dejavnosti in s tem odpirajo zaposlovalne možnosti.

Zato bomo v Zvezi socialistične mladine Slovenije nadaljevali z aktivnostmi za ustanavljanje manjših produkcijskih enot, vpetih v sistem združenega dela, ki bodo navznoter organizirane samoupravno, navzven pa dohodkovno povezane, temeljile pa bodo predvsem na družbeni lastnini.

V Zvezi socialistične mladine Slovenije se zavzemamo, da politika zaposlovanja, znotraj nje pa tudi zaposlovanje mladih, ni in ne more biti zgolj njena skrb. Zato moramo svoje napore uskladiti v skupni akciji vseh subjektov, ki sodelujejo v politiki zaposlovanja, posebej pa se mora vključiti v napore, ki jih v tej smeri načrtuje SZDL. Ob tem ne gre za nemariti dejstva, da se bomo borili za takšno politiko zaposlovanja, ki bo v ospredje vedno znova postavljala delavski razred oziroma vse delovne ljudi.

Poleg že znanih načinov brezposelnosti je mladinska organizacija na aprilski problemski konferenci predlagala noviteto — ustanavljanje tako imenovanih kooperativ (manjših produkcijskih enot), ki bi naj na področju drobnega gospodarstva omogočile večje zaposlovalne možnosti.

Pri tej pobudi ZSMS izhaja iz zaključkov Kraigherjeve komisije o smereh odpravljanja brezposelnosti, kjer pomembno mesto zavzemajo prav manjše produkcijske enote.

Kooperative — zasnovane na ekonomskih kriterijih

Izhajajoč iz potreb združenega dela, pri čemer je na eni strani treba vztrajati na produktivnem zaposlovanju — torej na zaposlovanju, ki je usklajeno z rastjo akumulativne moči združenega dela, na drugi strani pa na vse večjih potrebah, da ob nujni in pomembni politiki združevanja in koncentracije družbenega kapitala zagotavljamo tudi maloserijsko, eksperimentalno in servisno dejavnost, je ZSMS dala pobudo za ustanavljanje kooperativ, zasnovanih na ekonomskih kriterijih. Gre za manjše produkcijske enote, ki bi delovale na podlagi družbene lastnine na vseh tistih področjih, ki po svoji tehnično-tehnološki naravi zahtevajo (omogočijo) takšno obliko organiziranosti.



Tukaj bo potekal vodovod

To so predvsem področja v kmetijstvu, ki zahtevajo manjše obdelovalne površine, toda intenzivno obdelavo, pa nekatere oblike živinoreje, področje informatike, maloserijska industrijska proizvodnja, servisna dejavnost, gostinstvo in turizem, znanstveno in kulturno ustvarjanje (kjer že obstajajo kooperative — npr. trajna delovna skupnost arhitektov v Ljubljani).

Na teh področjih se srečujemo z izredno razdrobljenostjo, nenačrtnostjo in premajhnim vplivom osnovne proizvodne matice, to je združenega dela. Ravno kooperative bi z dohodkovnim povezovanjem lahko na teh področjih uveljavile tesno vzajemno zvezo med drobnim gospodarstvom na eni in potrebami združenega dela na drugi strani.

Dejstvo je namreč, da sedanje oblike proizvodnega procesa, ki prevladujejo v drobnem gospodarstvu, teh zahtev ne izpolnjujejo. V obratih, ki so v privatni lastnini, je iniciativa in dohodkovna zainteresiranost delavcev minimalna predvsem zaradi njihovega nesamoupravnega položaja. Največkrat so delavci odrinjeni od odločanja in upravljanja z ustvarjenim dohodkom. Zaživele pa niso niti pogodbene organizacije združenega dela kot oblike ugašajoče privatne lastnine.

V takem položaju drobnega gospodarstva so dohodkovni odnosi z združenim delom bolj

ali manj obsojeni na kupoprodajne odnose in ne na odnose, kjer združeni delavci v vzajemni dolgoročni povezavi težijo k čim večji dohodkovni in ne profitni uspešnosti.

Raste nam brezposelnost kvalificirane in sploh izobražene mladine. Položaj, v katerem je združeno delo, pa objektivno ne daje možnosti za neki bistveni preobrat s sedaj poznanimi metodami pospeševanja zaposlovanja.

Kooperative kot instrument (samo)zaposlovanja

Ko torej govorimo o samozaposlovanju, mislimo na interes in sposobnost psameznika in manjših skupin, da tudi na področjih iskanja zaposlitve uveljavijo prvine samoiniciative in samoorganizacije. Po eni strani na ta način zmanjšajo svojo odvisnost od državnih institucij, ki skrbijo za zaposlovanje, pa tudi od delodajalca. Na drugi strani pa je očitno, da v razmerah velikega števila iskalcev zaposlitve in gospodarske recesije odpovedo uradni kanali za zaposlovanje. V takih razmerah ni drugega izhoda, kot da se sprostijo alternativne možnosti zaposlovanja. Seveda pa mora družba v celoti — in še posebej za to odgovorne institucije — samozaposlovanje vzpodbujati in ga tudi usmerjati.

Raziskava o kooperativi

Pri uvajanju vsake novitete obstaja vrsta nerazčiščenih problemov: vprašanje formalno-pravnega statusa kooperativ, vprašanja financiranja in davčne politike. To pa ne bi smelo predstavljati ovire, da se ne bi pobuda mladinske organizacije vsestransko, strokovno, znanstveno preučila in domislila. Zato bo v okviru Inštituta za sociologijo pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani potekala raziskava, ki bo obravnavala tri sklepe:

1. pravno formalne oziroma sistemske možnosti in ovire pri ustanavljanju kooperativ
2. ekonomsko utemeljenost razvijanja kooperativ v sklopu drobnega gospodarstva in kmetijske proizvodnje
3. zaposlitvene možnosti mladine v kooperativah.

Elaborat o kooperativah bo v drugi polovici septembra

Raziskovalna naloga bo potekala tri mesece. Elaborat bo na voljo v drugi polovici septembra. Raziskava bo teoretičnega, delo pa empiričnega značaja. O raziskavi pa bo že več govora na mladinski poletni politični šoli (od 1. do 4. septembra letos) v okviru plenarnega zasedanja o reševanju brezposelnosti in novih oblikah zaposlovanja.

M. K.



Tile brigadirji ne poznajo počitka



Simbol, ki se pojavlja na večini akcij

O SKUPINI LAIBACH

Zveza socialistične mladine Slovenije ne more sprejeti načina kritike politike in političnega sistema, kot je realizirana v umetniškem projektu skupine Laibach in ki deluje z naslednjih izhodišč:

— da je vsaka politika in vsak političen sistem totalitaren

— da je prevladujoč odnos med politiko in umetnostjo nesvoboda umetnosti v vseh primerih

— da je totalitarnost usojena, zgodovinsko nujna in nikjer presežena

— da je totalitarnost in s tem nesvoboden položaj umetnosti neločljivo povezan s socializmom.

To so ideje, ki prinašajo poleg anarhoidnosti tudi otopenost in malodušje v odnos posameznika do nadaljnje graditve in razvoja socialističnega samoupravljanja. Realizacija teh idej v naši družbi bi povzročila zaradi doslednega radikalizma krepitev birokratskih sil na vseh področjih družbene dejavnosti.

Laibach ni naci-punk skupina, niti nima nobene zveze s fašizmom. Treba je poudariti, da kritično nastopa, četudi z nesprijemljivimi idejami, do protislovnih družbenih razmer, ki v posameznih primerih dobijo stalinistično popačenje. Zato smo proti administrativnemu pritisku, proti vsakršnim »pogromom« v imenu nekakšnega spopada z mladimi »nacisti«. Ne strinjamo se z načinom, na kakršen je bila skupina Laibach predstavljena na RTV Ljubljana. Kljub temu, da obsojamo ideje, na podlagi katerih skupina deluje, zavračamo odkrito manipulacijo s televizijskim občinstvom, ki si jo je privoščil novinar Jure Pen-gov.

Ob tem pa ponovno opozarjamo na nevzdržno situacijo in razmere v mladinski kulturi, ki vzpodbujajo anarhoidnost in ekstremni radikalizem mladih ustvarjalcev. Toda bedna situacija, v kateri se nahaja mladinska kultura, je na vsak način hujši nasprotnik nadaljnje razvoja samoupravnih odnosov na kulturnem področju, kot pa je včasih radikalizem mladih umetnikov. S tem pristopom se razlikujemo od vseh tistih kritikov — ne samo skupine Laibach, temveč celotne popularne glasbe — katerih namen je prikrivati obstoječa protislovna družbena razmerja, ki pritiskajo na perspektivo socialističnega samoupravljanja in utrjevanje njihovega privilegirane družbenega položaja.

Zveza socialistične mladine Slovenije bo nadaljevala s poglobljenimi in strokovnimi razpravami o idejnih gibanjih in v množični

kulturi. S tem bomo omogočili, da razprave na to temo ne bodo obremenjene z emotivnimi izpadi in vnaprejšnjim etiketiranjem.

M. K.

ŠPORTNO SREČANJE MLADIH IZ RUDNIKA MEŽICA IN ŽELEZARNE RAVNE

V nedeljo, 9. 7. 1983, je na pobudo mladih rudarjev prišlo do športnega srečanja z mladimi iz železarne Ravne. S tem srečanjem je bil storjen prvi korak k tesnejšemu sodelovanju med mladinskima organizacijama. Srečanje je potekalo v Crni.

Ob prihodu v Crno smo se napotili v družbeni dom. Tam smo tekmovali v treh panogah, in sicer v streljanju, kegljanju in šahu. Ker nas ni bilo dovolj, so nekateri postali vsestranski športniki. Najprej so s tekmovaljem pričeli strelci. Streljali smo z zračno puško. Naša ekipa je osvojila tretje mesto, med posamezniki pa je slavil Peter Šnajder iz železarne.

Po streljanju pa so lahko pričeli tudi naši kegljači in šahisti, saj je v ekipi za streljanje sodeloval po en šahist in kegljač. Ekipa za

kegljanje je dobro metala, vendar se je morala zadovoljiti z drugim mestom. Za ekipo so nastopili Feliks Spes, Rudi Fajmut, ki je med posamezniki osvojil drugo mesto, in Drago Kordež, ki je bil tretji.

Naši šahisti so bili najboljši med ekipami, pa tudi posamezno je pripadlo prvo in drugo mesto našima dvema tekmovalcema. Prvi je bil Niko Kašnik z osvojenim maksimalnim številom točk, drugo mesto pa si je priigral Franc Grabner.

Po tekmovalju je ob pijači in jedi član predsedstva KS OO ZSMS Rudnik Mežica razglasil rezultate ter izrazil željo po še večjem številu takšnih in podobnih srečanj med mladimi obeh mladinskih organizacij. Dogovorili smo se, da bo prihodnje srečanje pri nas na Ravnah.

P. Š.

Anekdote

ZNAJDI SE

Peter Axworthy je napisal in dal tiskati svoj prvi roman, toda kupcev ni bilo. Napeto je razmišljal, kaj naj stori, da bo knjige prodal in posvetilo se mu je. V časopise je dal naslednji oglas:

»Milijonar, visok, eleganten, izobražen, glasbenik, bi rad poročil gospodično, v vsem podobno junakinji romana Zmagala je ljubezen, ki ga je napisal Peter Axworthy.«

Roman je bil takoj razprodan.

SAMOUMEVNO

Dramatik in pisatelj Luigi Pirandello je stopil k odvetniku, da bi vložil tožbo za ločitev zakona.

»Kakšni so vaši razlogi?« ga je vprašal odvetnik.

»Poročen sem,« je zasikal Pirandello.

ŠTEL JE PO SVOJE

Nekdo je vprašal astronoma in fizika Galileja Galileia:

»Oprostite, mojster, koliko let pa imate pravzaprav?«

»Osem ali deset,« odgovori Galilei, v očitnem nasprotju z njegovo belo in dolgo brado. Na začuden vpraševalčev pogled brž pojasni:

»Štejem samo leta, ki mi še ostanejo do smrti; let, ki so že pretekla, nimam več.«



Obrambni dan na akciji

Naše lanske „bolniške“

V Koroškem zdravstvenem domu, v ambulanti medicine dela, so izdelali »Analizo začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb in nege v Železarni Ravne v letu 1982«. Avtor je dr. Boris Matovinović. Iz te analize objavljamo izvešček, zaključek in predloge pa v celoti.

V letu 1982 je bilo v ambulantah medicine dela Železarni Ravne opravljenih 25.011 pregledov. Registriranih je bilo 7899 primerov bolniškega staleža, od tega 1656 primerov zaradi nege, kontrole in spremstva. To pomeni, da je bil vsak četrti, ki se je javil v ambulanti, začasno nezmožen za delo.

Na 100 delavcev je bilo v letu 1982 v Železarni 158,4 primera odsotnosti z dela, in to: 95,5 primera bolezni, 15,2 primera poškodb zunaj dela, 14,7 primera poškodb pri delu, 12,2 primera nege družinskega člana, 12,9 primera kontrole in 8,1 primera spremstva. Če prikažemo poškodbe skupaj, jih je bilo 29,9 na 100 delavcev.

Zaradi bolezni, poškodb pri delu in zunaj dela so na prvem mestu tozdi osnovnih dejavnosti, sledijo tozdi spremljajočih in skupnih dejavnosti in delovne skupnosti.

ZAKLJUČKI IN PREDLOGI

Odstotek bolniškega staleža v Železarni Ravne v letu 1982 je nižji od odstotka BS v črni metalurgiji SRS in kovinsko-predelovalni dejavnosti SRS in malenkost višji od republiškega poprečja v letu 1980.

Glede na vzroke BS po NKBPS (pogostnost odsotnosti) prednjačijo bolezni dihal, bolezni kosti in gibal, poškodbe izven dela, poškodbe na delu, bolezni prebavil in nege družinskega člana. Ta vrstni red je podoben vrstnemu redu v črni metalurgiji SRS in kovinsko-predelovalni dejavnosti SRS. Kazalci odsotnosti z dela so proizvodnih tozdi Železarni

Ravne višji kot v drugih (več je izostankov z dela zaradi bolezni dihal, gibal, poškodb itd.).

V Železarni Ravne največ dni odsotnosti z dela zahtevajo bolezni kosti in gibal (15.193 koled. dni), poškodbe izven dela (12.267), poškodbe na delu (9962), bolezni dihal (8824), bolezni prebavil (7528), duševne motnje — z alkoholizmom (6172) itd.

V tozdu Vzmetarna je pogostnost izredna (IF = 342,1!). V okviru DO je ta tozda na prvem mestu po pogostnosti odsotnosti z dela zaradi bolezni dihal, bolezni kosti in gibal, poškodb izven dela, poškodb na delu in bolezni prebavil. Za tozdu Vzmetarna je značilno, da ima visok IF, in relativno nizek IT. Delavci Vzmetarne pogostejše od drugih gredo v »stalež«, a to za krajši čas.

Podobno velja za tozdu Pnevmatični stroji in delovno skupnost za gospodarjenje (visok IF, nizek IT).

Pri tozdu Kovačnica pa je obratno. Indeks frekvence je relativno nizek, pod povprečjem za DO. Indeks teže pa je relativno visok (k temu so pripomogle bolezni, ki terjajo daljše zdravljenje; duševne bolezni, novotvorbe in poškodbe izven dela (prometne).

Raven odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb in nege ima v SRS od leta 1976 bolj ali manj tendenco rasti. Ves prirast višine odsotnosti z dela nastaja zaradi povečanja odsotnosti z dela zaradi poškodb izven dela in zaradi nege obolelega družinskega člana.

Raziskave kažejo (tudi naša), da bi morali pri spremljanju, pre-

učevanju in obvladovanju bolniškega staleža posvetiti posebno pozornost naslednjim skupinam vzrokov za BS:

- obolenje kosti in gibal,
- poškodbe izven dela (prometne poškodbe, poškodbe v športu in pri rekreaciji),
- nege svojcev.

Bolezni kosti in gibal so po IF na drugem mestu v Železarni Ravne. Zaradi njih je v letu 1982 izgubljeno največ dni (koledarskih). Skupaj z obolenji prebavil in presnove predstavljajo skupino bolezni sodobnega časa, ki so posledica načina življenja, počitka, prehrane in seveda ne nazadnje tudi pogojev dela (ergonomsko vprašanje).

V tozdi, kjer je veliko poškodb na delu, je tudi veliko poškodb izven dela. To pomeni, da niso samo pogoji dela v Železarni Ravne povod za poškodbe.

V tozdu Vzmetarna je treba pregledati pogoje dela, ker so tu na prvem mestu po boleznih dihal, boleznih kosti in gibal, poškodbah pri delu in boleznih prebavil. Za tozde, pri katerih gre za bistveno odstopanje od poprečja bolniškega staleža, predlagamo analizo delovnega mesta z zdravstveno oceno (za delovna mesta, ki niso analizirana in ocenjena).

Treba je posvetiti večjo pozornost varnemu delu tako na delovnem mestu (dosledno spoštovanje predpisov o varstvu pri delu), kot tudi izven (vzgoja v prometu, športu in rekreaciji).

Zaradi visokega odstotka bolniškega staleža zaradi nege je treba

urediti otroško varstvo (v SRS imamo največji delež zaposlenih žensk med aktivnimi zavarovanci v SFRJ in v svetu). Bolniški stalež zaradi nege svojcev in izolacije ni kazalec zdravja delavcev.

Osebe, ki so bile v obdobju enega leta poškodovane trikrat ali več, in osebe, ki so bile v bolniškem staležu petkrat ali več, je treba v skladu s pravilnikom o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev (Ur. l. SRS, št. 33/71), napotiti na preventivni zdravstveni pregled zaradi ugotavljanja zdravstvenega stanja in ocene delazmožnosti.

Treba je nadaljevati z uspešnim začetkom medicinske rehabilitacije in bolj »ažurno« reševati premetitve na zdravstveno ustrezno delovno mesto, pri uvedbi IK postopka.

V Železarni Ravne je treba uvesti dietno prehrano.

Ta analiza bolniškega staleža je bila zaradi »ročne obdelave« dolgotrajno in zamudno delo. Menimo, da je zaradi multikavzalne pogojenosti racionalno in potrebno bolniški stalež spremljati računalniško.

Računalniška obdelava podatkov naj bi predvsem služila spremljanju zdravstvenega stanja delavcev glede na zahteve, obremenitve in škodljivosti delovnega mesta (potrebna je vsaj prvostopenjska analiza in zdravstvena ocena del in nalog). Glede na vse navedeno, je nujno, da se pristopi k izpostavi modela avtomatske obdelave podatkov.

O delovnem času — poglobljeno

Spomladi smo premaknili urne kazalce za uro naprej. Zaradi tradicije pa delamo še naprej po ustaljenem sončnem času. Dogovorili smo se, da bomo odločitev o morebitni spremembi delovnega oziroma obratovalnega časa sprejeli do konca avgusta t. l.

Logično je, da je manj stroškov, če premaknemo samo urne kazalce naprej ali nazaj. Vprašljivo pa je, ali je primerno premikanje obratovalnega časa v trenutku oz. jeseni, ko stanje ne prenese več improvizacij, ampak zahteva le boljše delo. — Odločitve morajo biti sprejete predvsem od tistih delavcev, ki nosijo glavni delež stabilizacijskih bremen. Forumsko debatiranje in odločanje v imenu »ostalih« delavcev je tu odveč, ker v končni fazi posledice slabih odločitev nosijo vsi zaposleni.

V informativnem glasilu smo prebrali nekaj razglabljanj ali celo sugestij o premiku obratovalnega časa v jeseni za eno uro pozneje. To pomeni: ko bomo urne kazalce premaknili za uro nazaj na normalni čas, naj bi pričel z delom eno uro pozneje — z enournu zamudo. Poudaril bi nekaj kontraindikacij za tako odločitev:

Že enournu zamuda v proizvodnji je težko sprejemljiva. Produktivnost se zaradi enournu premaknitve izmen verjetno ne bi izboljšala, ker v vsakem primeru delavec potrebuje nekaj priprave za delo na začetku izmene. Noč se pravzaprav prične, ko zvečer prižgemo svetilke in se organizem že biološko pripravlja na počitek. Zatorej v pozni večerni oz. že nočni uri ni pričakovati od delavcev večjega učinka. To še po-

sebnost velja za ženske in tudi t. i. »šušmarje« in kmete, ki so se že dopoldan nadelali in utrudili, tako da potem ne kažejo pripravljenosti za boljši učinek in kakovost dela. — Zjutraj, ko je človek naspan, ni nevarnosti, da bi na poti v službo zmrznil, medtem ko je ponoči v zimskem času ta nevarnost zaradi utrujenosti večja. — Ni primereno, da se ženske pozno ponoči vračajo domov. Nekatere morajo celo po otroke zaradi popoldanskega varstva. — Zjutraj pred 6. uro malčki korajžno koracajo s starši v varstveno ustanovo, ali pa jih tjakaj spremlja nekoliko pozneje kdo od odraslih svojcev, prijateljev, sosedov... Tisti otrok, ki se do jutra ni dovolj naspal, je verjetno bolan ali pa bo vse življenje zaspan. Kar se Janezek, Francelj, Tončka v mladosti nauče in navadijo, to pač potem delajo in poskušajo uveljaviti v življenju! Mogoče bi bilo dobro, če bi za take matere-delavke, ki nimajo svojcev in prijateljev, s problematičnimi otroki poskušali uvesti premik dopoldanskega delavnika za eno uro. Vsak tak primer bi reševali posebej. — Nekatere matere se vozijo na delo v oddaljene kraje in si morajo prav tako organizirati varstvo za otroke v zgodnjih urah.

Jutranja zaspanost in večsni nepripravljenost za delo je posledica izmenkega dela. Zaradi takega dela so manj prilagodljivi ljudje zjutraj nekoliko zaspani, ker takrat, ko delajo popoldne, zjutraj nekoliko dlje spijo. To pa se pozna, ko morajo naslednji teden vstati prej in iti na dopoldansko izmeno. Pri pravem kmečkem delu take zaspanosti ni, ker se delovnik ravna po son-



Medfazna kontrola

cu, opoldne pa si kmetje poleti navadno vzamejo nekoliko počitka.

Ob premaknitvi izmen za eno uro pa bi delavcem popoldan tudi lahko zmanjkalo časa za nakupe. Pričakovati je, da bo v kriznih trenutkih prišlo tudi do pomanjkanja pomembnih artiklov in bo treba čakati v vrstah. Ko bodo Angleži imeli ob 5. uri popoldan svoj

obvezni čaj, se bi naša družina spravila k težko pričakovanemu kosilu in tudi morda večerji obenem.

Toliko! Upam, dragi sodelavci, da vas s svojim pisanjem nisem preveč obremenjeval, odločitev pa prepuščam vam!

Jože Jesenek,
tozd Pnevmatični stroji

Učenci usmerjenega izobraževanja v Železarni Ravne

Učenci, ki prihajajo na proizvodno delo v našo železarno, imajo na začetku uvajalni seminar, na katerem se seznajajo z delovno organizacijo, s samoupravnimi in tehnološko organiziranostjo, poudarek pa je dan varstvu pri delu. Tečaj iz varstva pri delu tvorita splošni del in področje privzgojenih sredstev, učenci pa morajo opraviti preizkus znanja. Nadaljnjo skrb prevzamejo za to delo usposobljeni mentorji ob sodelovanju referentke v kadrovske službi in predstavnikov šol.

»Proizvodno delo in delovna praksa morata omogočiti, da učenci znanja iz osnov tehnike in proizvodnje, tehnologije in praktičnega pouka utrjujejo in poglobljajo s konkretnim delom v materialni proizvodnji in drugih dejavnostih. Z neposrednim vključevanjem v delovne oziroma proizvodne procese si učenci oblikujejo delovne navade in zmožnosti, pravičen odnos do tehnike in tehnologije in si pridobivajo nova praktična znanja za delo v stroki, panogi ali dejavnosti. V celotnem času šolanja spoznavajo korak za korakom proizvodnjo in tehnologijo panoge v njeni celovitosti, sočasno pa z vsemi značilnostmi tudi dela v določeni smeri izobraževanja. V prvem razredu so ta dela enostavna, značilna za panogo oz. dejavnost, v višjih letnikih pa so zahtevnejša, kompleksnejša in usmerjena na smer izobraževanja.« (priročnik Učimo za delo, Center za tehnično izobraževanje, Ljubljana 1982, str. 15).

V šolskem letu 1982/83 je v metalurških in mehanskih tozilih ter v tozilih spremljajočih dejavnosti opravljalo delo okrog 320 učencev prvega in drugega letnika usmerjenega izobraževanja. Da bi dobili delovnih informacij, smo v kadrovske službi izdelali kratek vprašalnik. Nanj so odgovarjali učenci po končanem desetdnevnem delu in zajema naslednja področja: seznanjenost s proizvodnjo in delom, ki

so ga opravljali, vključevanje v samoupravne aktivnosti, varstvo in zaščita pri delu in ocena proizvodnega dela. Obdelali smo 138 vprašalnikov učencev drugega letnika, ki so bili na proizvodnem delu v prvem polletju, in 180 vprašalnikov, ki so jih izpolnili učenci prvega letnika v drugem polletju. Primerjali smo odgovore med letnikoma šolanja in glede na delo v metalurških oz. mehanskih tozilih.

POVZETEK ANALIZE

Seznanjanje s proizvodnjo v tozdu je dobro organizirano (predavatelji na seminarju, mentor, ogled posameznih delovnih mest), tako da nihče ni izjavil, da s proizvodnjo ne bi bil seznanjen. Ugotavljamo lahko, da so bili metalurgi za spoznanje bolj kritični in da so se učenci drugih letnikov o tem pogostejše pogovarjali z delavci.

Učenci so bili v glavnem vključeni v neposreden proizvodni proces, le majhen odstotek (15%) jih meni, da bi jih lahko še bolj vključili. Med njimi je večji odstotek kovinarjev.

Po mnenju anketirancev je dovolj poskrbljeno za varno delo (95%). Po mnenju metalurgov se je v drugem polletju to področje še izboljšalo. Vsi učenci pa so navedli osebna zaščitna sredstva, ki jih uporabljajo.

Za spoznavanje samoupravnega življenja pa je 10 dni kratek čas. Vendar se je slaba polovica učencev udeležila vsaj enega sestanka organov upravljanja oziroma družbenopolitičnih organizacij. Nekaj več od polovice učencev se je z delavci pogovarjalo o oblikah odločanja. Odstotek učencev, ki izražajo željo po intenzivnejšem vključevanju v samoupravne in družbenopolitične aktivnosti, je nizek. Značilno je naraščanje te potrebe med učenci prvega letnika, ki so bili na proizvodnem delu v drugem polletju.

JOŽE BORŠTNER — ČASTNI ČLAN ZITS

Na letošnji redni skupščini Zveze inženirjev in tehnikov Slovenije dne 9. 6. 1983 v Cankarjevem domu v Ljubljani je bil za častnega člana zveze imenovan naš sodelavec in član DIT Železarn Ravne dipl. inž. Jože Borštner.

Podelitev častnega naslova je veliko priznanje tov. Borštnerju osebno, pa tudi naši delovni organizaciji, saj utemeljitev razglasitve temelji prav na njegovem delovnem prispevku v vseh letih dela v železarni. Tov. Borštner je eden redkih inženirjev, ki je z delom spoznal skoraj vso železarno. Začel je v jeklarni, vodil metalurški laboratorij, bil šef toplo predelovalnih obratov, sedaj pa je že dolgo odgovoren za tehnični razvoj železarn. Te, na kratko našteje etape njegove poti lahko samo poznavalec obudijo misel, kam vse je vtkano delo inž. Borštnerja in kje v železarni je pustil svoje sledi. Tega je ogromno.

Ker je v letošnjem juliju inž. Borštner praznoval tudi svoj 60. življenjski jubilej, mu hkrati s čestitko za častni naslov, člani DIT čestitamo tudi k življenjskemu prazniku.

Maks Večko, dipl. inž.

Učenci ocenjujejo proizvodno delo različno. Drugi letniki so pogostejše ugotavljali, da prekratko traja, ravno tako kovinarji. Slednjim je bilo proizvodno delo zanimivejše. Če pa primerjamo interes med metalurgi prvega in drugega polletja, vidimo, da le-ta narašča.

Nekaj več kot polovica metalurgov ugotavlja, da je razlika med proizvodnim in počitniškim delom. Med kovinarji je ta odstotek večji. Navajajo: organiziranost, mentor, dnevnik, denar, varnejše delo.

Z mentorji so zadovoljni, na šoli pa pogrešajo več praktičnega pouka in priprav na proizvodno delo.

Okrog nagrajevanja (proizvodno delo se v Železarni Ravne ne nagraduje) proizvodnega dela so mnenja učencev deljena. Dobra polovica učencev je za nagrajevanje, pri tem rahlo prednjačijo metalurgi. Obenem je tudi večji odstotek metalurgov (25%) proti nagrajevanju proizvodnega dela kot kovinarjev, ki so se tudi težje opredeljevali (24%: NE VEM).

Samo Šavc

Železarji v zboru združenega dela in SIS

Zadovoljni s predstavitvijo socialne politike v občini

Pred 14. sejo vseh treh zborov Skupščine občine Ravne 13. 7. 1983 je konferenca delegacij za zbor združenega dela v železarni na pripravljeno gradivo izoblikovala več stališč in pripomb.

Pristop k seznanjanju delavcev s socialno problematiko v občini Ravne je ocenila zelo pozitivno. Gre za pristop, ko so bile podane ugotovitve in stališča sveta za zdravstveno in socialno politiko pri OK SZDL Ravne, komisije za usklajevanje programov pri občinski skupnosti socialnega varstva ob razpravi o poročilu uresničevanja socialne politike in politike zaposlovanja v letu 1982 v SRS in občini Ravne, podano je bilo poročilo o delu Centra za socialno delo Ravne, predlog programa preventivne dejavnosti, problematika vzgojno-varstvene dejavnosti v občini, uresničevanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja v občini ter poročilo medzborovske skupine delegatov za preučevanje vprašanj socialnega varstva pri skupščini SRS. Konferenca je menila, da se na tak način delo posameznih ustanov in organov približuje delavcem. Skritizirala je le predlog programa preventivne dejavnosti, da samo navaja problematiko, konkretnih nalog in usmeritev pri delu pa ne vsebuje.

V zvezi s socialno politiko v občini je konferenca predlagala še naslednje:

— ker denar, namenjen za otroške dodatke, ostaja, je treba poiskati ustrezno rešitev za znižanje cenzusa in nominalno povišanje otroškega dodatka

— ustanovi naj se koordinacijsko telo, ki bi spremljalo in usmerjalo delo med sisi (npr. nega na domu kot skupni problem socialnega skrbstva in zdravstvenega varstva)

— strokovna služba v železarni naj sistem brezplačnega letovanja spremeni tako, da bo več denarja namenjenega za zdraviliško zdravljenje delavcev.

Socialno politiko v občini sta na skupni seji pretresali tudi konferenci delegacij za socialno skrbstvo in otroško varstvo v železarni. Podprli sta predlog konference delegacij za zbor združenega dela, da je treba otroški dodatek nominalno povišati in tudi pozitivno ocenili prikaz socialne politike v občini, konferenca delegacij za socialno skrbstvo pa je med drugim Občinsko skupnost socialnega skrbstva še opozorila na zbiranje in pijančevanje mladoletnikov na Ivarčkem jezeru, delegati otroškega varstva pa VVZ na pomanjkljivost gradiva, iz katerega se ne vidi, kdo bo kril stroške za prevoz ravenjskih otrok v hotuljski vrtec.

(Vir: zapisniki s konference)



Mladi tehniki tekmujejo

Papirji od zibelke do groba

Ni človeka v današnji družbi, ki bi preživel svoj vek, ne da bi se kdajkoli srečal s papirjem. Potrebujemo ga v vsakdanjem življenju za najrazličnejše namene, piše, riše, slika nanj, bere z njega in ga oblikuje na razne načine. Z izrazom papir pa poimenujemo tudi vsakovrstne dokumente, ki nas v življenju spremljajo od rojstva do smrti. Tudi brez teh človek ne zmore.

Človekova svoboda je omejena s svobodo drugih. Država, družba ureja razmerja med ljudmi. Določa jim pravice in dolžnosti. Splošna določila, ki veljajo za vse, so objavljena v ustavi, zakonih, samoupravnih splošnih aktih, pravilnikih, dogovorih in sporazumih. Razmerje med posamezniki ter med posameznikom in družbeno skupnostjo urejajo pogodbe; če družbeni organ določi pravice in dolžnosti posamezniku, mu izda odločbo. Pravice vsakogar zahtevajo ob interese drugih, zato jih ni mogoče dobiti brez ustreznih dokumentov in potrdil, ki potrjujejo istovetnost osebe, resničnost življenjskih okoliščin, materialnega stanja ipd. Pogosto je treba s potrdili in dokumenti dokazovati tudi upravičenost do pravice, ki smo jo že uživali. Zato je dobro in prav, če že od rojstva dalje skrbimo (ali starši za nas), da nas spremljajo dokumenti, ki jih bomo lahko kdaj v življenju potrebovali.

DOKAZILA NAŠE ISTOVETNOSTI

Prvi dokument v našem življenju je **rojstni list**, s katerim pred družbo potrjujemo svojo identiteto. Je osnova za izdajo drugih dokumentov in listina, ki jo prilagamo raznim vlogam in prošnjam. Pozneje ga za vsakdanjo rabo nadomesti osebna izkaznica, vendar rojstni list slejkoprej ostane naša temeljna listina, zato je še toliko bolj pomembna, da so podatki na njem točni. Izda ga matični urad v kraju našega rojstva. Tam vodijo našo rojstno matično knjigo. Podatke izpišejo iz poročila poročničarja o rojstvu, iz rojstnega lista matere (če ni poročena) ali iz poročnega lista staršev; ti izberejo tudi novo-rojenčku ime. Če bo imel nezakonski otrok priimek po očetu, mora tudi ta priložiti svoj rojstni list.

Rojstni list je treba takoj poslati socialni službi delovne organizacije, v kateri je zaposlen eden od staršev, po katerem bo otrok zavarovan, da novorojenčka zdravstveno zavarujejo in mu izdajo zdravstveno izkaznico. Čeprav imajo pri nas vsi otroci do konca obveznega šolanja (tisti, ki se šolajo naprej, pa do konca rednega šolanja) pravico do brezplačnega zdravljenja, pa otrok vendarle mora biti zdravstveno zavarovan, da se ve, kdo plačuje zdravstvene storitve zanj. Zdravstveno izkaznico z največ mesec dni starim potrdilom o zaposlitvi zavarovanca tudi nujno potrebujemo, kadar se zdravimo v drugem kraju (npr. ko smo na počitnicah).

Ko dopolnimo 18 let, si moramo oskrbeti **osebno izkaznico**, lahko pa jo dobimo že tudi prej (celo pred dopolnitvijo 15. letom, če jo zahtevajo starši ali skrbniki). Izdajo nam jo na matičnem uradu v kraju oziroma občini, kjer stalno prebivamo. Vlogi priložimo izpiska iz rojstne in državlanske knjige ali druge dokazne naše istovetnosti ter dve fotografiji. Z osebno izkaznico potrjujemo našo istovetnost pred organi javne varnosti, na bankah, poštah — po-

vsod in vedno, kadar je to v interesu družbe.

V tujini velja za dokaz naše istovetnosti **potni list**, ki nam ga po dopolnitvi 18. letu izda občinski organ za notranje zadeve. Dokler nismo polnoletni, lahko zahtevamo potni list za nas le starši ali skrbniki. Vlogi na predpisanem obrazcu moramo priložiti osebno izkaznico, dve fotografiji, vojaški obvezniki pa še dovoljenje organa za ljudsko obrambo.

Zdaj je pri nas bolj popularna **malobojna prepustnica**, ki jo dobimo po približno enakem postopku kot potni list, uporabljamo pa jo lahko v sosednjih obmejnih predelih Avstrije.

Jugoslovanski državljani postanejo v letu, ko dopolnijo 17 let, vojaški obvezniki. Občinski organ za ljudsko obrambo jih vpiše v vojaško evidenco (predložiti je treba rojstni list ali osebno izkaznico in dokaz o strokovnosti) in jim izroči **vojaško knjižico**, v katero vpisujejo podatke o služenju vojaškega roka, izobraževanju, napredovanju in razporedu. Ta dokument je vojaška tajnost in je lastnik ne sme nositi iz Jugoslavije.

Pomemben mejnik v našem življenju je zaposlitev. Preden se prijavimo na oglas ali razpis za dela in naloge, ki bi jih radi opravljali v neki delovni organizaciji, si priskrbimo **delovno knjižico**. Izda nam jo upravni organ občine, v kateri stalno prebivamo, če mu izročimo vlogo na predpisanem obrazcu, osebno izkaznico ali rojstni list ter zaključno spričevalo šole, ki smo jo nazadnje dokončali. Če nadaljujemo šolanje ob delu, nam višje stopnje izobrazbe vpiše v delovno knjižico pristojni občinski organ, strokovnost, ki nam jo interno prizna delovna organizacija, pa vpišejo v delovni organizaciji, in sicer na zadnjih straneh delovne knjižice.

Podoben dokument kot rojstni list — vsaj za tistega partnerja, ki ob poroki spremeni priimek — je **poročni list**, potrdilo, da smo se s partnerjem nasprotnega spola združili v življenjsko skupnost. Že samo to pomeni veliko spremembo v našem življenju, še večja nastane, ko postanemo starši in nehamo biti odgovorni le zase, ampak prevzamemo tudi skrb za naše potomce. Če imamo (in imajo naši otroci) srečo, živimo tako dolgo, da jih spravimo h kruhu in da se osamosvojijo.

Polagoma začnemo misliti na to, kako bomo med otroke razdelili to, kar smo v življenju pridelali. Če ne želimo, da bi se zaradi dediščine prepirali, sestavimo pametno in veljavno oporoko.

Matični urad, ki vodi matično knjigo, v katero je bila vpisana smrt umrle osebe, izda izpisek iz matične knjige umrlih ali mrliški list in osmrtnico (obrazec s prilogi), ki jo matičar pošlje območnemu sodišču, da razsodi, kdo bo kaj dedoval.

Ob teh osnovnih dokumentih obstaja še cela vrsta drugih, ki registrirajo naše početje v življenju. **Izkaznice** potrjujejo članstvo v družbenopolitičnih organizacijah in društvih, **spričevala** znanje uspešnost našega šolanja, včasih pa za kakšen namen potrebujemo samo **potrdilo** upravnega organa, šole, organizacije ali društva.

KAKO NAJ ČLOVEK VE

Ni vedno lahko vedeti, za katere pravice se mora človek posebej potegovati, katere pa so mu kar tako navržene. Tudi ne, kdaj mora za kaj uporabiti kak dokument.

Za nekatere pravice se nam ni treba boriti — izborili so jih že borci za človekove pravice pred nami in so zapisane (marsikdaj in marsikje res samo na papirju) v listinah OZN, drugih mednarodnih dokumentih in v ustavi. Te pravice so nam torej dane že z rojstvom.

Nekatere pravice nastanejo ali prenehajo z različnimi življenjskimi okoliščinami (npr. pravica do zdravstvene varstva otrok preneha ob koncu rednega šolanja, pravica do otroškega dodatka je omejena tudi s premoženjskim stanjem družine). Zanje ni potrebno posebej prositi, moramo pa z ustreznimi dokumenti in potrdili dokazovati, da smo do njih upravičeni.

Tako moramo npr. vsako leto do 15. marca podpisati izjavo o prejemkih v družini v preteklem letu, na osnovi ka-

trebujemo, kadar prosimo za gradbeno dovoljenje. Ne bomo je naštevali; kdor je to že urejal, ve, kakšne poti je moral ubirati, preden je lahko začel graditi, kdor pa se bo odločil za gradnjo, mu bodo na pristojnem občinskem uradu že povedali, kje in kaj mora urediti, da bo dobil, kar želi.

Vendar gradijo le nekateri. Drugi se tem papirjem in potom v življenju izognemo. Večina izmed nas pa uveljavlja pravico do dela. Zaposleni že vemo, kaj vse smo potrebovali, da smo bili sprejeti v delovno organizacijo, bodočim delavcem pa povemo, da morajo s prošnjo ali prijavo na oglas ali razpis poslati kadrovske službi delovno knjižico, spričevalo o šolanju ali druga dokazila o strokovnosti, 2 fotografiji, zdravstveno in osebno izkaznico, vojaško knjižico (vojaški obvezniki) ter potrdila, ki odločajo o naših pravicah, ki smo jih pridobili z delom (npr. potrdilo, da še nimamo izkoriščenega letnega dopusta in regresa, če prihajamo iz druge delovne organizacije).

Še vrsta priložnosti je, ko moramo pošiljati dokumente in potrdila raznim



V sadovnjaku

tere ugotovijo, ali smo upravičeni do otroškega dodatka ali ne. Sicer ta pravica danes ni posebno aktualna, saj dobiva denarno pomoč za otroke manj kot 200 delavcev naše železarne, pa še komu izmed njih se kdaj zgodi, da kak mesec tega denarja ne dobi — če »pozabi«
podpisati to izjavo. Pravice za nazaj pa ni mogoče uveljaviti.

Študenti morajo skrbeti, da na začetku šolskega leta pošljejo kadrovske službi potrdilo o šolanju, študenti pa frekventacijsko potrdilo tudi ob vpisu v letni semester, če je vpis pogojen. V nasprotnem primeru se jim lahko zgodi, da ostanejo sredi leta brez sredstev za preživljanje.

Kadar želimo uveljaviti poseben interes ali pravico, zadenemo ob interese in pravice drugih ali družbe. Zato moramo svojo namero podpreti ne le s prošnjo, prijavo, vlogo, ampak tudi z vsemi ustreznimi dokumenti in potrdili. Največ dokumentacije najbrž po-

organom in službam. Naše pravice in dolžnosti ureja množica zakonov in uredb. Nemogoče je, da bi vsak poznal vse, zato tudi ne moremo vedno vedeti, kdaj smo do česa upravičeni in kdaj ne, niti, kako naj svojo pravico uveljavljamo. Pozanimamo se lahko pri upravnih organih in strokovnih službah na občini, krajevni skupnosti ali v delovni organizaciji. Če so voljni, nam bodo svetovali. Za vsakdanjo rabo pa imamo na voljo tudi dva priročnika. Prvi, **Domači pravnik**, nas pouči o pravicah in pravnih postopkih v vseh življenjskih okoliščinah, drugi, **Občanov vodnik**, pa nam natančno svetuje, katere dokumente potrebujemo za kakšno vlogo, kdaj jo moramo vložiti, koliko časa imamo za pritožbo in podobno. Če se ravnamo po teh nasvetih, nam nobena pravica, ki nam kdaj v življenju pripada, ne bo ušla.

ZDRAVJE

KAKO NAJ ŽIVI BOLNIK S POVIŠANIM KRVNIM PRITISKOM

Bolezen hipertenzija (povišan krvni pritisk) zadnja leta močno narašča, zato zdravstveni delavci vse česse opozarjajo na njene posledice. Kronično povišan krvni pritisk je namreč eden najosnovnejših vzrokov za razvoj arterioskleroze (poapnenja krvnih žil) in njenih težkih posledic, kot so srčni infarkt, možganska kap, opešanje srca in ledvic.

Vzroki za povišanje krvnega pritiska so najpogostejše v pretiranem kajenju in pitju alkoholnih pijač, v prekomerni debelosti, v pretirani uporabi kuhinjske soli, v nezadostni telesni aktivnosti in čestih stresnih situacijah.

Na začetni stopnji povišanega krvnega pritiska imajo bolniki različne težave. Večina toži o glavobolu, utrujenosti, slabši delovni sposobnosti, pozneje se javijo motnje vida, stiskanje v predelu srca ali pomanjkanje zraka ob telesnih naporih. Te težave se pojavijo po večletni bolezni, ko so že nastale posledice, predvsem na srcu in možganih.

Strokovnjaki priporočajo, da si **pritisek redno kontroliramo**, začeni že v mladosti!

Bolniki — hipertenziki naj se držijo desetih navodil

1. Redna kontrola krvnega pritiska

Med dnevom se krvni pritisk pogosto spreminja. Odvisen je od številnih dejavnikov, kot so: drža telesa, dihanje, telesne in duševne obremenitve, spanje... Manjše kolebanje krvnega pritiska je normalen pojav, prevelike razlike pa so že lahko prvi začetni znaki povišanja.

2. Znižanje prekomerne telesne teže

V mnogih primerih se krvni pritisk normalizira z zmanjšanjem telesne teže. Debeluhom z zvišanim krvnim pritiskom priporoča zdravnik znižanje kalorij v prehrani, več gibanja ali pa strožjo shujševalno dieto.

3. Omejena poraba kuhinjske soli

Hipertenzikom je skoraj vedno treba omejiti količino kuhinjske soli. Sol ima v organizmu pomembno vlogo, prav tako pa tudi pri regulaciji krvnega pritiska. Čim večja je poraba soli, tem večji je vpliv na krvni pritisk.

4. Redna telesna aktivnost

Zaradi zvišane krvnega pritiska se ne smemo odreči gibanju, izognemo pa se težjemu fizičnemu delu. Zdravnik

bo svetoval posamezniku, katere vrste športa lahko goji. V vsakem primeru pa velja načelo: preobremenjenost je nevarna, neaktivnost slabi organizem, primeren šport telo krepi!

5. Dosledno zdravljenje po navodilih zdravnika

Zdravnik vam ob ugotovljenem povišanju krvnega pritiska predpiše ustrezna zdravila, vaša naloga pa je, da se navodil strogo držite. Nekaj časa traja, da se organizem na zdravilo navadi oz. da se zdravljenje prilagodi individualnemu stanju pritiska. Tu in tam se pojavijo tudi neugodni stranski pojavi zdravila, vendar so prednosti dobro reguliranega krvnega pritiska veliko večje, kot neugodni sopojavi.

Bolniki s hipertenzijo bi morali obvezno **prenehati s kajenjem**. Nikotin je velik sovražnik krvnih žil — pospešuje namreč nevarnost za srčni infarkt in možgansko kap.

7. Omejiti potrošnjo alkohola

Minimalne količine alkoholnih pijač nimajo posebnega vpliva na dvig krvnega pritiska, nevarna pa je kombinacija alkohola z zdravili proti povišanemu krvnemu pritisku. Po zaužitju pijače namreč nismo sposobni opravljati vožnje z vozilom, če pa moramo shujšati, vsebuje alkohol ravno dovolj kalorij, da ovira naš namen.

8. Izogibajte se pretirani naglici in stresom

Psihični stres, napetosti in večna naglica zmanjšujejo uspeh zdravljenja visokega krvnega pritiska, zato se jih izogibamo!

9. Spanje in počitek

Krvni pritisk se v spanju zniža, zato je dober spanec pri zdravljenju hipertenzije posebnega pomena. Dobro de ne tudi počitek po kosilu.

10. Letni dopust

Za hipertenzika je izredno pomemben kraj, ki si ga izbere za dopust. Najprimernejši je gozdnat srednjegorski svet. Dobro dene tudi raven obmorski kraj, če ne pretiravamo s sončenjem in se izogibamo prenatrpanih in glasnih plaž (priporočljivi meseci izven sezone!).

Pred potovanjem z letalom ali pred dopustom v visoke planine se mora posvetovati s svojim zdravnikom.

Referent za zdravstveno vzgojo

ZASVOJENOST

Alkoholik začne z družabnim pitjem in z veseljem popije s prijatelji kozareček, sem in tja se opija. Nenadoma ugotovi, da pije pri kosilu in večerji. Uživa vedno večje količine alkohola, vendar učinka pijače ne čuti posebno, ker njegovo delo postane za nekaj časa za alkohol sprejemljivo. Že kmalu pa je ta sprejemljivost le še samoprevara, postal je odvisen, začne piti vsak dan že zgodaj in pije, da se tako znebi učinkov nezmernosti prejšnjega dne. Kmalu že čuti, da ne more več dobro opravljati svojega dela brez alkoholne spodbude in sla po pijači ga obsede. Pije.

Zasvojenost kakemu drugemu mamilu nastane podobno kot pri alkoholu,

le v drugačnih oblikah. Zapis kažejo, da je človek pil, žvečil ali kadil razne vrste rastlin že 400 let pr. n. š. V tem je iskal pozabljenost, zanos ali pa je skušal otropiti bolečino in žalost v svojem življenju. Se pred nekaj desetletji je bil mamilom vdan le človek, ki je prišel v dotik z mamili poklicno ali zaradi bolezni. Danes je ponekod mamilom vdan mlad človek, ki ni zaposlen (ali pa tudi) životari na robu bogate in neurejene družine. Ponekod so mamila danes že redna sestavina mladostnikovih izkušenj. Prva tableta bo nemara le kofein, naslednja pa je morda že nevarnejša in takšna, da se ji človek vda. To je nevaren trenutek. Mamilo ni več zanimiva izkušnja,

temveč bergla, brez katere življenja ni več mogoče prenašati. Deluje kot alkohol pri alkoholikih.

Poznamo več skupin mamil: poživila, pomirila, opiat in psihedeliki. Poživila (amfetamini) dajejo človeku občutek znanosti in duševne moči. Nekateri ga jemljejo zaradi občutka, da se lažje učijo. Korist je neznatna ali pa je možnost za učenje celo nekoliko prizadeta. Pod vplivom poživil so ljudje »bistrejši« in zgovornejši. Kadar so vzeli večje odmerke, pa se tresejo, so nemirni, trpe zaradi nespečnosti in dobe v skrajnih primerih strašne privide in blodnje o preganjanju. Vendar te vrste zdravil ne puščajo trajne telesne škode. Barbiturati in druga pomirjevala povzročijo pri ljudeh blagost. Hoja je negotova, govor nerazločen. Ni znano, da bi barbiturati puščali posledice.

telesu, bljuva, ima hude želodčne krče, poti se, teče mu iz nosa, koža ga srbi. V tem stanju je do kraja obupan. Za mladega človeka, ki je vdan heroinu, pa je 28-krat bolj verjetno, da bo kmalu umrl, kakor zdrav mlad človek enakih let.

Psihedeliki: indijska konoplja. Glede na to, kateri del rastline se kadi ali jemlje, ima številna imena (hašiš, marihuana, »pot«, travica). Ima značilen sladkoben vonj. Kadilec se že po petnajstih minutah sprosti in zdi se mu, da njegova okolica žari, ima občutek, da plava v zraku, kakor da bi postal prozoren. Prevevata ga mir in dobra volja do vseh ljudi. Vendar ni znano, da bi droga puščala dolgoročne posledice. LSD: jemljejo jo predvsem tisti, ki si iščejo mračnejših doživetij. Povzroči nekaj podobnega kot indijska konoplja, le da je močnejši. Pod vpli-



»Halo, mami, si ti?«

Opiati (morfij, heroin in opij). Heroin je opiat, kar so še opij in njegovi derivati (morfij, kodein).

Kar zadeva opij, poznamo različne stopnje zasvojenosti.

— V zgodnjih stopnjah je človek značilno sproščen (evforičen), mamilo nemara v začetku res spodbuja ustvarjalnost, v poznejših stopnjah, ko nesrečniki jemljejo mamilo predvsem zato, da bi se izognili pojavom pomanjkanja, pa jim je ustvarjalno delo docela nemogoče. Za zgodnje stopnje je značilna okrepitev in zamenjavanje čutnih vtisov. Najbolj »proslavljen« je opijev sen ali budno sanjarjenje. Ko sproščenost kasneje ugasne, se sanjarjenje sprevrže v grozljive prikazni in mreno.

Poglavitni užitek pri vbrizgavanju heroina je, da človeku poteši kakšno hrepenenje — stradajočemu človeku pa prinese olajšanje tudi plesniv kruh, ne daje pa kakšnih bogatih doživetij. Med dobo »high«, ki traja 3—4 ure, je pogled omamljenca odmaknjen v daljavo. Nima rad, da ga kdo moti, sovrži hrup in močno svetlobo. Ima zožene zenice. Sledi doba (čas), ko je mamilu vdana oseba videti normalna, osem ur po vbrizgu pa že potrebuje novega, postaja vedno bolj vznemirjen, razdražljiv in raztresen. V stanju pomanjkanja nesrečnik trepeta po vsem

vom te droge je človek miren in izgubljen v odmaknjenosti razmišljanja. Snov je posebej nevarna za nosečnice, ker povzroči nepravilnost v razvoju plodu.

Mamilu vdani umirajo zaradi samomora, prevelikih odmerkov, nedohranjenosti ali infekcije. Polovica mladih ljudi, ki so vdani mamilu, umre pred 30 letom.

Nemara je najpomembnejše, da starši pazijo na znamenja, ki pokažejo, da mlad človek jemlje mamilo, posebno heroin. Človek se pri tem počasi duševno spreminja in je vedno bolj dremavičen. Morda se opazi krvave madeže na obleki in sledovi vbodov igle na hrbtšču roke ali v komolčnem pregibu. Takšen človek navadno veliko govori o mamilih in to je tudi del njegovih težav.

PRIPOMBA

Rubrika »Zdravje« je namenjena predvsem izobraževanju in prosvetljevanju. V njej zato ne objavljamo obsežnejših prispevkov, ki bi posamezne teme obdelali poglobljeno, kompleksno, z več vidikov. Zasvojenost torej hote ni opisana ne s socialno sociološkega ne s kriminološkega stališča.

Urednik

Iz naših krajev

KS ČRNA NA KOROSKEM:

V JAVORJU ODKRILI OBELEŽJE OF

V okviru 28. tradicionalnega koroskega turističnega tedna, ki te dni poteka v Črni, je 13. avgusta črnjanski krajevni odbor ZZB NOV na Jedlovčki planini v Polovcu, v Javorju, kjer je leta 1944–45 bil sedež okrajnega odbora OF za Prevalje — odkril spominsko obeležje, za katerega je idejni načrt naredil Ivan Herceg-Tim, takratni sekretar okrajnega odbora OF.

Odkritje spominskega obeležja, ki ga sestavljajo kamen, železna plošča z napisom, znamenje OF in žara, so poleg črnjanskih borcev pomagali urediti delavci mežiškega rudnika, ravske železarne in tozda Gozdarski obrat Črna, ki bodo tudi skrbeli za obeležje.

Po dolgih letih nadvse uspešnega delovanja bo do svojih društvenih prostorov prišlo tudi Čebelarstvo društvo Črna, ki šteje 53 članov. Tako ob vznosu Tebra, v bližini hotela Planinka v Črni, s prostovoljnim delom črnjanskih čebelarjev raste nov čebelarji dom, v katerem bo poleg sejne sode tudi prostor za panje, saj bo v njem potekalo tudi usposabljanje čebelarjev, predvsem bodočih.

»Kljub temu da smo si črnjanski čebelarji že pred leti prizadevali zgraditi svoj dom, saj moramo imeti vse seje in druga srečanja v gostinskih lokalih, nam bo, kot kaže, to uspelo šele letos oz. prihodnje leto, ko naj bi bil dom povsem nared. Seveda pa brez pomoči mežiških rudarjev, delavcev ravskega Gradiša in TOK Ravne do takšnega doma še lep čas ne bi prišli.« je razložil Ludvik Predikaka, podpredsednik Čebelarstva društva Črna.

Končno je v drugi polovici julija HPH podjetje iz Titovega Velenja pričelo izvajati komunalna in hortikultura dela pri ureditvi desne strani naselja Rudarjevo. Kot smo zvedeli, bo letos črnjanska krajevna skupnost za ureditev tega naselja namenila kar tri milijone din, saj namerava financirati polovico predvidenih del (ureditev javne razsvetljave, kanalizacije, parkirnih prostorov, dovozne ceste in zelenic z grmičevjem).

Kljub temu da je prevaljski Stavbenik že pred dvema mesecema povsem končal dela pri gradnji stanovanjskega bloka ob Meži v Rudarjevem, je ta še vedno le napol vseljen, saj je od skupno 36 stanovanj, Stavbeniku uspelo prodati šele 22. Ker mu predvsem ni uspelo prodati mansardnih stanovanj, se pri črnjanski krajevni skupnosti upravičeno sprašujejo, zakaj Stavbenik gradi stanovanja, za katera ni kupcev.

KS ŽERJAV:

KS ŽERJAV:

LETNO KOPALIŠČE — ZBIRALIŠČE ŽERJAVČANOV

Potem ko je krajevna skupnost junija le s težavo uspelo letno kopališče primerno opremiti in očistiti (večji del so udarniško opravili sami Žerjavčani), je julija bilo kopališče zbirališče mladih in tudi starejših Žerjavčanov. Poleg rekreacijskega plavanja, ki je med krajanji baje precej priljubljeno, so organizirali tudi tečaj plavanja.

Drugače pa je tudi letošnje poletje žerjavsko samopostrežno trgovino zadovoljivo založena z vsemi prehrabnimi artikli, tudi z mesom, čeprav so pred nedavnim zaradi sanitarnih predpisov morali zapreti prodajalno mesa. Franc Zajec, predsednik skupščine KS Žerjav, je povedal, da bo žerjavsko prodajalno mesa ponovno odprta spet v jeseni, ko jo bodo povsem na novo uredili.

KS SENTANEL:

SREČANJE KOROŠKIH KMETOV

V okviru 20-letnice organiziranega sodelovanja so se 6. avgusta v rekreacijskem centru nad Šentanelom srečali kmetje iz Mežiške doline, člani temeljne organizacije kooperantov gozdarstva Ravne. TOK Ravne, ki že dve desetletji nadvse uspešno povezuje 650 kmetov v ravske občini, je nedvomno precej naredil na področju posodobitve kmečkega življenja. Zgradil je nad 450 kilometrov sodobnih gozdnih cest, ki povezujejo sleherni kmetijo. Precejšnja sredstva pa je namenil tudi za ureditev telefonov in požarno varnost na kmetijah.

KS MEŽICA:

NEURJE NI PRIZANAŠALO

Čeprav je mežiški krajevni skupnosti pravočasno uspelo vse postoriti v letnem kopališču, kot je zahteval sanitarni inšpektor, ga kljub sončni pripeki ni mogla odpreti, saj ga je povsem onesnažilo močno neurje, ki je nad Mežico divjalo 8. julija.

»Ker je bila kopalna sezona na višku in so Mežičani komaj čakali, da se bo

do lahko ohladili v bazenu, je naša krajevna skupnost na pomoč poklicala mežiški rudnik in prevaljsko komunalno podjetje. Rudnik nam je posodil močne črpalke, s katerimi smo iz bazena izčrpali vodo, pomešano z muljem. Za čiščenje bazena in okolice pa nam je bila na razpolago cisterna komunalnega podjetja. Tudi tokrat, kot že mnogokrat prej, je prišla do izraza solidarnost, brez katere se verjetno letos Mežičani ne bi mogli kopati v svojem bazenu. Kljub vsemu so ne predvidena dela veljala okrog 100 tisoč din,« je dejal Leopold Golobinek, tajnik KS Mežica.

Julijsko neurje pa je precej poškodovalo lepo urejene zelenice in parke v Mežici in okoliškim kmetom posevke.

Medtem ko so delavci HPH podjetja iz Titovega Velenja dolinski plinovod in vodovod že položili iz Mežice do Prevalj, je ravska komunalna skupnost že pričela pridobivati tehnično dokumentacijo za položitev vodovoda iz Mežice do izvira Šumca nad Mežico. Ker bo vodovod potekal prek zasebnih zemljišč, je skisu le s težavo uspelo pridobiti privoljenja od zasebnikov za položitev vodovoda po njihovem zemljišču.

KS DOBJA VAS:

ZAPOSTAVLJENA KS

Kljub temu da so se predstavniki komunalne skupnosti, krajevne skupnosti Dobja vas in prevaljskega komunalnega podjetja že spomladi sporazumeli, kaj vse naj bi letos postorilo komunalno podjetje v tej ravske krajevni skupnosti, vse tako kaže, da letos komunalnih delavcev v Dobjo vas ne bo.

»Potem ko smo krajanje Dobje vasi ves čas od nastanka tega novega naselja zamažili za novo trgovino, vse tako kaže, da tudi s popravilom asfaltnih prevleke na cesti od križišča proti ravskega gradu in z ureditvijo makadamske peš poti od Dobje vasi do Brančurnika ne bo nič. Ker komunalnega podjetja kljub večkratnim pozivom še vedno ni, se upravičeno čutimo

zapostavljene,« je poudaril Alfonz Polajner, predsednik skupščine KS Dobja vas.

Kljub dopustom pa krajevno samoupravo in delegatski sistem dobro ureničujemo. Tako se je julija sestala temeljna delegacija in preučila gradivo za zasedanje občinske skupščine. Na julijski skupščini krajevne skupnosti pa so delegati sprejeli finančni načrt KS za letošnje leto in samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne komunalne in cestne interesne skupnosti v ravske občini ter finančni načrt skupnih strokovnih služb KS v občini Ravne.

KS STROJSKA REKA:

LETOS DODATNIH 63 TELEFONOV

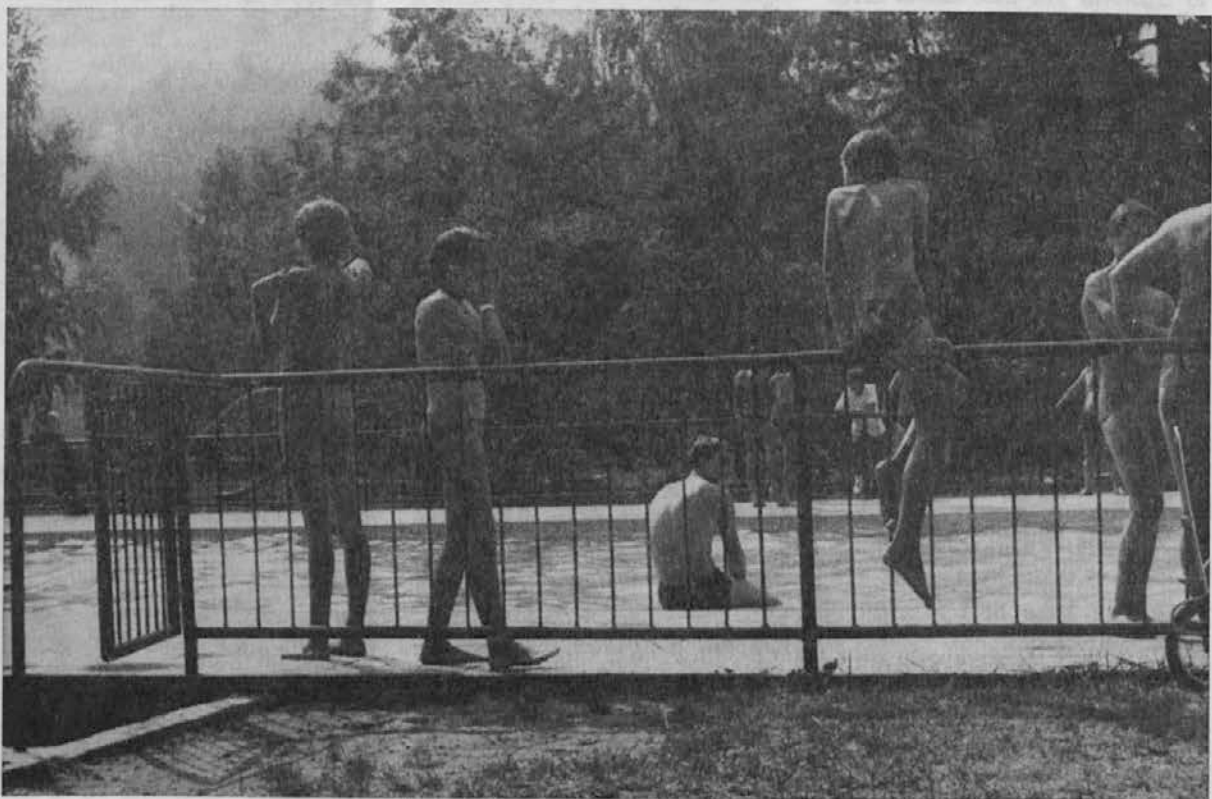
Kot smo že poročali, bo letos telefone dobilo 63 kmetov na Tolstem vrhu, Zelenbregu, Suhem vrhu in v Spodnji Strojni. Vojaki-vezisti iz mariborske vojašnice Slava Klavara so do konca julija postavili 454 drogov in tako predvidena dela končali 20 dni prej, kot so planirali. V jeseni pa bodo, potem ko je TOK Ravne uspelo dobiti telefonski kabel, pričeli polagati kar 25 kilometrov nove telefonske linije.

Zaradi nerednega vzdrževanja občinske ceste Ravne—Kušer je precej negotovanja tudi v strojski krajevni skupnosti.

Jože Cas, predsednik sveta krajevne skupnosti, je povedal, da je zadnji čas prevaljske komunalno podjetje precej zanemarilo tudi vzdrževanje njihove dolinske ceste. Čeprav je narasla voda že aprila precej sprala bančine, te še vedno ni obnovilo kljub intervenciji predstavnikov KS Strojnska Reka.

Medtem ko si naj bi krajevna skupnost svoje prostore uredila v novem prizidku pri mladinskem domu v Reki, ki naj bi ga pričela graditi, ko bi zbrala dovolj sredstev, je te sedaj dobila v stanovanjski hiši Vlada Moka, in sicer za tri leta, dokler si ne bo zgradila novih.

»Sedaj, ko smo končno dobili svoje prostore,« pravi Jože Cas, »pa jih ne moremo opremiti, saj zaradi znanih



Kadar je voda mrzla



Koroški skakalci napredujejo

omejitev ne moremo kupiti nobene mize in stola. Nadvse potrebno opremo bomo poskušali nabrati v delovnih organizacijah in šolah, čeprav takšnega 'životarjenja' ne razumemo.»

KS HOLMEC:

LETOS TUDI AVTOBUSNO POSTAJALIŠČE PRI KRALJU

Čeprav imajo delavci HPH podjetja iz Titovega Velenja nemalo dela pri polaganju vodovoda od Poljane do naselja Rudnik, položiti in priključiti morajo samo še odcepe do individualnih stanovanjskih hiš, vse tako kaže, da bodo vodo iz dolinskega vodovoda krajani naselja Rudnik dobili že konec avgusta.

Potem ko je že kazalo, da letos ravenska komunalna skupnost ne bo mogla financirati ureditev avtobusnega postajališča pri Kralju, je skisu le uspelo zagotoviti 550 tisoč din za ureditev postajališča, ki ga bodo pričeli urejati v tem mesecu 200 tisoč din bo prispevala tudi holmška krajevna skupnost, je povedala Mira Gerdeč, tajnica KS Holmec.

Da se da tudi z malo denarja veliko postoriti, so dokazali krajani Holmca pri ureditvi avtobusnega obračališča pri mejnem prehodu, katerega dela so veljala 80 milijonov din in ne, kot smo v zadnji številki Informativnega fužinarja zapisali, 800 milijonov din. Kot kaže, je bil nekoliko dražji le tiskarski škrt.

KS TRG IN POLJE-PREVALJE:

PLINOVOD NA PREVALJAH

Že dobra dva meseca delavci IMP podjetja iz Ljubljane, Stavbenika, ki opravljajo zemeljska dela, in Instalaterja, ki preurejujejo klasična kurišča, polagajo sekundarni plinovod na Prevaljah. Tako naj bi po besedah Alojza Kavtičnika, tajnika obeh prevaljskih krajevnih skupnosti, v novi kurilni sezoni na zemeljski plin obratovalo pet kurišč v stanovanjskih blokih in delovnih organizacijah.

»Medtem ko naj bi tehnični pregled kurišč in okrog 3300 metrov dolgega plinovoda na Prevaljah opravili že okrog 15. avgusta, pa naj bi poizkusno ogrevanje opravili 15. septembra. Tako se bo tudi za Prevaljčane končalo dolgoletno nezadovoljstvo zaradi pomanjkanja kurilnega olja, zaradi katerega so v zadnjih nekaj letih morali večkrat zmrzovati v svojih stanovanjih. Se največ pa bo zemeljski plin pripomogel k boljšemu in čistejšemu okolju nad Prevaljami, saj je zaradi številnih klasičnih kurišč že precej onesnaženo. V obeh krajevnih skupnostih pa se že tudi pripravljajo na ureditev plinovoda do vseh individualnih stanovanjskih hiš, in sicer naj bi položili 3500 metrov plinovoda,« je razložil Alojz Kavtičnik.

Sicer pa naj bi v tem mesecu na Prevaljah pričeli urejati lokalno cesto v naselju Ugasle peči — Čepin in cesti v naselju Pregarhaus in na Produ. Razširili bodo tudi križišče na Fari in obenem uredili parkirne prostore ter uredili cesto, ki poteka pod železniško progo od Fare do Brinjeve gore. Vsa dela bosta prevaljski krajevni skupnosti financirali s sredstvi krajevnega samoprispevka.

F. Rotar

vsakoletne proslave deset dni za Prešernovimi in so Prežihovi dnevi, ki trajajo od februarja do aprila.

Globoko je zaznamovano kulturno življenje, če ne kar pojmovanje kulture v občini Ravne zadnja desetletja z liki Prežihovih samorastnikov, s socialnimi boji koroških bajtarjev in drvarjev med obema vojnami. In ker je bil Prežih v eni osebi pisatelj in revolucionar komunist, je tu še ilegala Kefrovega mлина, je odisejada ilegalca po vsej Evropi, končno pa v taborišču smrti dočakana narodna osvoboditev in zmaga socialne revolucije.

Takšnega moža ta dežela spoštuje, časti in v malem posnema. Saj Prežihov jezik in slog, ta zlitina romantičnega patosa in revolucionarskega naturalizma, v katerem narava poje, človek pa kolne, živi v izrazju koroških govornikov naprej.

Zlepa katera dežela ne časti tako svojega umetnika kot Koroška Prežih in zlepa se katera tako zavzeto in vztrajno ne zazira iz svoje dobe v njegovo.

Marjan Kolar

IZ KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE — STUDIJSKE KNJIŽNICE

Prežihovo spominsko sobo so pred nedavnim obogatili s stenskimi vitrinami. V njih govore fotografije o Prežihovem življenju in delu ter njim ustrezni odlomki

iz avtorjeve biografije, od rojstva do spomenikov s fotokopijo Titove brzojavke zborovanju pri Prežihu leta 1979.

Po ogledu ostane strnjena in nazorna podoba življenjske poti Prežihovega Voranca.

H govorniki besedi o izpolnjevanju raziskovalnih nalog Koroške osrednje knjižnice — Studijske knjižnice so pripravili mini razstavo, primerke iz njenega prispevka raziskovalni dejavnosti. Pokazali so, kam gre denar, ki ga namenijo koroške občinske raziskovalne skupnosti.

Nastajajo domoznanska zbirka, rokopiisni oddelek, lokalna bibliografija, slovarček domačih besed, slovarček narečnih izrazov in komentirano fotografsko gradivo.

Najpomembnejša je domoznanska zbirka. V njej knjižnica »zbira, strokovno obdeluje, hrani in daje v uporabo vsaj vsa najvažnejša dosegljiva dela, ki kakorkoli zadevajo Koroško, ter prav vse, kar zadeva štiri občine. Lani je bilo v tej zbirki nad 150 knjig.

Na osnovi lokalne bibliografije nastajajo zaokrožene bibliografije, npr. Vestnik koroških partizanov, in manjše, npr. ob obletnici Kluba koroških študentov. Letno se lokalna bibliografija razširi za okoli 6500 primerkov.

Raziskovalna dejavnost Koroške osrednje knjižnice — Studijske knjižnice postaja tako skrbno vodena počasi vedno bogatejša.

H. Merkač



V Prežihovi Jamnici

KULTURA

90-LETNICA PREŽIHOVEGA VORANCA

Avgusta letos bi bil Prežihov Voranc star 90 let. Ni jih čakal, zato pa živijo njegova dela v ponatisih in prevodih; vsako leto izide kakšna knjiga. Solzice in Samorastniki so obvezno branje v osnovni in srednji šoli, zbrana dela so domala zaključena, televizija skoraj vsako leto uprizoni kakšno pisateljevo novelo; šole in ulice nosijo njegovo ime, bralne

značke. Ni dvoma: Prežihov Voranc je dokončno klasik slovenske proze, kakor so klasiki Levstik, Jurčič, Kersnik, Tavčar, Cankar, Kranjec in Kosmač.

V občini Ravne na Koroškem pa je še mnogo več kot to. Tu je njegova domačija, rojstna hiša in grob, v bajti je njegov muzej, krog Kotelj njegova pot. Tu so spominska obeležja, sta šola in kulturno društvo s tem imenom, so plakete kulturne skupnosti,

PRIREDITVE 28. KOROŠKEGA TURISTIČNEGA TEDNA

Dogodek poletja v Mežiški dolini je Koroški turistični teden v Črni. Prireditve se bodo letos vrstile od 13. do 21. avgusta. Prvi dve bosta obogatili, saj ju bo snemala televizija.

V soboto, 13. avgusta, ob 21. uri bo tekmovanje predic, vmes bodo peli Zdobčevi pobi in fantje na vasi (del črnškega pevskega zbora), pripovedovalci Ivan Modrej, Franica Srebot in Jože Krumpačnik pa bodo pripovedovali o rokovnjačih, beračih in furmanih.

V nedeljo, 14. avgusta, bo tradicionalna kmečka povorka, na kateri prikažejo stare običaje in orodja, ki imajo že muzejsko vrednost.

V ponedeljek, 15. avgusta, bo literarni večer.

V sredo, 17. avgusta zvečer, bo nastop diatoničnih harmonik, popestren z igranjem na citre in s pripovedmi vaše klepetulje, morda tudi z družinskim petjem.

V soboto, 20. avgusta, bo delovno tekmovanje gozdarjev.

Krog prireditvev 28. turističnega tedna bodo v nedeljo, 21. avgusta, sklenili Kubanski kozaki, folklorni ansambel iz Sovjetske zveze.

Ves teden si bodo obiskovalci lahko ogledovali razstave, na katerih bodo prireditelji prikazali minerale, ročna dela domačinov in domačink ter zanimivost — razstavo slik kitajskih avtorjev, ki jo je pripravil Frelj iz Maribora.

Med tednom bo vrsta športnih tekmovanj v šahu, odbojki, nogometu, košarki, streljanju na glinaste golobe, najpomembnejši pa bo maraton kralja Matjaža, ki pomeni uvod v turistični teden.

DELO DRUŠTVA UPOKOJENCEV

IZLET PO GORENJSKI

Društvo upokojencev Ravne je 24. junija 1983 priredilo svoj drugi letošnji izlet, in sicer z avtobusom po Gorenjski. Vreme nam je bilo tokrat naklonjeno, saj je ves dan sijalo sonce.

Z Raven smo se odpeljali v zgodnjih jutranjih urah. Prva postaja je bila zanimiva privlačnost Volčji potok, gojnim park z najrazličnejšim drevjem, grmovjem in drugimi rastlinami iz različnih delov sveta. V njem se obiskovalec učil pravilno vrednotiti rastlinski svet, ki mu ga gospodujoča tehnika odtuja, a si ga nepokvarjeni človek bolj želi imeti okrog sebe, vsaj kot delček prostrane narave. Za parkom je gozdnat grič z razvalino starega gradu na vrhu.

Po ogledu zanimivega parka smo se odpeljali v Kropo, ki je zgetena pod strmine Jelovice v tesno grapo, ki jo je izjedla Kropica. Ime Kropa pomeni močan izvir. Za nastanek naselja v tem kotlu so se združile tri okoliščine, dokaj ugodne za srednji vek: obilna vodna moč, nahajališča rude na Jelovici in vse naokoli prostrani gozdovi, ki so dajali oglje za taljenje rude. Kakor v Železnikih odstran Jelovice je tudi Kropa živela od železarstva. Imela je dve fužini in okoli 20 vigenjcev. Iz železa, ki ga je stala in pripravila fužina, so v vigenjcih na roko kovali žblje. Žblje so tovorili v kariglah čez hribe v Trst.

Kakor vsaka slaba stvar je gospodarstvi zastoj imel tudi svojo dobro stran. Kropa je ostala nespremenjena, izvirna, in je danes živ muzej ter posebna turistična privlačnost. Ob cesti na Jamnik stoje v posebni stavbi ostanki »slovenske peči«, tehnično edinstvenega

plavža iz poznega srednjega veka, kovaški muzej sredi kraja pa z zbirkami prikazuje razvoj in posebnosti Kroke. Naselje je razglašeno za kulturno zgodovinski spomenik.

Po ogledu vseh znamenitosti Kroke smo se odpeljali na Brezje. Po krajšem postanku in kosilu pa naprej mimo Bohinjskega jezera v kotlino za jezerom, ki se zaključuje z obsežno kočno Ukanc (v koncu), ki ji ozadje tvori stenasta Komarča. V ledeni dobi so čezno drsele ledene gmote s pogorja, zdaj se iz njenih skladov poganja slap Savica, podzemski odtok Triglavskih jezer, izvir Save. Prijel nam je ta počitek na koncu doline, obdane z gorovjem in drevjem ter hladom.

Na povratku smo se še za krajši čas ustavili na Bledu, od koder smo se odpeljali proti domu, kamor smo prispeli polni lepih vtisov v večernih urah.

V. REPUBLIKO RIBIŠKO TEKMOVANJE

Zveza društev upokojencev Slovenije je dne 25. junija 1983 priredila V. republiško tekmovanje za upokojence iz vse Slovenije na ribnikih Mačkovci pri Brestanici. Naše društvo je na to tekmovanje, kjer je nastopilo 39 ekip s 117 ribiči, poslalo dve ekipi.

Zmagala je ekipa iz Hrastnika s 108 ujetimi ribami. Naša prva ekipa v postavi: Tompa Štefan (5), Štrac Ivan (17) in Prevorčič Anton (1) je ulovila 23 rib. Druga postava: Škof Jože (1), Rapuc Jože (15) in Jurgec Anton (6) pa je ulovila 22 rib. Ekipi sta se uvrstili na 12. oziroma 13. mesto.

Tudi takšna rekreacija je za upokojence zelo zanimiva in privlačna.

Občinsko tekmovanje upokojencev v kegljanju, streljanju in šahu

Občinska zveza društev upokojencev Ravne je 27. 6. 1983 priredila v Črni tekmovanje v kegljanju, streljanju in šahu. Udeležili so se ga tekmovalci upokojenci iz vseh štirih krajev občine.

Kegljanje. Tekmovali so v borbenih partijah, kjer je zmagala šestčlanska ekipa DU Črna s 396, pred Prevaljami I. s 394, Ravnam s 374, Mežico s 368 in Prevaljami II. z 270 podrtimi keglji.

Streljanje. Za vsako ekipo so nastopili po štirje strelci, ki so tekmovali na strelišču z zračno puško. Zmagala je ekipa DU z Raven s 404 pred Mežico s 372 in Črno z 270 krogi. Največ krogov je zadel Peter Mihelač, in sicer 144.

Šah. Tudi v šahu so se pomerile štirčlanske ekipe, kjer so zanesljivo zmagali šahisti iz Mežice z 9 1/2, pred Črno 8, Ravnam 4 1/2 in Prevaljami 2 točki.

Upokojenci gasilci so tekmovali

Naši gasilci upokojenci so še vedno aktivni. Sedemčlanska ekipa DU Rav-

ne je 12. julija 1983 nastopila na občinskem prvenstvu gasilcev — veteranov — v Mežici ter zasedla prvo mesto. Njihova povprečna starost je 70 let. Na tem tekmovanju so še nastopili gasilci — veterani — iz Kotelj, Prevalj, Mežice, Črne, Mušenika in Slovenj Gradca. Kot zmagovalci bi se morali udeležiti področnega tekmovanja v Radljah. Zaradi premajhne udeležbe je to tekmovanje odpadlo, zato se je naša ekipa avtomatično uvrstila na republiško tekmovanje v Smokuču — KS Zirovnica, kjer je bilo že tretje tekmovanje gasilcev — veteranov. Na tem tekmovanju, ki je bilo dne 3. julija 1983, je nastopilo 17 ekip in ena iz Italije. Prvo mesto so dosegli tekmovalci DU Štore 380, pred DU Mojstrana 375 in ekipo DU Ravne, ki je dosegla 374 točk.

Najstarejši tekmovalci na tem tekmovanju je bil Štefan Hojnik z Raven. Za Ravne so nastopili Edo Novinšek-desetar, Štefan Hojnik, Drago Štekl, Franc Pečnik, Ivan Osovnikar, Poldar Jelen, Jože Sotošek kot člani. Rezerva Hinko Papež. Ekipo je vodil član odbora DU Ravne Jože Sotošek.

Ervin Wlodyga

Rekreacija in šport

100 ŽELEZARK NA STOL

Komisija za športno rekreacijo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice je organizirala pohod 100 železark na Stol. Pohod je bil organiziran že v lanskem letu, vendar samo v okviru železarne Jesenice. Letošnji pohod pa so razširili na vse zaposlene ženske v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarne.

Pohod je bil v nedeljo, 19. junija 1983. Iz naše železarne se ga je udeležilo 10 sodelavk — železark.

Na pot smo odšli zelo zgodaj, in sicer ob 3. uri s Prevalj in ob 3.30 z Raven. Rana ura je bila za marsikatero preizkušnja — premagati spanec. Zgodaj smo že zavili z glavne ceste proti Zirovnici in se po zelo slabi cesti približevali Valvazorjevemu domu, kamor smo prispeli že ob pol sedmi uri. Bil smo prvi obiskovalci tega dne. Po krajšem počitku smo nadaljevali pot proti cilju. Vreme ni obetalo nič dobrega. Sprva megla in precej hladno, vmes pa še veter. Kmalu je postalo boljše, ko smo se vzpenjali po strmih serpentinah po travnatih stezah.

Spremljal nas je precej močan veter, ki je svojo moč prikazal prav na Prižnici, to je kraj, odkoder je prav lep razgled na Julijce po Go-

renjski in predvsem Gornji Savski dolini.

Naša skupina je junaško nadaljevala pot do obnovljene Prešernove koč. V njej smo bili pogoščeni s toplim čajem.

Poteklo je nekaj časa in za nami so prišle tudi železark iz železarne Jesenice. Po dobrem počitku in okrepčilu smo se združili podali proti vrhu, ki je oddaljen le dobrih 15 minut od koč.

Na vrhu obvezno slikanje od vodje jeseniške skupine in seveda obvezen planinski krst za vse one, ki so bile na vrhu prvič. Tudi iz naše skupine je bila polovica tepeha po zadnji plati. Razgled z vrha je bil enkrat na vse strani, le okoli Triglava so se zbirali temni oblaki, ki niso obetali nič dobrega.

Prišli smo se spuščati po strmih pobočju Belščice. Čudovit je bil pogled na cvetoči encijan in drugo planinsko cvetje.

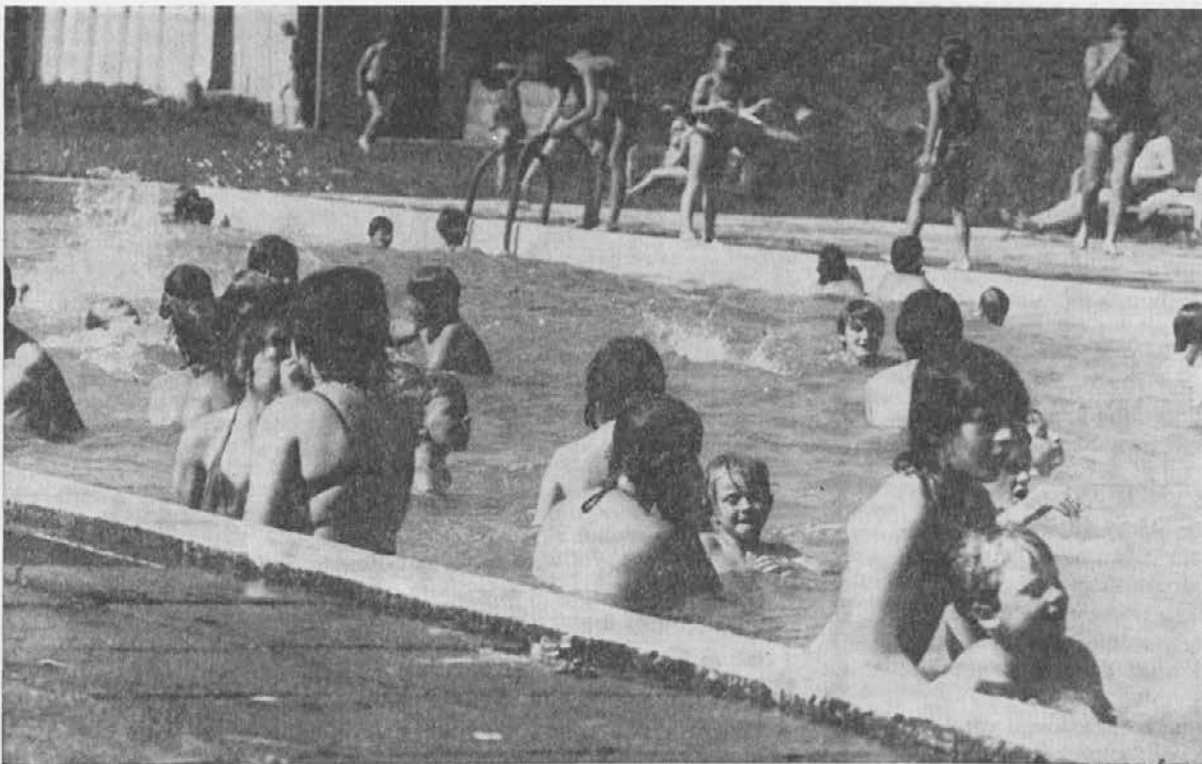
Prek Stamarja smo se spustili proti dolini v temne gozdove Javorniškega Rovta in mimo karavle grančarjev prispeli na cilj v Pristavo, kjer smo se oddahnili in okrepčali.

Kljub dolgi poti so bile vse pohodnice dobre volje, čile in zdrave.

Skupni pohod na Stol je zopet zbližal nekaj železark in nova prijateljstva so se sklepala. Žal je nali pre-



Sto železark na Stolu



V domačem bazenu

prečil, da bi ostali dalje v skupnem spoznavanju. Odpeljali smo se proti Koroški z željo, da se v prihodnjem letu srečamo zopet in še številneje. Iz naše železarne so se pohoda udeležile že same prekaljene planinke: Berložnik Cvetka, Čepelnik Elica, Golob Dragica, Jelen Mojca, Juraja Angelca, Komar Mara, Samec Metka, Sirk Stefka, in Vidovič Berta.

Franc Telcer

REKREACIJA V KOVAČNICI

21. maja je bil obrambni dan tozda Kovačnica z orientacijskim pohodom na Naravske ledine. Odhod je bil iz Kotelja, Raven in Dobje vasi. Zbor na Naravskih ledinah je bil ob 11. uri z obrazlago uporabe novjših orožij, nakar je sledilo streljanje z zračno puško za medoddelčno tekmovalstvo.

Skupno se je obrambnega dne udeležilo 65 zaposlenih, v streljanju pa 46.

Rezultati: 1. Mirko Pešl 58 krogov, 2. Oto Sumer 54, 3. Fabijan Hip 52, 4. Marjan Pungartnik 51, 5. Ivan Pungartnik 51, 6. Mihael Oslak 50, 7. Staneko Kočnik 49, 8. Marjan Senica 46, 9. Rudolf Sekavčnik 45, 10. Vinko Krmek 42.

Za tekmovalstvo med oddelki so šteli trije najboljši rezultati za točkovanje: 1. Težka kovačnica 164 krogov — 5 točk, 2. PD + vodstvo 139 — 4, 3. Avtomatska kovačnica 128 — 3, 4. Lahka kovačnica 109 — 2, 5. Žarilnica/adjustaža 106 — 1 točka.

Rezultati tekmovalstva med oddelki v plavanju na 25 m prosto, ki je bilo 1. junija — posamezne uvrstitve: 1. Zdravko Mlakar 15,0 sek., 2. Marjan Pungartnik 15,2, 3. Herman Pušnik 15,8, 4. Edvard Šisernik 16,9, 5. Rajko Čegovnik 17,2, 6. Ivan Pungartnik 19,0, 7. Martin Jazbec 20,8, 8. Anton Oblak 22,2.

Ekipno: 1. Avtomatska kovačnica 47,9 sek., 2. PD + vodstvo 51,2 sek.

Težka, lahka kovačnica in krčilni stroji, žarilnica z adjustažo se tekmovalstva niso udeležili, zato ne dobijo točk.

21. junija smo kovači tekmovali v streljanju z zračno puško, na strelišču DTK pod vodstvom tov. Adija Hirtla. Streljalo je 19 tekmovalcev. **Rezultati:** 1. Otar Sumer 71 krogov, 2. Mirko Marsel 57, 3. Edo Šisernik 57, 4. Slavko Stevič 57, 5. Anton Oblak 52, 6. Alojz Sumnik 52, 7. Mirko Pešl 51, 8. Marjan Pungartnik 51, 9. Rudolf Sekavčnik 50, 10. Ivan Pungartnik 46.

Ekipno: 1. Težka kovačnica 172 krogov — 5 točk, 2. avtomatska kovačnica 166 — 4, 3. PD + vodstvo 141 — 3, 4. lahka kovačnica + krč. stroji 135 — 2, 5. žarilnica + adjustaža 0 — 0 točk.

Rezultati tekmovalstva med oddelki v odbojki, ki je bilo od 7. do 30. junija 1983 na DTK: 1. težka kovačnica 8:1/8 — 5 točk, 2. avtomatska kovačnica 7:3/6 — 4, 3. lahka kovačnica + krčilni stroji 4:6/4 — 2, 4. PD + vodstvo 4:7/2 — 2, 5. žarilnica + adjustaža 2:8/0 — 1 točka.

Uvrstitev oddelkov po končanih šestih tekmovaljih: 1. težka kovačnica 23 točk, 2. PD + vodstvo 21, 3. avtomatska kovačnica 21, 4. lahka kovačnica + krčilni stroji 13, 5. žarilnica + adjustaža 6.

Rajko Čegovnik

SPORTNO REKREATIVNA TEKMOVANJA V ODBOJKI IN NOGOMETU V SEZONI 1982/83 V OBČINI RAVNE

V občini Ravne so se končala tekmovalstva v občinskih in medobčinskih ligah v odbojki in nogometu.

Tekmovalstva so trajala od septembra 1982 do konca junija 1983. V medobčinski odbojarski ligi za člane je tekmovalo 10 ekip. **Rezultati:**

1. OK Reka I., 2. OK Mežica II., 3. OK Dobrije, 4. OK Reka II., 5. OK Dravograd, 6. OK Črna, 7. OK Korotan, 8. OK Polena, 9. OK Leše, 10. OK Zetjav.

V odbojarski ženski B ligi je sodelovalo 5 ekip. **Rezultati:**

1. Partizan Črna, 2. Partizan Javornik I., 3. Partizan Javornik II., 4. Partizan Čevovje, 5. Partizan Prevalje.

V odbojarski ženski A občinski ligi so tekmoval štiri ekipe. Najbolj uspešna ekipa je bila OK Fužinar II., 2. OK Reka, 3. OK Korotan, 4. OK Črna.

Mladinci so v odbojki tekmovali v obliki treh turnirjev. Končni rezultat je: 1. OK Fužinar, 2. OK Mežica, 3. OK Korotan, 4. OK Reka, 5. OK Zetjav, 6. OK Črna, 7. OK Leše, 8. OK Vuzenica.

Tudi pri mladinkah je v okviru turnirjev tekmovalo 8 ekip. Vrstni red je: 1. OK Fužinar I., 2. OK Fužinar II., 3. OK Korotan, 4. OK Mislinja, 5. OK Dravograd, 6. OK Mežica, 7. OK Reka in 8. OK Črna.

V tekmovalstvu za pokal Jugoslavije v odbojki na koroškem območju je pri članih sodelovalo 15 klubov. Zmagovalec je bil OK Vuzenica. Pri članicah je sodelovalo 7 ekip, zmagala je ekipa OK Mežica. Zvezni ligaš Fužinar in Mežica se v tekmovalstvo vključita na regionalnem območju.

Moramo poudariti, da je odbojka kot kolektivna panoga pri nas najbolj razvita, saj deluje na koroškem območju 12 klubov z 59 ekipami z okrog 760 aktivnimi člani. Poleg tega pa se goji odbojka tudi množično v delovnih kolektivih, kjer je veliko privrženecv tega športa.

Tudi v nogometu so tekmovalstva za člane potekala v medobčinski ligi, kjer je sodelovalo 8 klubov. Končni rezultat: 1. NK Korotan, 2. Peca, 3. Leše, 4. Radlje, 5. Partizan Slovenj Gradec, 6. Akumulator, 7. Kograd, 8. Holmec.

V medobčinski nogometni ligi za mladince je bil vrstni red: 1. NK Peca, 2. NK Radlje, 3. NK Korotan.

Pri kadetih je v medobčinski ligi sodelovalo 6 ekip. Najboljši je bil NK Radlje, 2. NK Akumulator, 3. NK Ko-

rotan, 4. NK Fužinar, 5. NK Partizan Slovenj Gradec, 6. NK Ojstrica.

V pionirski nogometni medobčinski ligi je sodelovalo 8 ekip. 1. mesto je dosegel NK Radlje, 2. NK Fužinar, 3. NK Korotan, 4. NK Peca, 5. NK Partizan Slovenj Gradec, 6. NK Ojstrica, 7. NK Akumulator, 8. NK Leše.

Skupaj je v KOROŠKI NOGOMETNI ZVEZI vključenih 36 ekip z okrog 960

igralci, ki za njih skrbijo 10 klubov z najmanj 38 trenerji.

Prav tako pa je zelo priljubljen tudi mali nogomet po krajevnih skupnostih med delavci v OZD, kjer se posameznega turnirja udeležijo od 40-52 ekip, medtem ko v Črni že vsa leta v krajevni nogometni ligi sodeluje 10-12 ekip.

H. A.

REKREATIVNE DEJAVNOSTI ŽELEZARJEV V JUNIJU IN JULIJU '83

Redno rekreativno dejavnost v zaprtih objektih DTK smo po programu v počitniških mesecih zaključili. Povečali pa smo množičnost na odprtih objektih, predvsem na Ivarčkem jezeru.

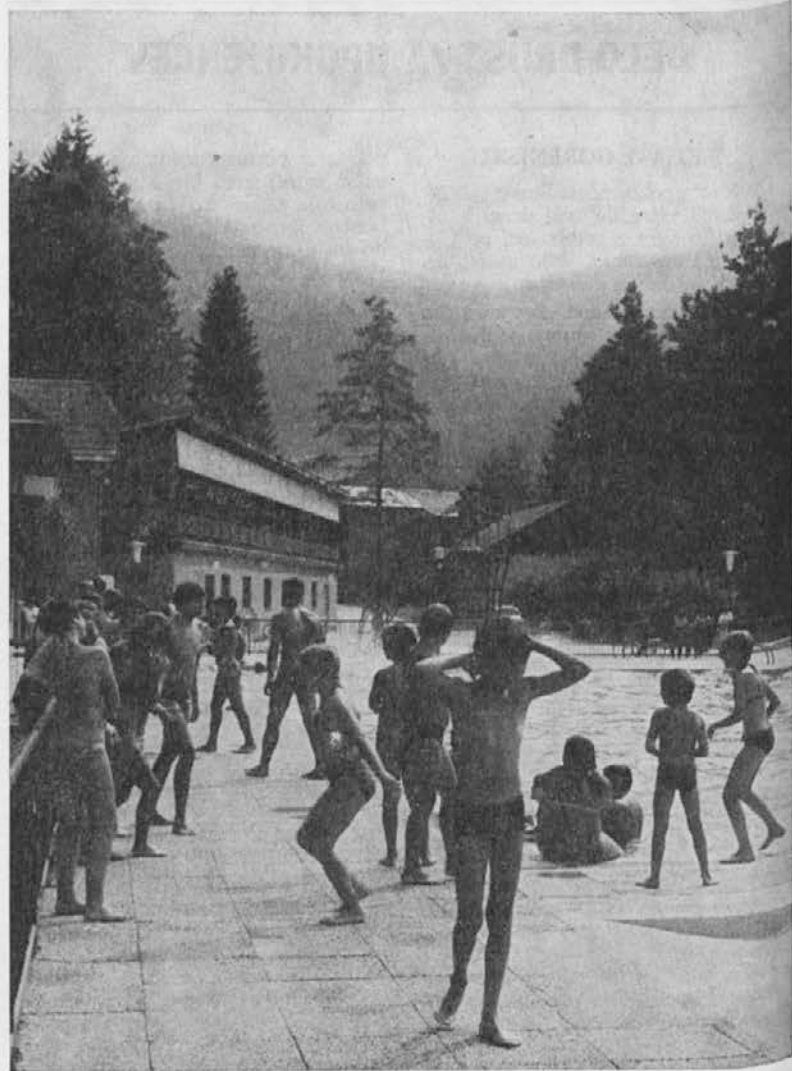
V juniju smo končali predtekmovalja v malem nogometu, prvenstvo bomo s finalnimi tekmami nadaljevali v septembru.

Kljub temu, da redne rekreacije v teh mesecih ni, so skupine iz nekaterih TOZD in delovnih skupnosti še uporabljale zaprte objekte. Tako so kovači igrali odbojko in streljali, zimski bazen, ki sedaj dela po novem urniku, pa naši delavci še naprej redno uporabljajo.

Izredno se je razmahnila dejavnost ob koncu tedna, in to predvsem na Ivarčkem jezeru, kjer naši železarji redno igrajo odbojko, namizni tenis in košarko. Organizatorji rekreacije smo tudi redno dežurali na jezeru in skrbeli za nemoten potek teh dejavnosti.

Za dan vstaja 22. julij smo organizirali odprt odbojarski turnir za ženske in moške ekipe. Kljub temu, da so dopustniški časi, smo uspeli zbrati 7 ekip (2 ženske in 5 moških), in sicer ženske TOZD Komerciala in del. skupnost za računovodstvo. Pri moških pa TOZD Kovačnica, Postaja milice in tri ekipe, sestavljene pretežno iz delavci iz železarne, in sicer DELFINI, BOBER ZEE in VETERANI. V čudovitem naravnem okolju pred precejšnjim številom gledalcev smo tekmovali od 10. do 18. ure. Tudi kvaliteta odbojke je v rekreativnem pomenu bila na dokaj visokem nivoju. Ekipa so dosegle naslednje rezultate:

Zenske: 1. in POKAL IVARČKO '83 ekipa del. skup. za računovodstvo 2. ekipa TOZD Komerciala.



Počitnice

KADROVSKA GIBANJA OD 21. 6. DO 20. 7. 1983

TOZD - DEL. SKUPNOST	SKLENILI DEL. RAZMERJE			SKUPAJ	FLUKTUACIJA				SKUPAJ	PLAN ŠTEV. DEL.	DEJ. ŠTEV.	ŠT. ZAP. INVAL.	ŠTEV. DEL. V POSTOPKU I K
	IZ JLA	IZ ŠOLE	DRUGO		ODPOVED	BREZ ODPOV.	JLA	DRUGO					
JEKLARNA	1	1	7	9			1	1	2	392	388	51	6
JEKLOLIVARNA	1	4		5			1	3	4	530	530	77	9
VALJARNA	1		4	5			2	4	6	440	427	57	7
KOVACNICA		2	1	3			1	5	6	285	282	30	5
JEKLOVLEK			1	1						101	102	14	-
KALILNICA										52	51	8	-
ORODJARNA		5	3	8				1	1	88	88	4	-
STROJI IN DELI		8	1	9			2	2	4	500	494	46	3
INDUSTRIJ. NOŽI							1	2	3	215	209	26	5
PNEVMAT. STROJI		5		5	1		1	4	6	202	198	28	4
VZMETARNA		2		2				2	2	108	110	10	3
REZALNO ORODJE								2	2	327	320	28	5
KOVINARSTVO										154	149	3	-
ARMATURE		1	3	4		1	4		5	138	133	3	-
ENERGIJA		1		1				2	2	118	117	6	1
ET S			2	2	1		3		4	220	206	10	-
SG V		3		3			2	1	3	444	441	32	5
TRANSPORT			1	1				1	1	116	114	3	3
PII	1			1						57	55	2	-
RPT		1	2	3			1		1	244	246	29	2
KOMERCIALA			2	2			1	1	2	261	254	31	-
KONTROLA KAKOV.			1	1						204	200	34	1
DRUŽBENI STAN.			2	2						53	58	4	-
RAČUNOVODSTVO		1		1				1	1	116	113	7	-
GOSPODARJENJE		1		1			1		1	72	70	-	-
K S Z			2	2			2	2	4	213	207	62	-
P F S										45	44	1	-
BRATSTVO										80	69	69	
SKUPAJ	4	35	38	77	2	1	23	34	60	5778	5675	603	59
DO v ustanavljl.													
Težki strojni deli			6	6							35		

Moški: 1. in POKAL IVARČKO '83 ekipa VETERANI, 2. BOBER ZEE, 3. ekipa del. skup. za računovodstvo, 2. DELFINI.

Pri organizaciji in izvedbi tega turnirja moramo poudariti, da so vsi udeleženci bili zelo zadovoljni s takim načinom rekreacije, še posebej predstavniki milice so bili zadovoljni, da smo jih povabili. Vsi skupaj so vztrajali pri tem, da s takimi turnirji moramo nadaljevati, ker bomo s tem pritegnili naše delavce k rekreativni dejavnosti tudi v vročih dneh.

Organizator rekreacije

PLAVANJE

Absolutno slovensko prvenstvo v plavanju je bilo 9. in 10. julija v Trbovljah. Medalje fužinarjevih plavalcev:

Kos — zlata na 100 m hrbtno in 200 m mešano, Ambrož — zlata na 200 m hrbtno, srebrna na 100 m hrbtno, Pešič — srebrna na 200 m hrbtno, Sovinec — bronasta na 100 m prsno.

Kosova — zlata na 200 m delfin, srebrna na 400 m kravl, Kopova — srebrna na 100 m in 200 m hrbtno, Sovinec — bronasta na 100 m prsno, Sabina Matersdorfer — bronasta na 200 m delfin.

Državno prvenstvo za člane in članice je bilo od 22. do 24. julija na Reki. Fužinarjevi plavalci so na njem dosegli naslednje uspehe:

Kosova je bila prva na 200 m delfin, druga na 200 m in tretja na 100 m prsno, Kopova tretja na 100 m in 200 m hrbtno, ženska štafeta je bila druga na 4 x 100 m mešano.

Ambrož je bil prvi na 200 m in tretji na 100 m hrbtno, Kos pa drugi na 100 m hrbtno in tretji na 200 m mešano.

Darja Kop je kot članica državne mladinske reprezentance sodelovala na balkaniadi v Romuniji. Na balkaniadi na Reki pa so nastopili za državno reprezentanco Marta in Miran Kos, Sandi Ambrož in Erika Sovinec. (Podatki so zbrani iz dnevnih časopisov, zato so delno pomanjkljivi).

ZAHVALA

Vsem sodelavcem v špediciji, delovnim organizacijam Storitve in Vektor Ravne ter Avtoprevoz Dravograd se iskreno zahvaljujem za lepa darila in spodbudne besede ob odhodu v pokoj.

Peter Krivograd

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem delavcem materialne službe TOZD Jeklarna za prejeta darila. V prihodnje želim vsem veliko delovnih uspehov in medsebojnega razumevanja.

Franc Popič

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža in očeta Stanislava Stora se iskreno zahvaljujem sorodnikom, sosedom, prijateljem in nekdanjim sodelavcem za darovano cvetje in tolažilne besede v najtežjih trenutkih. Hvala tudi zdravnikom,

posebej dr. Kebrovi za zdravljenje in nego na domu.

Posebej se zahvaljujem Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev za žalostinke, ribičem, g. župniku za poslovilne besede in pogrebni obred ter vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zena Ela in sin Stanko z družino

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega očeta, brata in dedka Alfonza Čekona se zahvaljujem vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujem se vsem za izrečeno sožalje in darovane vence. Zahvala tudi godbi za odigrane žalostinke in gospodu župniku za poslovilne besede in pogrebni obred.

Zaljujoči: sin Ervin, hčerki Darinka z družino in Bojana s Klavdijo ter drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob mnogo prerani izgubi našega dragega moža, očeta, brata in dedka Jožeta Slatiškca se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, sodelavcem in znancem, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih.

Posebej se zahvaljujem krajevni odboroma ZB Ravne in Kotlje ter

tov. Florjančiču in tov. Klepu za njuno iskreno poslovilno govora. Iskrena hvala tudi borcem Slandrove brigade iz Celja, ki so prišli na njegovo zadnjo pot. Obenem gre zahvala za izkazano sočutje ožjim sodelavcem TOZD Družbeni standard kakor tudi gospodu župniku ter Pihalnemu orkestru Železarne Ravne.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Vsem, ki ste naši dragi mami Heleni Videtič darovali cvetje, se s pesmijo in besedo poslovili od nje in jo pospremili na njeni zadnji poti, iskrena hvala.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi ljube žene in mame Marije Maras se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nama pomagali v težkih dneh, darovali vence in cvetje ter jo v velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Posebej pa se zahvaljujem varnostni službi, TOZD Jeklolivarni, Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev ter g. župniku za poslovilne besede.

Mož Mato in hčerka Katka z družino

Mož Mato in hčerka Katka z družino

NAŠI UPOKOJENCI



Ivan Ravnjak, roj. 31. 7. 1941, v železarni od 1. 2. 1964 v tozdu Valjarna kot adjuster-kontrolor. Inval. upokojen 24. 6. 1983.



Franc Proje, roj. 2. 11. 1924, v železarni od 1. 1. 1961 v tozdu ETS kot obratni električar. Star. upokojen 31. 7. 1983.



Dominik Mager, roj. 31. 7. 1933, v železarni od 13. 8. 1973 v tozdu Energija kot polnilec tlačnih posod. Inval. upokojen 30. 6. 1983.



Ludvik Lozinšek, roj. 6. 8. 1928, v železarni od 22. 5. 1969, nazadnje v del. skupnosti KSZ kot vrtar. Inval. upokojen 30. 6. 1983.



Anton Skratek, roj. 3. 1. 1923, v železarni od 2. 5. 1956 v tozdu Transport, nazadnje kot skupinovodja progovne skupine. Star. upokojen 30. 6. 1983.



Stane Kenda, roj. 23. 11. 1922, v železarni od 4. 5. 1955, nazadnje v tozdu Pnevmatični stroji kot strugar na KPSM. Star. upokojen 30. 6. 1983.



Vinko Prednik, roj. 21. 3. 1933, v železarni od 4. 9. 1975 v tozdu Valjarna kot ravnalec na ravnalnem stroju. Inval. upokojen 28. 7. 1983.



Franc Popič, roj. 20. 9. 1931, v železarni od 9. 6. 1948 v tozdu Jeklarna, nazadnje kot lanser topilniških materialov. Star. upokojen 1. 7. 1983.



Anton Gostenčnik, roj. 28. 5. 1929, v železarni od 13. 1. 1947, nazadnje v tozdu Kontrola kakovosti kot vzorčevalec. Star. upokojen 30. 6. 1983.



Jožef Ranc, roj. 22. 9. 1928, v železarni od 9. 10. 1946 v tozdu Valjarna, nazadnje kot delovodja srednje in lahke proge. Star. upokojen 30. 6. 1983.



Jožef Lah, roj. 23. 1. 1932, v železarni od 25. 9. 1950 v tozdu Kovavnica, nazadnje kot kladivovodja za orodno kovanje. Inval. upokojen 15. 7. 1983.



Ivan Mirkac, roj. 3. 2. 1926, v železarni od 1. 3. 1952 v tozdu Kovavnica, nazadnje kot rezalec na krožni žagi. Inval. upokojen 6. 7. 1983.

KOROŠKI KINEMATOGRAFI V AVGUSTU

Koroški kinematografi Črna, Žerjav, Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Dravograd, Slovenj Gradec in Mislinje bodo predvidoma v avgustu predvajali naslednje filme:

- PEKLENSKI ANGELI, am. pustol. — 2.—15. 8.
 - MEJA NA RIO GRANDE, am. ljubzenski — 3.—16. 8.
 - SEKTA IZ MARAKEŠA, fr. pustol. — 3.—21. 8.
 - PALČICA, jap. risanka — 4.—16. 8.
 - JEZDECI NA DOLGE STEZE, am. western — 4.—16. 8.
 - ANGEL MASCEVALEC, am. grozljivka — 5.—21. 8.
 - PAST ZA NEVIDNEGA, am. kriminalka — 6.—18. 8.
 - KRVAVA PLAŽA, am. grozljivka — 9.—21. 8.
 - ZAKAJ SE NE BI OBJELA, LJUBEZEN — it. erot. komedija — 11.—25. 8.
 - HERBIE GRE V MONTE CARLO — am. komedija — 11.—25. 8.
 - NEMORALNA, fr. erot. komedija — 15. 8. — 4. 9.
 - ILEGALNA LJUBIMCA, am. komedija — 16.—31. 8.
 - RAZBOJNIKI ZA VSE ČASE, angl. komedija — 18.—31. 8.
 - ZOB ZA ZOB, am. karate — 18.—31. 8.
 - DAN, KO SO SE VSI SMEJALI, am. komedija — 19. 8. — 11. 9.
 - KORENINE PRIVIDOV, am. grozljivka — 24. 8. — 11. 9.
 - RESNICNE ZGODBE, nem. komedija — 25. 8. — 7. 9.
- KOROŠKI KINEMATOGRAFI PREVALJE

OBVESTILO OSNOVNE ŠOLE KOROŠKI JEKLARJI

Lani je osnovna šola Koroški jeklarji organizirala prodajo šolskih potrebščin s pomočjo Trgovskega podjetja Merx.

Starši so dobili vse, kar učenci potrebujejo, na enem kraju, in so bili s prodajo zadovoljni. Zato smo se tudi letos odločili, da bo Papirnica prodajala v prostorih osnovne šole Koroški jeklarji zvezke in vse ostalo 16. in 17. avgusta od 9. do 17. ure.

Učbenike in delovne zvezke bodo učenci prejeli prvi dan pouka. Takrat bodo zvedeli tudi za ceno.

Knjižničarka šole
COŠ Koroški jeklarji

Izdaja delavski svet Železarn Ravne kot mesečnik v nakladi 5500 izvodov. Ureja uredniški odbor: Jože Gruđen, Ivica Klančnik, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Vladimir Novinšek. Glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar. Telefon 861 131, int. 304. Tiska ČGP Večer, Maribor. Glasilo je po 7. točki 1. odst. 36. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, F. Rotar, Z. Strgar, Š. Vevar, kadrovska služba in oddelek za informiranje.